

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קכ"א | פרשת תצוה-זכור-פורים | תשפ"ג

לונדון	ניו יורק	בני ברק	ירושלים	זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בגמ"ם	בגמ"ם	בגמ"ם	בגמ"ם	
18:59	17:02	18:53	18:56	
18:35	18:40	18:17	18:16	
17:28	17:31	17:17	17:02	

חשיפה: מי הביא למרן הרב עובדיה זצ"ל 'קוף' בחג הפורים ומדוע, ומה

היתה תגובת מרן | עמ' ד'

סגולה: 'תענית אסתר' ו'יום הפורים' מסוגלים לקבלת התפילות | עמ' ג'

אקטואליה: הפורע חוב של עני במכולת האם יצא ידי מצות מתנות

לאביונים | עמ' י"ג

השבוע בגליון:

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

רומזת בזה התורה לשני ניסים שנעשו על ידי שמן ובידי נשים: הראשון: נס חנוכה שנעשה על ידי פך השמן, ובידי אישה זכה, יהודית, ועל ידה הדליקו שוב את המנורה בבית המקדש.

והשני: נס פורים שנעשה גם הוא על ידי אישה ושמן. אסתר, שנאלצה להיות בבית אחשוורוש. ועל ידי שמן המנחות, וכפי שהמן אמר "הקומץ שולכם דחה את עשרת אלפים כיכר כסף שלי". לקט יושור

רימונים למה באו?

ופעמני זהב בתוכם סביב (כה, לג). פרש"י זגין עם ענבלים שבתוכם, בין שני רימונים פעמון אחד ודבוק ותלוי בשולי המעיל.

הרמב"ן חולק עליו, והקשה א"כ לאיזה תועלת היו הרימונים, ולמה לא עשו כצורת תפוחים, ולכן פירש שה' כרימונים חלולים ופתוחים, ובתוכם היו הפעמונים, פעמון בתוך רימון, והיו הפעמונים נראים מתוך הרימונים, עכ"ד.

ולי הצעיר נראה, דהרימונים היו משמשים שיהיה הפסק בין פעמון לפעמון, שלא יכה פעמון את חבריו ויבלבל קול הענבל שבזג, וע"י הרימונים יה' נשמע יפה קול פעמון שמוציא הענבל בקשקושו.

דברי יחזקאל (שינווא)

ההדלקה היא פעם אחת ביום, ובכל זאת נקרא הדבר 'תמיד'. כך גם אם רצונך לקיים "חטאתי נגדי תמיד", הרי מדי ערב קודם השינה, לפני 'קריאת שמע' שעל המיטה, תהרהר בתשובה על העבר ותקבל על העתיד, ואף זה נקרא תמיד. טללי אורות (מהדורת שניים מקרא)

"שבת זכור" - במשנת רש"י

שח בעל תרומת הדשן בשבת תצוה - זכור: בפרשתנו נאמר "שמן זית זך קתית למאור" (כו, כ). וכתב רש"י שישנם שני סוגי שמן למשכן, אחד למנורה והשני למנחות. למנורה כותשים את הזיתים במכתשת והטיפה הראשונה הזכה היא למנורה, ואחר כך טוחנם, והוא למנחות.

'חטאתי נגדי תמיד' - פעם אחת ביום

להעלת נד תמיד (כו, כ). וברש"י כל לילה ולילה קרוי תמיד כמו שאתה אומר "עולת תמיד" ואינה אלא מיום ליום.

בישיבת סאטמאר הרגישו פעם משגיחי הישיבה, באחד התלמידים שהוא שרוי בעצבות ומסתגר בתוך עצמו. הם ניסו לדובבו ולעודדו, ולא עלתה בידם. לבסוף נכנסו עמו אל הגה"ק מהר"י ט"ב מסאטמאר זצ"ל, ושחו לפניו את כל העניין.

הרה"ק רבי יואליש' - במתק לשונו נכנס בשוחה עם התלמיד, להבין מדוע הוא שרוי בעצבות, ופתח התלמיד את סגור לבו וסיפר שר"ח נכשל במעשים אסורים, ובסייעתא דשמיא התעורר לשוב לדרכי התורה, ומכאן נובעת הנהגתו. הרה"ק דיבר עמו דברי הדרכה ועידוד, ואמר לו שאין זה מדרכי התורה להיות בעצבות וליפול ברוחו, אלא אדרבה עיקר העבודה היא לשוב ולעסוק בתורה ובתפילה, ועליו להסירה דעתו מהעבר ולהשקיע את כל כוחו בעתיד. טען כנגדו התלמיד: והלא פסוק מפורש הוא (תהלים נא, ה) "חטאתי נגדי תמיד", הרי שאסור להסירה דעת מהכישלונות.

פתח לו המהר"י ט"ב ואמר: הלא הכתוב אומר "להעלות נד תמיד" ופירש רש"י שאין הכוונה שבכל רגע ורגע יש חיוב להעלות נד, שהרי

מסר חסידי לחג הפורים עמ' כ"ז

פניני אביר יעקב עמ' ז'

לשבת זכור:

תכלית שבועים נתלה על חמשים

בפיוט ל"שבת זכור" איתא: זכור תבע להפר חמשים (=זכור את המן הרשע שביקש להשמיד ולהרוג את ישראל ועל ידי זה תבטל התורה), תמימה (=שנה תמימה) קצב לכלות חמשים (=להרוג את בני ישראל שיצאו ממצרים חמושים), תכלית שבועים נתלה על חמשים. ובביאור תיבות אלו "תכלית שבועים נתלה על חמשים", כתב הגר"ר יעקב עמדין ז"ל בסידורו, דרצונו לומר: "בסוף שבועים ימים, שהרי איגרות ראשונות נכתבו ב"ג ניסן והשניות בכ"ג סיון, נתלה על עץ גבוה חמשים אמה". אולם כבר תמהו רבים בדבריהם, שהרי המן נתלה מיד לאחר ג' ימים מעת כתיבת האיגרות, כמבואר בגמרא (מגילה טז, א) שנתלה בט"ז בניסן, ואיך שייך לומר שרק ל"תכלית שבועים" נתלה המן?

וכמה פירושים אחרים נאמרו בכוונת הפיוט:

(א) יש שפירשו על פי מה שהביא מהר"ש אלקבץ ז"ע בספרו "מנות הלוי" על הפסוק (לעיל ג, ב) וכל עבדי המלך אשר בשער המלך כורעים ומשתחווים להמן כי "כך" צוה לו המלך, וזה לשונו: מצאתי כתוב, כי "כך" צוה לו המלך, לא היתה שדרתו של המן אלא שבועים יום, מנין "כך". עד כאן. ומעתה יתפרש כוונת הפיוט כך: "תכלית שבועים" – אחרי שבועים ימים לשדרתו של המן, "נתלה על חמשים".

(ב) ויש שפירשו שכוונת הפיוט לענין אחר, וזה על פי מה דאיתא במדרש (במדב"ר יד, יא): "אמר רבי פינחס, שני אויבים לא נאדרו (=נתקללו ונענשו) עד שהשלים עליהם שבועים פסוקים, הנחש, והמן הרשע. הנחש – מ"בראשית" (בראשית א, א) עד "ארור אתה מכל הבהמה" (שם ג, יד) שבועים פסוקים, המן – מ"אחר הדברים האלה גדל המלך" (לעיל ג, א) עד "ויתלו את המן" (להלן ז, י) שבועים פסוקים. לתכלית שבועים נתלה על חמשים". הגה לנו שלשון הפיוט מפורש להדיא במדרש, וביאורו בצדו, דרצונו לומר: "לתכלית שבועים" – אחר שבועים פסוקים מעת שהחלה גדולתו, "נתלה על חמשים".

(ג) ויש שפירשו כוונת הפיוט באופן פשוט, דרצונו לומר: "תכלית שבועים" – אחר כלות שבועים שנה של גלות בבל, אז "נתלה על חמשים".

לפורים:

למה נקרא דווקא המן בשם 'רשע'

פעם אחת בסעודת פורים שאלו את הרבי ר'

לגמרי אלא שנתחלפה בגזירות ת"ח ות"ט, וזה לשונו: "מהדורת 'אמסטרדם' תק"ג על 127): "וחכמי האמת אמרו כי גזרת המן אשר נתבטלה בעת ההיא – חלה בשנת ת"ח, ולכן אותיות ת"ח נרמזים במגילה באותיות גדולות, ת' – של וכתב אסתר המלכה (ט, כט), וה' של חור כרפס (א, ו), וה' ינקום נקמת בני ישראל עכ"ל (-ויש שהביאו כן בשם המקובל רבי שמשון מאוסטרפולא ז"ע). וגם הישמח משה בספרו עסיס רמוני על מגילת אסתר (ט, כח) מזכיר ענין זה.

היוצא לנו מזה, שמרדכי ואסתר טמנו רמזים בה"אותיות רבת" של המגילה, על מאורעות שיבואו על בני ישראל בדורות אחרונים.

"והנה במגילה אסתר נמצאים סך הכל ג' אותיות רבתי וג' אותיות זעירא, ומאחר ושני אותיות רבתי ת"ח כבר נדרשו על ידי חכמי האמת, נמצא שנשארו עוד אות אחת רבתי ושלוש אותיות זעירא אשר עדיין אומרים דרשוני.

"והנה ביום הושענא רבה בשנת תש"ז לאלף השישי ניתלו עשרה מראשי ה"נאצים" בעיר גידנברג בגרמניה, וידוע הדבר, והובא בכמה "כתבי עת" בשעתו, אשר בעת שהובילו את הצורך יוליוס שטרייכער ימח-שמו לתליה הפטיר בלשונו הטמא בגרמנית: "היום יש להם ליהודים פורים שני שלהם – מהדורת תש"ז", בבחינת ניבא ולא ידע מה ניבא.

והנה בשמות עשרת בני המן מצינו כתוב ו' רבתי בשמו של "ויזתא" – רמז להאלף השישי, וגם מצינו ת' זעירא בשמו של "פרשנדתא", ש' זעירא בשמו של "פרמשתא", ז' זעירא בשמו של "ויזתא", והם אותיות תש"ז כסדרן. נמצא שבהקדם רמז הקדמונים על שנת ת"ח אשר על ידי זה נתגלה לנו שהמאורעות של דורות האחרונים נרמזים במגילה, יוצא לנו איפוא שבשמותם של עשרת בני המן ספון טמון עוד רמז, אשר בשנת תש"ז לאלף השישי יארע שוב אשר יתלו עשרה מצורדי היהודים. עד כאן היו דברי הרה"ג והצדיק רבי מיכאל דוב זצ"ל. והוא הפלא ופלא.

והוסיף הרב נימן הג"ל ברמזים נפלאים: "והעיר לי בני נ"י, שבתמכו יתידותיו על דברי הגה"צ רמ"ד זצ"ל שתלית עשרה הצוררים נרמזו כאן במגילה, עלה ברעיונו להוסיף על דבריו בדרך אפשר, אשר הגימטריא של שמות עשרה הצוררים שניתלו עולה במכוון כהגימטריא של שמות עשרת בני המן. "יאאכים ריבענטראפ, ערנסט קאלטענברונגער, יוליוס שטרייכער, אלפרעד ראזענבערג, ווילהעלם קייטל, אלפרעד יאדל, ארטור סייסאינקווארט, האנס פראנק, פריטיץ זאקל, ווילהעלם פריק", עולים במכוון כמספר "פרשנדתא, דלפון, אספתא, פורתא, אדליא, ארידתא, פרמשתא, אריסי, ארידי, ויזתא, עשרת בני המן בן המדתא צרר היהודים", שניהם מספר = 7246, חושבנא דדין כדין, וסימנא מילתא!". (הובא בפרדס יוסף – החדש בקיצור).

העשיל ז"ע בימי ילדותו, למה נקרא דווקא המן בשם 'רשע', אם משום שגזר להשמיד ולהרוג את כל היהודים, הלא הרבה שונאי ישראל היו כמותו. שחק העשיל הקטן, והשיב: רשעותו של המן בולטת בזה – כשביקש להשמיד ולהרוג את כל היהודים ביום אחד היה לו לקבוע את זה ליום תשעה באב, יום המוכן לפורענות, ולא ליום הפורים, המוכן למשתה ושמחה, אבל עד כדי כך היתה מידת רשעותו לבלבל את שמחתם של ישראל...

(חכמי ישראל בילדותם)

משלוח מנות ומתנות לאביונים - מבטלים חולאים

ומשלח מנות איש לרעהו (ט, יט).

על ידי מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים מבטלים תתק"ג מיני חולאים.

אמרי נועם (מועדים – לפורים)

תליית עשרת בני המן - מהדורת שנת תש"ז

דברי פלא אמר הגה"צ רבי מיכאל דוב ווייסמנדל על עשרת בני המן:

במאמר שפורסם בקובץ "אור ישראל" (חלק כט עמ' ריד ואילך), כתב הרב חיים אלכסנדר נימן זצ"ל מגניו יורק, ששמע רמז נפלא מהגה"צ רבי מיכאל דוב ווייסמנדל זצ"ל בענין הריגת "עשרת בני המן" שבדורנו זה, וזה תוכן הדברים: "איתא בספר 'שארית ישראל', הנקרא חלק שני מספר 'יוסיפון' אשר גזירת המן לא נתבטלה

'תענית אסתר' ו'יום הפורים' מסוגלים לקבלת התפילות

זה לשון הספר הקדוש קב הישר (סימן צ"ז): "ולכן היושבי כפרים צריכין ג"כ להיות בחבורה קדישא בבית הכנסת ביום תענית אסתר, כי יום זה הוא מסוגל מאוד שיקובל תפלתנו בזכות מרדכי ואסתר, וכל מי שצריך רחמים על איזה דבר שהוא צריך להתפלל יקה פנאי לעצמו ביום התענית אסתר ויאמר תחלה מזמור כ"ב בספר תהלים "אילת השחר. ודרשו רז"ל דאסתר היתה נקראת אילת השחר. ואח"כ ישפוך שיחו לפני ה' ויבקש בקשתו ויזכיר זכות מרדכי ואסתר אשר בזכותם יעתר לו הקב"ה ויפתח לו שערי רחמים ותקובל תפלתו ברצון... צריכין אנו להזכיר זכותן של מרדכי ואסתר כי יום תענית אסתר ויום פורים הם ימים של רצון ואהבה, לכן טוב להתפלל ביום תענית אסתר ושומע תפלה יקבל ברחמים וברצון את תפלתנו אמן עכ"ל. עוד אמרו צדיקים: "בימי פורים יש הבטחה שכל תפילה מתקבלת, שהרי ישנו כלל בפורים שכל הפושט יד נותנים לו, וכמו שאנו מתנהגים למטה כך מתנהגים עמנו למעלה. לכן כפי שאנו איננו משיבים אף אחד ריקם ונותנים צדקה לכל דורש בלי לבדוק ולדקדק אחריו אם עני הגון הוא אם לאו, כך בשמים אין מדקדקים אחרי האדם המתפלל, אם ראוי הוא אם לאו. אם הגון הוא או רשע, אלא כל הפושט יד בתפילה נותנים לו מבוקשו". איתא בגמרא (מגילה ז, א): אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר "קיימו וקבלו" – קיימו למעלה מה שקבלו למטה. אומרים בשם הרה"ק בעל ה"ישמח ישראל" מאלכסנדר: הנה צדיקים הקודמים הגידו כי בפורים יכולים להיושע עוד יותר מיום הכיפורים, כי איתא "כל הפושט יד נותנים לו" (ס' תרצד סעי' ג), ולכן כאשר מבקשים בני ישראל דבר מן השמים ביום הזה, אין יכולים לסרב לנו. עד כאן דבריהם. ונראה שיצא זאת להם, ממה שאמרו ז"ל "קיימו למעלה מה שקיבלו למטה", היינו שכמו שלמטה קבלו בני ישראל ליתן לכל הפושט יד, כן בשמים קיימו על עצמם מה שקבלו למטה, שכל הפושט יד כלפי מעלה ביום הזה ממלאין לו את כל משאלותיו... עכ"ד.

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב •
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

נכה
מתחילים
את היום!

היִתָּה אֹרֶה וְשִׁמְחָה וְשֵׁשׁ:

**כך זכה התלמיד לשמח את מרן הרב
עובדיה בשנה הראשונה לפטירת הרבנית...
כשאף זיכה את הרב בברכת 'משנה
הבריות'...**

**מרן נענה ברצון. הוא הניח את ידו על ראשו של
ה"תינוק", ולפתע נחרד ממקומו. "מה זה?! הלא זה
קוף!" לפתע הבין כי תלמידו ביקש לשמחו. הוא פרץ
בצחוק גדול, והניח ידיו על מותניו. והקופיף, הלבוש
בגדי תינוק, ניצל את ההזדמנות, זינק מידיו של מרן,
והחל מתרוצץ בחדר, מטפס על הספרים ומדלג על
המדפים. "בא הנה, קופיקו!" כשבת צחוק מרחפת על
פניו, "בא הנה לכאן!"**

בשנה הראשונה לפטירת הרבנית, היה מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל שקוע בעצב עמוק. פעמים רבות במהלך לימודו היה מרים את ראשו מן הספר, גונח בצער, ודמעות היו נוטפות מעיניו. בני ביתו של מרן ניסו לעודדו ולשמחו, אולם הדבר לא עלה בידם. חסרונה של הרבנית העיק על מרן עד מאוד.

עם התקרבו חג הפורים, התקשר בנו של מרן לאחד ממכריו, וסיפר לו על המצב. "אנא, עשה משהו כדי לשמח את אבא", ביקש.

ואותו מקורב חשב ומצא. הוא נזכר באחד מידידיו המחזיק חוות בעלי חיים, באזור יער ירושלים, ותכנית נרקמה במוחו. בבוקר יום הפורים הגיע לחוותו של ידידו, וביקש בהשאלה קופיף קטן וחמוד. משוגענה חבירו והפקיד בידו את הקופיף, הלבישו תלמידו של מרן בבגדי תינוק, חבש לראשו כובע קטנטן, ועלה עימו אל ביתו של מרן.

הוא אחז את הקופיף-תינוק בין זרועותיו, נכנס לחדרו של מרן, וקרא: "פורים שמח, רבנו! פורים שמח!"

מרן הרים ראשו מן הספר, וחיוך עצוב התפשט על פניו. "פורים שמח!" השיב לתלמידו.

"הנה, התכנית עומדת להצלחה", הלם לבו של התלמיד בעוז. הוא קרב את הקופיף למרן, וביקש "רבנו, אנא, יברך את התינוק, שיגדל לגאון ולתפארת".

מרן נענה ברצון. הוא הניח את ידו על ראשו של ה"תינוק", ולפתע נחרד ממקומו. "מה זה?! הלא זה קוף!" לפתע הבין כי תלמידו ביקש לשמחו. הוא פרץ בצחוק גדול, והניח ידיו על מותניו. והקופיף, הלבוש

בגדי תינוק, ניצל את ההזדמנות, זינק מידיו של מרן, והחל מתרוצץ בחדר, מטפס על הספרים ומדלג על המדפים. "בא הנה, קופיקו!" כשבת צחוק מרחפת על פניו, "בא הנה לכאן!"
כעבר דקות ארוכות הושב הקופיף לבעליו, והתלמיד נפרד ממרן לשלום.

**כאשר הגיע
ברכבו אל
היציאה
מירושלים, נשמע
צלצול הטלפון
בחלל הרכב.
מעבר לקו נשמע
קולו של מרן.
"חביבי, עליך
לחזור לכאן עם
הקוף, להיכן
נעלמת?! מרוב
ההמולה לא
שמתי לב, ולא
ברכתי על הקוף
'ברוך משנה
הבריות'. אנא,
חזור לכאן, כדי
שאוכל לברך
עליו". וכך היה**

אולם לא לזמן רב.

כאשר הגיע ברכבו אל היציאה מירושלים, נשמע צלצול הטלפון בחלל הרכב. מעבר לקו נשמע קולו של מרן.

"חביבי, עליך לחזור לכאן עם הקוף, להיכן נעלמת?! מרוב ההמולה לא שמתי לב, ולא ברכתי על הקוף 'ברוך משנה הבריות'. אנא, חזור לכאן, כדי שאוכל לברך עליו". וכך היה.

(גל וקראת לשבת עונג)

וְיִהְיֶה בְיָמֵי אַחְשָׁרוֹשׁ:

**תיאור מרטיט רווי בתקוה ואמונה מקריאת
המגילה בתוככי מחנה בוכנוואלד...
והבשורה למחרת בבוקר "היטלר קאפוט!
הגרמנים מובסים!"...**

**לשיאה הגיעה השמחה בתום המגילה. התחלנו
למלמל "שושנת יעקב צהלה ושמחה", ולפתע פרץ
לו השיר משפתינו בלי מעצורים, בהתלהבות גדולה,
מתוך אמונה יוקדת. זו הייתה שעתה של הרוח
היהודית הנחושה והאיתנה, ששום דבר לא יכול לה. גם
כאן, בגיא הצלמוות, עוד נזכה לנס.**

**נדמה היה לנו שמחנה בוכנוואלד כולו עוצר את
נשימתו ומקשיב לקולותינו השרים "ארור המן אשר
ביקש לאבדי! ברוך מרדכי היהודי!".**

**ה'חגיגה' הסתיימה. הדממה שבה לשרות בצריף
החשוך. אך אור גדול, בלתי-נראה, אפף אותו.**

בוכנוואלד, תש"ה. בין גדרות התיל שמקיפות את אחד מסניפי הגיהנום הגדולים של הצורך הנאצי, מתהלכים יהודים מעונים ומזי-רעב.

כל האסירים במחנה הריכוז לבושים בכתונת הפסים האחידה. על זרועותיהם צרובים מספרי האסיר, שגנטלים מהם את שמם ואת כבודם. רבים מהם נופלים חללים יום-יום, מי בידי המרצחים מי במחלות או ברעב. רק מעט אודים מוצלים מאש, שלדים מהלכים, מנסים להעביר בקושי רב את היום. איש אינו יודע מתי תסתיים המלחמה הארוכה והגוראה. אין להם מושג עד כמה הצבא הנאצי מצליח לכבוש את העולם כולו, כפי שזומם מנהיגו הצורך.

אלא שגם כאן, נוצרו בין האסירים מעין 'מעמדות'. אני, למשל, השתייכתי לקבוצת ה'קצטניקים' (אסירים) של 'הקומה הרביעית'. הכוונה לדרגש העץ העליון שבצריפי האסירים. דרגשי העץ הגסים סודרו בקומות, והאסירים פיתחו סביבן תורה שלמה.

לכל קומה יתרונות וחסרונות משלה. לדוגמה, ככל שהקומה נמוכה יותר – קל יותר לטפס אליה בסוף יום עבודה מפרך, כשהגוף חלוש כל-כך. אך יש יתרון דווקא בדרגש העליון; כך רק הגג מעל ראשך, ואתה זוכה למעט פרטיות ויכולת לברוח קמעה מאווירת השכול והאימים של המחנה.

אני נמנית עם אנשי החבורה החסידית. כבר עברנו את שבעת מדורי הגיהנום של המלחמה, ויד ההשגחה זימנה אותנו יחד לפונדק משותף בבוכנוואלד.

היינו מגובשים, ובכוונה תחילה בחרנו להשתכן בצוותא בקומה הרביעית. כך ניסינו ליצור לעצמנו 'קומה רוחנית' באפלת המחנה. המיקום הגבוה אפשר לנו לתקשר זה עם זה, ולשוחח שיחות חיוזק בינינו. זה היה הכרחי כדי שלא נאבד את שארית הרצון לחיות.

לילה קר אחד נזכרנו בדברי חז"ל "משונכנס אדר מרבין בשמחה", ובלבנו התעורר רצון עז לחגוג את פורים כהלכתו.

בימים הבאים עבדתי בשארית כוחותיי וליקטתי פסולת של נייר שהתגלגלה בחצר המחנה. פה מצאתי פתק קרוע שהשליכו אנשי המשרד הנאצים, שם חתיכת נייר גס ועבה שנוקדע משק מלט, ואפילו היה לי דף מתוך עיתון נאצי מצוייר, ששוליו נותרו ריקים.

קעת נדרשנו לעיפרון. השגנו עופרת ששימשה מילוי לעיפרון שביד, מהסוג ששימש בעלי מלאכה ונגרים. העיפרון עבר מיד ליד. כל אחד רשם כמה פסוקים שזכר על-פה ממגילת אסתר. אט-אט נרקם לו סיפור מגילת אסתר על יריעת הנייר המאולתרת.

נס פורים נכתב על 'מגילה' במחנה בוכנוואלד – האין זה נס בפני עצמו?...

כשפורים התקרב, הצעתי לחברים ללמוד את משניות מסכת מגילה. ערב אחד נשמע לחש בחלל האוויר הדחוס של צריף המחנה, שגלש מן 'הקומה הרביעית': "מגילה נקראת ב"א, ב"ב, ב"ג"...

כשהגיע יום שני, תענית אסתר, כבר היינו נרגשים ודרוכים. מיד בצאת הצום 'התאספנו' בקומה הרביעית. השמחה אחזה בכולנו והיא התפשטה אל הדרגשים שבקומות התחתונות. עיניים כבדות החלו לנצנץ בחשכה. "גם אנחנו רוצים להתנגם בהמן הרשע", לחשו היהודים.

זיק של אמונה ותקווה ניצת בלבבות הדוויים.

המתנו שהשעות יחלפו והלילה יעמיק, כדי להנמיך את הסיכון ששומרי המחנה המדרושעים יחשפו את החגיגה. הללו לא היססו לרצוח מי שהפר את תקנות המחנה.

כולנו המתנו במתח לקריאת המגילה החגיגית. ידענו שמגילת הנייר והעיפרון שלנו אינה כשרה לברכת "על מקרא מגילה", אך שמחתנו גאתה. חשנו שאנו עומדים לנצח את המן של ימינו. מגילת הנייר, שנכתבה באצבעות רוטטות ובלב פועם מאימה, הייתה יקרה לנו עד מאוד.

ואז הגיעה השעה. בלב מתרוגן התחלנו לקרוא "ויהי בימי אחשוורוש"..." המן הרשע, מזימת ההכחדה של העם היהודי, הישועה הפלאית – כל אלו לבשו צורה מוחשית.

לא התקשינו להזדהות עם תחושות היהודים הנרדפים במלכות אחשוורוש, וכשקראנו על הישועה התמלא הלב רינה. חשנו התרוממות-רוח עילאית והתלהבות גדולה.

לשיאה הגיעה השמחה בתום המגילה. התחלנו למלמל "שושנת יקב צהלה ושמחה", ולפתע פרץ לו השיר משפתינו בלי מעצורים, בהתלהבות גדולה, מתוך אמונה יוקדת. זו הייתה שעתה של הרוח היהודית הנחושה והאיתנה, ששום דבר לא יכול לה. גם כאן, בגיא הצלמוות, עוד נזכה לנס.

נדמה היה לנו שמחנה בוכנוואלד כולו עוצר את נשימתו ומקשיב לקולותינו השרים "ארור המן אשר ביקש לאבדו! ברוך מרדכי היהודי!"

ה'חגיגה' הסתיימה. הדממה שבה לצדיקי החשוך. אך אור גדול, בלתי-נראה, אפף אותנו.

כשהגיע יום שני,
תענית אסתר,
כבר היינו נרגשים
ודרוכים. מיד
בצאת הצום
'התאספנו'
ב'קומה
הרביעית'.
השמחה אחזה
בכולנו והיא
התפשטה
אל הדרגשים
שבקומות
התחתונות.
עיניים כבדות
החלו לנצנץ
בחשכה. "גם
אנחנו רוצים
להתנגם בהמן
הרשע", לחשו
היהודים.
זיק של אמונה
ותקווה ניצת
בלבבות הדוויים

למחרת, השכם בבוקר, שבנו לשגרת היום-יום. בקושי רב שירכנו את רגלינו לעבודה הקשה. ובכל-זאת, חשנו שאווירת המחנה השתנתה. תקווה חדשה בצבעה בקצה האופק. קריאת "ארור המן" העזה שהשמענו בלילה, הפיחה בנו רוח חיים.

באותו יום זכינו להתגשמות משאלתנו. אברהם אליהו, בחור נמרץ, מקבוצת 'הקומה הרביעית', בא בריצה לצריף. בשקט-בשקט לחש באוזנינו את הסוד הגדול שגילה לו הקאפא האוקראיני: "היטלר קאפוט! הגרמנים מובסים!"

כחודש וחצי אחר-כך, בכ"ח בניסן, נכנסו חיילי ארה"ב למחנה בוכנוואלד ושחררו את תושביו.

(גל שיחת השבוע)

לקים את ימי הפורים האלה:

**מסירות נפשו של הרבי מטאהש זצ"ל
בשנות הזעם לשמוע קריאת המגילה...
סיפור השגחה מופלאה בעדות אישית:**

הקצין הבין כי הצעיר נמלט מבית החולים והחל לצעוק אחריו: "עצור, עצור". אבל הצעיר לא שעה לקריאות, אלא הגביר את קצב מנוסתו. הקצין החל לדלוק אחריו והרבי המשיך לרוץ ולרוץ, עד שהגיע לקצה העיר. שם נקש הרבי על דלת ביתו של אחד התושבים היהודים וביקש כי יניחו לו להיכנס ולהסתתר מפני הקצין הרודף אחריו. ליבו של היהודי התמלא חמלה והוא הורה לרבי, חרף הסכנה שבדבר, להיכנס ולהסתתר תחת המיטה.

סיפור שלפנינו על קריאת 'מגילת אסתר' מתוך מסירות נפש, סופר על ידי בעל המעשה עצמו, כ"ק מרן אדמו"ר מטאהש זצוק"ל, כאשר בשנות הזעם, אושפו הרבי בבית החולים בעיר קאשוי שבסלובקיה, זאת לאחר מתן שוחד לרופא הצבאי שיעיד כי מצבו הרפואי הרעוע אינו מאפשר לשולחו לחזית ויש לשולחו לבית החולים. בכך ניצל מהעברתו ללחימה בחזית מול הרוסים, שהייתה כרוכה בגזר דין מוות כמעט באופן ודאי.

היה זה בשעות אחר הצהריים של ערב יום הפורים, כאשר הרבי, שעדיין היה מאושפז בבית החולים, ביקש לצאת כדי לשמוע קריאת מגילה. מכיוון שכל מתחם בית החולים היה מרושת בגדר תיל נבצר ממנו לברוח, אך הרבי הצליח לגלות פרצה קטנה; חלק מהגדר חלף על גבי אגם מים. הרבי הביט אנה ואנה, ומשהבחין כי השטח סטרילי – נכנס למים, ותוך דקה כבר היה בחוץ. הוא פתח בריצה לעבר העיר, אך לרוע המזל הבחין בו קצין שפסע באותה שעה ברחוב.

הקצין הבין כי הצעיר נמלט מבית החולים והחל לצעוק אחריו: "עצור, עצור". אבל הצעיר לא שעה לקריאות, אלא הגביר את קצב מנוסתו. הקצין החל לדלוק אחריו והרבי המשיך לרוץ ולרוץ, עד שהגיע לקצה העיר. שם נקש הרבי על דלת ביתו של אחד התושבים היהודים וביקש כי יניחו לו להיכנס ולהסתתר מפני הקצין הרודף אחריו. ליבו של היהודי התמלא חמלה והוא הורה לרבי, חרף הסכנה שבדבר, להיכנס ולהסתתר תחת המיטה.

הקצין הרודף שלא אבה לתת לטרף לחמוק מידי, הבחין מרחוק כי הצעיר נכנס לבית כלשהו... דקות ספורות לאחר-מכן הוא הלם בכוח על הדלת ודרש לדעת אם נכנס לכאן צעיר כלשהו רגעים

האחרונים. היהודי הכחיש, כמובן, מכל וכל, והקצין הסתלק מהמקום והמשיך בחיפושיו. אך לאחר מספר רגעים שב הלה לבית בפנים חמורות

סיפור צדיקים

מעשיות ולקחים
מאלפים מצדיקי
הדורות

סבר. "אני בטוח שהנמלט מסתתר אצלך", אמר.

"אם אמצא אותו כאן, בניגוד להצהרתך, רע ומר יהיה סופך". הרבי, ששמע את האיום ממקום מחבואו, החליט כי לא יסכן את בעל הבית. באומץ לב הוא יצא ממחבואו והתייצב בפני הקצין.

הוא תפס מיד בידיו של הרבי וביקש לאזוק אותו ולהשיבו לבית החולים. "בבקשה, אל תניח עליי אזיקים, אלך עמך מרצוני ולא אנסה לברוח", התחנן הרבי על נפשו. נתן השי"ת את חנו של הרבי בעיני הקצין, והוא ניאות לבקשה. כך הובל הרבי חזרה אל בית החולים והקצין דיווח שם בפרוטרוט על הפציינט שנמלט. הרבי הוכנס כעת למחלקה סגורה ומאובטחת היטב, לבל יוכל להימלט שוב.

כאן המשיך הרבי וסיפר על ההשגחה הפרטית והסייעתא דשמיא המופלאה שזוכה לראות מי שמוסר נפשו לקיום המצוות:

"התפללתי להקב"ה, הרמתי עיניים לשמים

ואמרת: 'רבונו של עולם, מסרתי נפשי כדי לשמוע מקרא מגילה, עזור לי להגשים את שאיפתי זו! לא חלפו יותר מחמש דקות, ולתוך החדר נכנס אחד

מבכירי בית החולים.

"הוא ציין בפניי כי קצין בכיר צריך כעת סיוע בחטיבת עצים מחוץ לעיר, וזקוק לשני יהודים לצורך כך... אני ויהודי נוסף נבחרנו למשימה. ראיתי

שנוצרה בפניי הזדמנות פז ואז אמרתי לבכיר כי אינני מעוניין ללכת, זולת אם אקבל אישור חד-פעמי שמתיר לי להיכנס לתוך העיר. ונתנו לי...

"יצאתי לעבודת חיטוב העצים, אך העמדתי פנים של חלוש וחסר כוח, והסברתי כי אינני מסוגל לעבוד מפאת תשישותי וכי עליי להיכנס לעיר לטעום משהו... הקצין התיר לי ללכת. נכנסתי שוב לעיר, הגעתי לבית המדרש סטראפקוב ותהילה להשי"ת – היה זה עוד לפני מנחה. התפללנו מנחה ומעריב, שמעתי את קריאת המגילה, הבאתי דבר-מה לתוך פי אחרי תענית אסתר, ורק אחר-כך חזרתי לבית החולים".

"כך זכיתי ועלה בידי לשמוע את המגילה כדת וכדין", סיים הרבי הקדוש מטאהש את עדותו המחייבת כל אחד ואחד מאיתנו.

מכיוון שכל מתחם בית החולים היה מרושת בגדר תיל נבצר ממנו לברוח, אך הרבי הצליח לגלות פרצה קטנה; חלק מהגדר חלף על גבי אגם מים. הרבי הביט אנה ואנה, ומשהבחין כי השטח סטרילי - נכנס למים, ותוך דקה כבר היה בחוץ. הוא פתח בריצה לעבר העיר, אך לרוע המזל הבחין בו קצין שפסע באותה שעה ברחוב

לילזת שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזור באומנות בית המילים
'אור תורה' | 'ערת חיים'
הערות, ציונים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחול'
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

איר"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

פנינים על הפרשה:

עליו השלום רבן של כל הנביאים וחכמים לא נשתבח בכל מדותיו הטובות רק בענוה, שנאמר (במדבר יב ג) 'והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה'. בוא וראה כמה גדלה ענותנותו עליו השלום, דכתיב בה 'מכל האדם', דהינו אפלו פחות שבפחותים היה משה רבנו עליו השלום ענו יותר ממנו. ומצינו ד'ענוה גימטריא סמא"ל, דהענו מכניע סמא"ל שהוא אל אחר ונאה, וגורם לאדם הענו שיבוא לידי קדושה ויקרא אל ה' ויענהו, כמו שנאמר (תהלים לד יט) 'קרוב ה' לנשברי לב ואת דכאי רוח יושיעו, וכתיב גם כן (ישעיה נז טו) 'את דכא ושפל רוח וגו'.

וגם הענוה גורמת לקרב הישועה, שנאמר (שמואל ב' כב כח) 'את עם עני תושיע'. וכן נמי 'ענוה במלוי כזה ענין גון ו"ו הי" סופי תבות 'גון', רומז דעל ידי ענוה יבוא יגון שהוא משיח צדקנו (סנהדרין צח:). ועוד, אמצע אותיות גימטריא שם כ"ו, רומז דבשביל הענוה זוכה שהשם שוכן בקרבו, וכמו שכתוב 'את דכא ושפל רוח'. על כן בעל תשובה צריך להיות ענו ביותר ומשים עצמו כשירים, דבר שאין בו ממש, כמו שאמר רבותינו ז"ל (מגילה טו:) 'לשאר עמו' (ישעיה כח ה), למי שמישים עצמו כשירים:

והענוה גורמת לכפרת כל עונותיו, שנאמר (מכה ז יח) 'נשא עון ועבר על פשע לשארית נחלתו', למי שמישים עצמו כשירים (ר"ה ז). גם 'ענוה' במלוי כנזכר עם ב' כוללים גימטריא 'הרע', לרמז דעל ידי ענוה גורם להכניע יצר הרע שנקרא 'רע' (סוכה נב). וגם כן נחמל לו כל הרע שעשה. גם 'נשא עון ועבר' ראשי תבות 'ענו', דעל ידי הענוה זוכה שמעבירין לו כל עונותיו ופשיעיו:

עכשו יבוא הרמז על נכון, בראשית כבר אמרנו שהיא רומזת על התשובה, ובא לרמז שבעל תשובה צריך להיות ענו ביותר, וזהו בראשית, אותיות 'תאב שיר'. 'תאב', יעשה עצמו מכניע עד קצה האחרון כאביון שהוא תאב לכל דבר, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים פו א) 'הטה ה' אזנך ענני כי עני ואביון אני'. 'שיר', יעשה עצמו כשירים, ובזה תקבל תשובתו לרצון ונרצה לו לכפר עליו:

(נגזי המלך, תיקון התשובה אות כד)

שמירת הפה כהלכה

ועשו את האפד זהב תכלת וארגמן תולעת שני ושש משזר מעשה חשב. שתי כתפות חברת וגו' וחשב אפדתו אשר עליו וגו' (שמות כח ו-ח). אפשר לרמז הפסוקים האלה על הפה, דצריך האדם לשמרו שמירה גדולה, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לד יג-יד) 'מי

אין לך מדה מעולה יותר ממידת הענוה

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד (שמות כז כ). 'שמן זית זך' ראשי תבות גימטריא 'שדל', 'זך כתית למאור' סופי תבות 'כתר'. לרמז מה שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין קיא:): על פסוק (ישעיה כח ה) 'ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה', יכול לכל, תלמוד לומר (שם) 'לשאר עמו', למי שמישים עצמו כשירים. ודרשו דעתיד הקדוש ברוך הוא להיות כתר ועטרה בראש הצדיקים הענוים, דאין לך מדה מעלה יותר ממדת הענוה (ע"ז כ:). באמת, צריך לשתף עמה שמירת הברית כראוי:

וזהו הרמז, 'שמן זית זך' ראשי תבות 'שדל', לרמז על שמירת הברית הרמז בו 'שדל'. 'זך כתית למאור' סופי תבות 'כתר', לרמז דמי שמישים עצמו כזיתים שהם כתושים לכל, כך יהיה ענו לכל, שהכל יהיו דשים עליו, לזה עתיד הקדוש ברוך הוא להיות כתר ועטרה, ובלבד שיהיה שומר הברית:

(פיתוחי חותם פרשת תצוה)

הענוה עיקר השלמות להשראת הקדושה על האדם

צעיר אנכי וגבזה פקדתי לא שכחתי (תהלים קיט קמא). הכונה שאומר כפי מה שאמר במזמור (תהלים טו) 'ה' מי יגור באהלך מי ישכן בהר קדשך, הולך תמים ופעל צדק וכו', גבזה בעיניו נמאס' וכו', דצריך הירא את השם בשלמות שיחשב עצמו תמיד בזוי ומאוס, דזהו עקר העבודה בשלמות וסבת השראת הקדושה על האדם, שאפלו יהיה עוסק בתורה יומם ולילה ומקיים כל המצוות, לא יחזיק טובה לעצמו כלל רק יחשב עצמו בזוי ומאוס. כמו שמצינו באברהם אבינו עליו השלום שעליו נתיסד העולם אמר (בראשית יח כז) 'אנכי עפר ואפר', דהשפלות היא עקר השלמות. וזהו שאמר צעיר אנכי וכו', דהינו אף על גב דפקדתי לא שכחתי, שאני מקיים התורה ומצוותיה, איני מחזיק טובה לעצמי כלל רק חושב עצמי צעיר וגבזה:

(מעגלי צדק אות צד"י)

בעל תשובה צריך להיות ולנהוג בענוה יתירה

בראשית ברא אלקים וגו' (בראשית א א). בראשית אותיות 'תאב שיר'. בא לרמז שצריך האדם השב בתשובה להיות ענו ביותר, כי אין לך מדה טובה הימנה, כי משה רבנו

עצות וסגולות:

ענייני ענוה (ד')

הכעס בא ע"י גאווה, שמחשיב עצמו

ידוע מה שכתוב בזהר הקדוש (ה"ב קפב:), דאין לך דבר שמטמא האדם מבית ומחוץ כמו הכעס, דמיד פורחת גשמתו ממנו ונכנס במקומה אל זר, ועל זה נאמר (איוב יח ד) 'טורף נפשו באפו', שמחליף 'נפשו' בשביל 'אפו', ואם בא לשוב בתשובה, כמה קדשה וזריוות צריך עד שתשוב לו נפשו. ואין בכלל זה הכעס שכוועסים החכמים על דברי תורה ודברי מוסר ותוכחה, דהכעס הוא כלו לשם שמים, ובלבד שלא יכעס לכבוד עצמו, רק לשמו יתברך, דאי לאו הכי כעס מקרי.

(פיתוחי חותם פרשת תזריע, ד"ה נגע צרעת)

קפדנות היא ממין הכעס

הקפדנות שהיא ענף הכעס. אבל הכעס הוא ברעש ורגז וקול המלה, והקפדנות היא בלי רעש ובלי רגז, רק הדבר שאינו ישר בעיניו מתעצב עליו. ופעמים מדבר על הדבר שאינו הגון עליו דברים קשים, ועמהם מעט כעס שאינו נגר שהוא כעס. ופעמים אומר דברים של הקפדה בנחת ובלי שום כעס, אבל מדבריו נגר שיש בו הקפדה, רק שומר עצמו מן הכעס, ושוא שקד שומר, שסופו, אם תשאיר בו ההקפדה, יבוא לידי כעס.

(פיתוחי חותם פרשת תזריע, ד"ה או בשר)

שורש ההקפדה הוא 'גאווה'

והנה גם ההקפדה, אף על גב שאמרנו שהיא ענף הכעס, מכל מקום השרש העקרי שלה היא הגאווה, דמחמת שהיא גאה וחושב עצמו לדבר גדול, לפיכך הוא מקפיד תמיד, שאומר לא יאות לו קצה וכיוצא. (פיתוחי חותם שם)

על ידי כעס מסתלקת נפשו הקדושה

אפשר לרמז על הכעס דחמור מאד, כמו שהארין בזהר הקדוש (ה"ב קפב). עליו, דאמר שם דאין לך דבר שמטמא כל גופו של אדם מראשו ועד רגליו כמו הכעס, שעל ידי הכעס מסתלקת ממנו הנשמה הקדושה רחמנא לצלן, ושורה במקומה אל זר. ועליו אמר איוב (יח ד) 'טורף נפשו באפו', שסטרא אחרא טורפת נפשו ממנו, ומחליפתה לו בנפש טמאה. ועל זה אמרה תורה (תהלים פא י) 'לא יהיה בך אל זר', כך ממש, ואין לך שמגביר סמא"ל ולילית כמו הכעס. ואפשר לזהו כון שלמה המלך עליו השלום שאמר (קהלת ז ט) 'כי כעס בחיק כסילים יגוה', 'כסילים' הם סמא"ל ולילית, והכעס בהם ימצא מנוחתו, שמתגברים בו וחוטפים וטורפים נפשו ממנו, ומחליפים אותה לו בנפש טמאה מצדם, וכמה רעות נמשכים מן הכעס.

(מחשוף הלבן פרשת משפטים, ד"ה ואנשי קודש)

אלא שני, לרמז שיהיה ענו בשני ענינים אלה, במשא ובמתן ובדברי תורה, שאף בדברי תורה צריך ענוה ושלמות, כמו שנאמר (קהלת ט ז) 'דברי חכמים בנחת נשמעים' (רמב"ם דעות פ"ב ה"ה, עירובין יג):

זהר מלפגום בשמות הקודש הרמוזים בפה

ושש משזר, בא לרמז, דמצינו הפה נקרא שלשה שמות: פה, לשון, שפה. וכל אחד מהם רמז שתי פעמים בשמות הקדש, פה גימטריא ס"ג וכ"ב אותיות. עוד, גימטריא פה עם הכולל 'אלהים'. לשון גימטריא 'שכינה' עם הכולל, ועוד, גימטריא 'אלהים' דיוד"ן ו'אלהים' פשוט. וכן 'שפה' גימטריא 'שכינה', ועוד, גימטריא 'אלהים' דיוד"ן ו'אלהים' פשוט. וכשיחשב האדם ששה השמות הקדש הרמוזים, רעדה תאחז אותו ויזהר מלפגום בשמות אלו. וזהו שאמר ושש משזר, דהינו, ששה שמות הנזכרים יהיו משזרים וקשורים בלבך כדי שתשמר את פיה שלא תפגם בהם. וזהו שאמר מעשה חשב, דהינו, הדבר הזה תלוי במחשבתך, שתחשב בשמות האלה שלא תפגם. והנה משזר אותיות 'שם רז' ו'שם זר', דהינו, אם שמרת פיה כראוי אשרך וטוב לך, לפי ששם רז, הוא סוד הששה שמות הרמוזים. ואם לא שמרת פיה, דע ששם זר, הוא סמא"ל הוא יצר הרע, וקנה שם מקומו, דלפתח חטאת רבין' (בראשית ד ז):

ירבה בשתיקה

שתי כתפת חברת יהיה לו אל שני קצותיו וחבר, בא לרמז דצריך להרבות בשתיקה יותר ויותר, ויחשב כאלו שפתיו תפוזים ומתקברים זה בזה. וזהו שאמר שתי כתפות, אותיות 'תכפות', מלשון תכפה שנקראת בלשון משנה תפירה. דהינו, יחשב שני קצות שפתיו כאלו תפוזים ומתקברים זה בזה:

ישמור את פיו לשם שמים

וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר. בא לרמז דכל הקדשה והאזהרה שכתבנו שיתנהג בפיו, לא יהיה משפה ולחוץ לשם יהרא כדי לרמות בני אדם, רק הכל יהיה תקוע בלבו ויעשה הכל לשם שמים. וזהו שאמר וחשב אפדתו אשר עליו, דהינו, המחשבה אשר עליה תלוי הפה, צריך שתהיה טהורה וזכה, והיא שתכונ הכונות שאמרנו בפה. וזהו כמעשהו, דהינו, כמעשה הפה מבחוץ כך תהיה הכונה מבפנים, וכל עקר תקון הפה שזכרנו במחשבה תלוי, וזהו שאמר ממנו יהיה. וחזר והזכירם זהב תכלת וגו', דהינו, כל הכונות שזכרנו בלב הם תלויים, וממנו נתקן הפה:

ובא הרמז זה באפוד, אפשר לומר, דסבת זכית אהרן באפוד בשביל שהיה פיו, שהוא גימטריא 'אפד', קדוש, והיה רודף בו שלום ואוהב שלום (אבות דרבי נתן פ"ב מ"ג), וכמו שנאמר (מלאכי ב ז) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו': (פיתוחי חותם פרשת תצוה)

האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב, נצר לשונך מדע וגו', הרי ראיה דחיי האדם תלויים בפיו (ע"ז יט: ויק"ר טז ב). וכן אמר שלמה המלך עליו השלום (קהלת ו ז) 'כל עמל האדם לפיהו'. וכל החכמים, ראשונים ואחרונים, מזהירים ומזכירים על הפה, והתנא אמר (אבות פ"א מ"ז) לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, ועוד אמר (שם פ"ג מ"ג) סיג לחכמה שתיקה. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (כד הקמה ערך רשות ז) אם דבור כסף, שתיקה זהב. כי לא נברא האדם כי אם לעסק בתורה (סנהדרין צט:), ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא יט:): השח שיחת חלין עובר בעשה, שנאמר (דברים ו ז) 'ודברת בם ולא בדברים בטלים'. וכמו שדקדקו רבותינו זכרונם לברכה (חולין פט.). על פסוק (תהלים נח ב) 'האמנם אלם צדק תדברון', לא נברא האדם אלא להיות אלם, יכול אפלו בדברי תורה כן, תלמוד לומר 'צדק תדברון':

חמשה מיני דיבור

נמצינו למדין, דדברים בטלים אית בהו אסורא. ולשון הרע ונבלות הפה אכא כרת, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים יב ד) 'זכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדלות' (ערכין טו:). באמת, לשא ולתן הרשות בידו. ולהוכיח את העם ולדבר להם דברי מוסר מצוה בידו. וללמד ולהתפלל זהו עקר ביאת האדם לעולם:

שתיקה שוה זהב

זהו פונת הפסוק, ועשו את האפד, אפד גימטריא פה, ובא להזהיר שישמרו את הפה שמירה כראוי. והשמירה היא שידבר בשתיקה, וזהו שנאמר זהב, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, אם דבור כסף, שתיקה זהב:

רמז לחמשה מיני דיבור

תכלת וארגמן, לרמז מה שכתבנו דברים שישתק בהם ודברים שידבר בהם, והם רמוזים בראשי תבות ארגמן, אסור רשות גמר מצוה נכרת. וזה פרושם: אסור, הם דברים בטלים שאסור להתעסק בהם, שהרי כתוב 'ודברת בם ולא בדברים בטלים, ואכא אסורא. רשות, הם דברי משא ומתן, שהרשות בידו לדבר בעסקי משא ומתן כדי להחיות את נפשו. גמר, הוא ללמד תורה. מצוה, הוא להוכיח לעם ולדבר דברי מוסר וכיוצא. נכרת, אם מדבר לשון הרע ונבלות הפה, ונכרת האיש ההוא. וזהו שאמר תכלת וארגמן, דהינו, תכלית הפה ועקרו הוא לשמור מה שרמוז בארגמן, וזהו מן האסור וישמור לקים המתיר:

גם דברים המותרים צריך לדבר בענוה

תולעת שני, בא לרמז, דאף על פי שהתרתנו לפה שני ענינים, האחד לשא ולתן, והשני לעסק בדברי תורה, מכל מקום בעינין שיהיו דבריו בענוה ובשלמות, וזהו תולעת שני, שיהיה נמוך וענו כתולעת. ושני, אל תקרי 'שני'

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 073-2951871

אוצרותיהם של מגידים

מה יקרה כשהמלווה הפוטנציאלי ישאל את 'מבקש' ההלוואה לשם מה זקוק הוא לכסף, והתשובה תהיה: "בשבוע שעבר עמדתי עם פלוני באיצקוביץ, והוא אמר לי לפני כולם שאני טיפש! אני רוצה לשכור בריונים שירביצו לו". אז ודאי אין לו סיכוי! אני אעשה לך טובה בשביל שאתה תפגע במישהו אחר? לעשות טובה לאדם אחד ועל ידי זה לפגוע באדם שלישי - זה נגד הטבע.

הגאון רבי שלמה לוינשטיין: להמן היה חשבון ארוך עם ושותי, ושלוש סיבות טובות להפטר ממנה: א. הוא רצה שהיא תמות, כדי שבתו תהיה מלכה במקומה. ב. היא לא הזמינה את זרש למשתה שבעת הימים. ג. פעם אחת, מספר המדרש, הוא לא התנהג יפה, ואז העמידה אותו ושתי בפניה, חלצה את הקורדיקוס שלה [הנעל] והכתה אותו נמרצות.

ומה יקרה כשהמלווה הפוטנציאלי ישאל את מבקש ההלוואה לשם מה זקוק הוא לכסף, והתשובה תהיה: "בשבוע שעבר עמדתי עם פלוני באיצקוביץ, והוא אמר לי לפני כולם שאני טיפש! אני רוצה לשכור בריונים שירביצו לו". אז ודאי אין לו סיכוי! אני אעשה לך טובה בשביל שאתה תפגע במישהו אחר? לעשות טובה לאדם אחד ועל ידי זה לפגוע באדם שלישי - זה נגד הטבע.

להמן היה חשבון ארוך עם ושותי, ושלוש סיבות טובות להפטר ממנה: א. הוא רצה שהיא תמות, כדי שבתו תהיה מלכה במקומה. ב. היא לא הזמינה את זרש למשתה שבעת הימים. ג. פעם אחת, מספר המדרש, הוא לא התנהג יפה, ואז העמידה אותו ושתי בפניה, חלצה את הקורדיקוס שלה [הנעל] והכתה אותו נמרצות.

והנה, מגיעה ההזדמנות שלו. הוא מעוניין לודא שהיא לא תחמץ. המן מפחד שאם יגזרו על ושותי גזר דין מות ויסתפקו בזה, למחרת אחשורוש יתפכח, ושותי תתחנן לפניו על חייה, והוא ישעה לתחנוניה ויחזיר אותה למלכות. אך אם יתן אחשורוש את מלכותה של ושותי לרעותה הטובה ממנה - הוא כבר לא יוכל לסלח לה ולהחזיר אותה למלכות, כי הטובה הזאת תהיה על חשבון מישהי אחרת, המלכה החדשה, והעברת מלכה חדשה מתפקידה אינה דבר פשוט בעיני הצבור. על פי יסוד זה מבאר רבי ישראל את התמיהה שהצגנו על ההפטרה. שמואל אומר לשאול כי "קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך ונתנה לרעך הטוב ממך", ולכן, מכיון שהמלכות כבר נתנה לאחר - "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם".

הגאון רבי שלמה לוינשטיין שליט"א - מתוך האור

ומסכם: "אם על המלך טוב... ויכתב בדיתי פרס ומדי ולא יעבור אשר לא תבוא ושותי לפני המלך אחשורוש, ומלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה" (שם טו).

סליחה, מישהו שאל אותך איך לאייש את משרת המלכה? יש לך מה לומר על העונש המתאים לושותי - בבקשה. אבל מה פתאום אתה מדבר על "מלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה?".

מסביר רבי ישראל סלנטר: העברת המלכות לאשה אחרת היתה תנאי חיוני לכך שהמלך לא יחזר בו.

נבין זאת על ידי משל: אם מגיע אדם לרעהו ואומר לו: "אתה חייב לי עשרת אלפים דולר. תחזיר לי אותם בבקשה" - הלווה חייב להחזיר למלווה. הוא לא יכול לשאול אותו לשם מה זקוק הוא לכסף, וגם אם הוא צריך את הדולרים בשביל ללקק ארטיק על חוף הים - מכרה הוא לתת לו את הכסף.

אבל אם מגיע מישהו ומבקש מרעהו ללוות עשרת אלפים דולר בשביל ארטיק - קשה להאמין שהוא יקבל את הכסף. אין לך כסף? - אל תלך לים!

בהפטרה לפרשת זכור אנו קוראים על מלחמת שאול בעמלק, ומוצאים שם דברים קשים שאומר הקב"ה לשמואל: "נחמתי כי המלכתי את שאול למלך כי שב מאחרי ואת דברי לא הקים" (שמואל א טו, יא).

דברים אלו נאמרו לאחר ששאל החיה את אגג ואת מיטב הצאן והבקר, בנגוד ההוראה שקבל משמואל, בשם ה'. למחרת הנבואה הזו, כאשר מגיע שמואל אל שאול ומעמיד אותו על טעותו, אומר שאול: "חטאתי כי עברתי את פי ה' ואת דבריך... ועתה שא נא את חטאתי ושוב עמי..." (שם כד-כה).

אך כיצד מגיב הנביא לבקשת הסליחה של שאול? "קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך היום ונתנה לרעך הטוב ממך. וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם" (שם כח-כט).

תגובתו זו של שמואל מעוררת תמיהה. וכי מעולם לא קרה שהקב"ה שעה לתפלה ולתשובה וסלח על עוון? מדוע ברור היה לשמואל שהענין אבוד מראש, שאין שום סיכוי לבטול העונש?

תשובה לשאלה זו מביא רבי ישראל סלנטר וצ"ל מתוך מגלת אסתר:

אחד הדברים המדהימים במגלה הוא התשובה שנתן המן, ממוכן בגלגולו הקודם, לשאלה: "מה לעשות במלכה ושותי" (אסתר א, טו).

הוא קפץ לפני כולם? נו, נו, הדיוט קופץ בראש. אבל לפחות תענה על השאלה! מה יש לו לומר? "לא על המלך לבדו עתה ושותי" (שם טז). הוא נותן כאן נאום שלם על חמרת עוונה של ושותי ועל השפעתו הרעה על כל גשות הממלכה,

אוצרותיהם של מגידים

מכתב פלא של הגאון רבי חיים ברלין אב"ד מוסקבה וירושלים, שכתב להגאון רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים, המכונה האדר"ת.

קבלתי ממך את המכתב ביום הפורים, לא מסתבר שידעת שאקבל המכתב בפורים, אם היית יודע כמה אני צחקתי כשקראתי מכתבך, הרי לא ידעת שבעל הדואר יביא אלי המכתב בפורים. אך בעל האדר"ת התכוון מאד ברצינות לחידוש זה - ששלח לו במכתבו הקודם, וחזר על זה בספר חשבונות של מצוה (מצוה לג), וכן בקונטרסו "עובר אורח". ועתה נשמע מה היה החידוש ששימח את רבי חיים ברלין...

הגאון רבי מנשה ישראל רייזמאן שליט"א:

מדוע צחק הגאון רבי חיים ברלין ב'יום הפורים' על דברי האדר"ת במכתבו...

פורים אמרה, נראה לי הואיל ונפיק מפומי דגברא קדישא לא יגע לריק ח'ו, דודאי אי היה שום מציאות שיחיל ר"ז לא ה' מת ע"י שחיטת רבה עד שהתפלל והחיהו שלא בטבע, אלא על כרחך לא ה' במציאות שיחיל כיון ששחט בו רוב ב' סימנים עכ"ל יע"ש)...

אך רבי חיים ברלין חלק עליו וכתב, לא אוכל להאמין ששכחת גמרא מפורשת בפרק חלק (סנהדרין דף צ"ג), בסוגיא דתחית המתים מן התורה מנין, שנאמר "ונתת את תרומת ה' לאהרן ולבניו", והרי אהרן לא נכנס לא"י, אלא שעתיד אהרן לחיות, משיח יבא ומשה ואהרן יהיו עמנו, ואז יתנו להם תרומה, הרי שכתב הקם לתחיה הוא חוזר להיות כהן. ולזאת שחוק עשה עמנו וכו'. ור' חיים ממשיך להתפלל 'זעתה שהתקברו ימי הפסח, התחלתי ללמוד הלכות פסח, וכבר הגעתי לסימן תל"ד, ואיני מבין בדין הנחת הפירושים ליום המחרת לצורך השריפה, כיון שכל פירוד הוא פחות כזית, ממילא הוא הפקר ולא חשוב, וא"כ אין מקיימים מצות ביעור חמץ בחמץ שלנו, ואם נאמר שכיון שמיניחים אותם יחד בצנעא, חוזר וזוכה בו מן ההפקר, אלא דלא חזינו לרבנן דקשישא מינן דעבדי הכי, וכך ממשיך לפלפל בהלכות הפסח ע"ש.

בספר 'חשבונות של מצוה' (מצוה לג), כתב האדר"ת את חידושו בתכלית הרצינות לא ברוח של פורים תורה, וכתב 'מה אעשה שמסופקני בדבר מזוז, ומ"מ תורה היא וללמוד אני צריך, ואיני מתבייש כי כבר נדפס בשמי כיצא בזה הרבה, כנודע שהאדר"ת היו לו כמה חידושים פלאיים. ושם הוא דן אם רבי זירא חזר להיות כהן כבתחילה, וכן מסופק במצות כיבוד אב ואם, האם מכובד לכבד את אביו, או בניו מחויבים לכבד אותו, היות שפנים חדשות באו לכאן, ויש לומר דהוה כמו גר, מדיון קל וחומר, ומה גר שרק הנשמה נחלפה ולא הגוף, הרי הוא כתינוק שנוול, כל שכן כשהגוף נתחדש.

(הגרמ"י רייזמאן שליט"א - בשיעורו ח"י אדר ע"ו)

ותירץ בעל האדר"ת [וזה מה שהצחיק את רבי חיים ברלין] שזו המעשה היה לאחר ששחט רבה את רבי זירא (ראה מגילה ז:), וזהו רבי זירא חלש שלאחר שהחיה אותו לאחר השחיטה, היה חלש איזה זמן, וכיון ששחטו אותו, יצא מדיון כהן. עד כדי כך היה הדבר פשוט אצל הרשב"א, שלא כתב ז'א"ת משום שהיה כהן, כבר לא היה כהן כיון שנשחט, פנים חדשות באו לכאן, והוא בריה חדשה, כל זה היה פשוט אצל הרשב"א ולא הזכירו כלל, ולכן תירץ משום שרבי זירא היה סיבת הסעודה.

וכתב רבי חיים ברלין, והנה כבוד קדושתו כתב כך וכך, בשלמא אם היית יודע שזה גייע אלי ביום הפורים, מובן שמותר לכתוב חידושים כאלה, כמו שאמרו בגמ' (חולין דף ת.ה) כשרבי זירא מסתפק בדין ליבון סכין אם הסימנים נשרפו לפני השחיטה או לא, ואמר ההפלאה בפורים שרבי זירא הרגיש זה הדבר בעצמו כששחטו רבה עם סכין חם, שלפני כן חתכו בזה הסכין את הקוגל, והרגיש בעצמו שחידודו קודם לכווייתו, וכתב על זה החת"ס שטיקל תורה שלם אע"פ שאמרו רבו ההפלאה לכבוד פורים (וזה לשון חתם סופר (חידושו חולין ה.ח): "ושמעתי ממורי הגאון הפלאה זצ"ל בשמחת פורים הא דפשיטא לרבי זירא דחידודא קודם לליבונא, ומרווח רווח דאמרינן פ"ק דמגלה (דף ז.) קם רבה ושחט' לרבי זירא ואפשר שחטו בסכין רותח שהיה מונח על השלחן בסעודת פורים, וידע ר"ז והרגיש בנפשיה. והנה אף על גב דלחוכא ולשמחת

ראיתי בספר הזיכרון לרבי יצחק הוטנר (דף תרנ"ח, א' שמיני, י"ז אדר ב') מכתב פלא של הגאון רבי חיים ברלין אב"ד מוסקבה וירושלים, שכתב להגאון רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים, המכונה האדר"ת.

'קבלתי ממך את המכתב ביום הפורים, לא מסתבר שידעת שאקבל המכתב בפורים, אם היית יודע כמה אני צחקתי כשקראתי מכתבך, הרי לא ידעת שבעל הדואר יביא אלי המכתב בפורים.'

אך בעל האדר"ת התכוון מאד ברצינות לחידוש זה - ששלח לו במכתבו הקודם, וחזר על זה בספר חשבונות של מצוה (מצוה לג), וכן בקונטרסו "עובר אורח". ועתה נשמע מה היה החידוש ששימח את רבי חיים ברלין.

איתא בגמ' ברכות (דף מו.) 'דבי זירא חלש, על לגביה רב אבהו, קיבל עליה דאי מיתפח קטיני חריך שקא, שאם יתרפא רבי זירא שהיה מכונה כך וכו' עבידנא ימא טבא לרבנן', הקב"ה עזר ורבי זירא התרפא. ורבי אבהו עשה סעודה, כשנטלו ידיהם אמר רבי אבהו לרבי זירא שייבצע על הפת ויברך המוציא, אמר לו, לא סבר ליה מר בעל הבית בוצע? ובצע רבי אבהו. לפני בהמ"ז אמר לרבי זירא, לברוך לך מר, ואמר לו, לא סבר ליה מר להא דרבי יוחנן וכו' שאמר הבוצע מברך? והקשה הרשב"א בברכות, בשלמא מה שכיבדו בבהמ"ז הוא כמאן דאמר אורח מברך, אך מה היה בדעתו לכבדו בבציעת הפת, הרי לית מאן דפליג, דלכו"ע בעל הבית בוצע? ותירץ הרשב"א דמכיון שרבי זירא היה הוא עיקר הסיבה של הסעודה, ממילא דינו כבעל הבית. וכתב בעל האדר"ת [הובא כלי חמדה סוף פ' בראשית] לכאורה היה יכול להשיב בפשיטות, שהרי רבי זירא היה כהן, כמ"ש בירושלמי (ברכות פ"ג, ה"א) וא"כ צריך לקיים בו 'וקדשתו ופרש'י בפרשת אמור 'לפתוח ראשון ולברך ראשון', שהרי כל הכיבודים הוא רק במקום שאין כהן, כשיש כהן, כהן מברך. וא"כ מהי קושיית הרשב"א?

אוצרותיהם של מגידים

רבי יצחק אלחנן הביט בו ברוך, ועודדו וחזקו כי ישועת השם כהרף עין. אחר כך הוסיף ואמר: 'תשמע, יש לי 'מאכער' - עסקן מצטיין, לו השפעה רבה על כל ראשי הצבא. אני בטוח כי הלה יטפל בכך באופן מושלם, בלי להותיר ממך כל טביעות אצבעות. תשאיר אצלי את הכסף, ולך הביתה רגוע ושלו כי תעודת הפטור כבר בדרך!'

הגאון רבי אשר קובלסקי שליט"א: מה ענה מרן הבית ישראל לנגיד שהתלונן בפניו שאין לו שמחה בחייו, איזו עצה העניק לו והיא לקח עבור כל אחד ואחד...

הרגעתי אותך, סיפר רבי יצחק אלחנן, וביקשתי מרן להמתין קמעא כדי לטכס עצה. אחר כך הגעת, והותרת בידי סכום כסף נכבד להעבירו למאכער' שייסדר את ענין הצבא. הלא מי כמוני יודע שאין 'מאכער' שיוכל לסדר את הענין, רק מצות הצדקה יכולה לפתור את הבעיה... לפיכך, נטלתי את צרור הכסף והעברתי אליהן, ועכשיו תגיד אתה - האם יש 'מאכער' טוב ממצות צדקה? הן נטלו את הכסף, ובידו אותך בכל הברכות, וגם התפללו שאתה ובך תינצלו מכל צרה וצוקה. נו, איך הברכה שלהן עובדת? המאכערים' שלי יודעים את העבודה? שואל רבי יצחק אלחנן בחיור רחב...

מתברר, שכאשר אדם פונה אלינו ומבקש צדקה, נראה בעינינו שהאיש הזה בא לקחת, אך הוא בא לתת הרבה יותר... הוא בא להעניק הזדמנות, הוא בא לתת כלי לזכות לחיים חדשים! הוא בא להיות המאכער' שלנו בשערי שמים, לעשות עבורנו את העבודה ולנקות מעלינו גזירות באלגנטיות, לפתור את הבעיות שלנו באופן מקצועי ונקי!

וכך מאיד לנו בספר 'מעיל צדקה', אות א' תרצ"ט, זה לשונו: 'אם רואה אדם שבא אליו עני בפתע פתאום, יידע שיש עליו גזירה והקדוש ברוך הוא רוצה להציל אותו ולכן שולח לו עני כדי שעל ידי נתינת הצדקה יינצל מהגזירה!'

עד כמה אנו צריכים להתרגש ולשמוח ולהודות למי שפונה אלינו ומבקש עזרה, מתוך ידיעה ברורה כי הוא לא פנה אלינו במקריות, אלא נשלח על ידי הקב"ה, כשליח אישי המכוון אלינו ודווקא אלינו, כדי לתת לנו כלי להינצל מגזירות חלילה, להעניק לנו אפשרות לפתור עבורנו שערי שמים, להתוות לנו דרך כיצד נזכה לישועה, כאן ועכשיו! כמה נודה לו ונשמח לתת לו, הן הוא נמנה על 'כוחות ההצלה' שלנו!

הצדקה היא רבת כח, אין ערוך להשפעתה. ברגע אחד היא מסדרת מצוקות, פותרת בעיות, מבטלת גזירות, קודעת צרות. רק לתת צדקה ברוחב לב, חוכים בשערי שמים פתוחים!

אל הרה"ק בעל הבית ישראל מגור, נכנס יהודי, שהכרת פניו ענתה בו כי הוא גביר בעל הון

בדרך!

'תודה רבה לכבוד הרב על מסירותו למעני, השיב הגביר בהתרגשות, 'הנה צרור הכסף, יעשה בו הרב כראות עיניו לפתור את הבעיה! ולאחר שהגיש את הכסף לרב, נפרדו לשלום. והנה, כמובטח, שבועיים אחר כך הגיע הביתה מכתב משלטונות הצבא, בו נכתב כי 'בנכם לא ראוי לשרת בצבא הממלכה בשל בעיות בריאות. ניתן להגיש ערעור! נכתב במכתב הקצר והלקוני, והעשיר רץ לביתו של רבי יצחק אלחנן לבשרו על כך...

רבי יצחק אלחנן שב ומקבלו בכבוד, ושמח לשמע הבשורה המרנינה כי בנו נפטר מצרת הצבא הליטאי. ואז מבקש הגביר: 'אולי כדאי שהרב יגלה בחשאי מיהו המאכער' הלו, העושה עבודה מקצועית כל כך, למען יסתייעו בו יהודים נוספים!'

'אדרבה', אומר רבי יצחק אלחנן, 'אספר לך, חשוב שאנשים יידעו מיהו המאכער' שפתר את בעיית הצבא, זהו 'מאכער' ייחודי המתמחה בפתרון בעיות רבות נוספות...'

'כשהגעת אליי לראשונה, מספר רבי יצחק אלחנן, 'יצאתי אליך בהותירי בחדר הפנימי אם אלמנה ובתה היתומה, שהגיעו אליי באותו יום נסערות ובוכיות. הן סיפרו כי לא מזמן התארסה הבת - הכלה, והיא עומדת בחוסר כל לפני מועד נישואיה. עליה להביא נדוניה, ולממן חתונה, ביגוד מינימלי וקורת גג לזוג הצעיר - ומנין לה הן העתק הדרוש לחתונה?'

את הסיפור הבא, סיפר הגאון רבי ראובן פיינ זצ"ל, שנודע בכהנו כראש ישיבת 'תורה ודעת' בארה"ב. ומעשה שהיה כך היה:

היה זה בימי מלחמת העולם השנייה, עת התגלגל רבי ראובן מעיר לעיר ומבית לבית, בגלותו יחד עם בני ישיבת מיר הבורחים לכיוון שנחאי שביפן. במהלך אותה תקופה התארח בביתו של יהודי אמיד ונכבד, אשר סיפר לו את הסיפור שאירע בביתו של הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל, ממנהיגי יהדות ליטא טרם המלחמה.

אל ביתו של רבי יצחק אלחנן עלה גביר נודע, וסיפר באוזני רבן של ישראל. 'רבי, בוודאי אתם יודעים על סכנת הגיוס לצבא הליטאי, המרחפת על ראשם של כולנו, פתח האיש ונאנת, כשרבי יצחק אלחנן מהנהן לעברו. הן סכנת הגיוס לצבא הליטאי הנכרי היתה קשה מנשוא, צבא שכולו התרועעות עם גויים ערלים ללא כל תנאי יהדות, לצד סיכון חיים תמידי. מי יכול להיכנס לגוב האריות הלוה?

הדרך היחידה להינצל מהצבא היתה באמצעות תשלום שוחד בסכום גבוה מאוד למפקדי הצבא המקומיים. הללו, תאבי בצע וחובבי שלמונים, היו מעלים את המחיר מיום ליום, ובתמורה להרי רובלים ניהו להעניק פטור משחרור צבא. דא עקא, שסכום העתק אותו דרשו לא היה בר השגה לכל אדם...

'רבי, אמר היהודי האמיד, יש לי את הכסף, אני איש עשיר ומוכן לשלם כדי שישחררו את בני. אך מפקדי הצבא הארורים לא בוחלים באמצעים ולאחרונה מצאו להם גישה חדשה - הם גם לוקחים את הכסף, וגם מלשינים על האב המשחד כי נתן שוחד, וכך גוררים את האב והבן למלחעות הצבא... וכך, עם צרור כסף גדול ביד, אמר האיש והגוף ארנק עב כרס מלא מזומנים, 'אני אובד עצות לחלוטין!'

רבי יצחק אלחנן הביט בו ברוך, ועודדו וחזקו כי ישועת השם כהרף עין. אחר כך הוסיף ואמר: 'תשמע, יש לי 'מאכער' - עסקן מצטיין, לו השפעה רבה על כל ראשי הצבא. אני בטוח כי הלה יטפל בכך באופן מושלם, בלי להותיר ממך כל טביעות אצבעות. תשאיר אצלי את הכסף, ולך הביתה רגוע ושלו כי תעודת הפטור כבר

אוצרותיהם של מגידים

כולנו רוצים לזכות בשמחה, שואפים להכניס שמחה חיים לבתינו, מבקשים לחיות באוירה שמחה ומאושרת בכל ימות השנה. הבה נפתח את הלב ואת הכיס, נעניק מאשר חנן אותנו השם, ניתן ברוחב לב ככל שנוכל. או אז מובטח לנו 'ותאזרני שמחה!', בשמחה אמיתית ומליאה, מאושרת ועליזה!

פורים שמח!

(הגאון רבי אשר קובלסקי – פניני פרשת שבוע)

ע"ה, בספר התהלים, כבר העניק את המרשם הבטוח למחלה שהעלית. 'פיתחת שקי ותאזרני שמחה' – פתח את כיסך ואוצרותיך, תחלק בגדיבות לב מאשר חננך השם, או אז תזכה לשמחה שלימה, מליאה ואמיתית! ככל שתוציא יותר מאוצרותיך ותעניק ברוחב לב לזקוקים לעזרתך – כך תזכה בשמחה רבה ואושר אמיתי! אנו מצויים בעיצומם של הימים השמחים בשנה, מרבים בשמחה, ליהודים היתה אורה ושמחה, וכולנו שואפים לזכות לעוד קודטוב של שמחה...

רב, ולא חסר לו דבר. ואכן, מיד כשבא לפני הרבי פתח את סגור לבו: 'רבי, גביר אדיר הנני, בעל נכסים וממון רב. בורא עולם זיכה אותי במשפחה גדולה ומורחבת שמשביעה אותי נחת, ואני ובני ביתי כולם בריאים וחזקים. אלא שיש לי בעיה – עם כל זאת, אינני שמח ואינני מאושר! אינני מביף, אמר היהודי בכאב, 'הרי יש לי כל תפנוקי תבל ומחמדי ארץ, מדוע אפוא אינני שמח ומאושר?' הקשיב לו הרבי בקשב רב, והשיב: 'דוד המלך

עצה מצויינת לי אליך, ענה הרופא, "בעיר הסמוכה ישנו 'בדרן', העורך מופעי בידור מיוחדים במינם. גם האדם הקשוח והעצוב ביותר, ההולך למופעים אלו, אינו יכול שלא לשמוח ולצחוק. עצתי לך אם כן שתלך למספר מופעים כאלו, וכך בודאי תצליח להכניס ללבך הדווי אור ושמחה."
"עצתך היתה יכולה להיות נפלאה", שח האיש בעוגמת נפש, "אלא שישנה בעיה אחת: אותו בדרן אינו אלא... אני בעצמי..."

הגאון רבי שלום מאיר וולך: השמחה החיצונית דומה לשמחתו של השיכור, שכאשר יפוג טעם היין, תפוג גם השמחה. שמחה זו היא בעצם בריחת האדם מעצמו. לעומת זאת, שמחה אמיתית נובעת מהתרכזות האדם בעצמו... - העצה איך להגיע לידי שמחה ביום חג הפורים!

אפשרי: במסיבות, בקניות, בבתי מלון ועוד. אך עלינו לדעת, כי אוצר השמחה האמיתי, נמצא דווקא אצלנו פנימה!

השמחה החיצונית דומה לשמחתו של השיכור, שכאשר יפוג טעם היין, תפוג גם השמחה. שמחה זו היא בעצם בריחת האדם מעצמו. לעומת זאת, שמחה אמיתית נובעת מהתרכזות האדם בעצמו.

יום פורים, יום שמחה עומד לפנינו. רוצים אנו להרבות בשמחה, כמצוות היום. אך עלינו לזכור, כי השמחה לא תושג מתוך הוללות, מתוך פריצת גדרות, ליצנות, לשון הרע והפקרות. "שמחה" שכזו מותירה אחריה "טעם מריר מאוד". "עבדו את ה' בשמחה" – אותיות מחשבה. רק מתוך מחשבה נצליח בעז'ה לשמוח באמת.

נשתדל שתהא שמחתנו שמחה יהודית של מצוה. נחשוב על כל אותם אנשים, אשר המשלוח מנות שנשלח להם, יוסיף להם אור ושמחה. ימי הפורים, הם גם הזדמנות פז עבורנו, לשפר יחסים מתוחים עם שכנים ומכרים ע"י משלוח מנות. נחשוב על הזכות שנפלה בחלקנו לקיים את מצוות היום, ונשתדל לקיים בשמחה.

עם מעט השקעה של מחשבה נוכל בעזרת ה' לשמוח ולשמח, ולקיים בהידור את מצוות היום.

(הגאון רבי שלום מאיר וולך - וקראת לשבת עונג)

ברידה סיפר לו את דבר החלום. למשמע החלום פרץ השומר בצחוק גדול, ואמר: "האם גם אתה מאלו שמאמינים בחלומות? הנה גם אני חלמתי חלום, כי בעיירה הסמוכה מתגורר יהודי בשם אייזיק, אשר מתחת לתנורו יש אוצר גדול. האם חושב אתה, כי בשביל חלום טיפשי זה, אטריח את עצמי ללכת לביתו של היהודי?" אך שמע ר' אייזיק את דברי השומר, מיהר מיד לביתו והתחיל לחפור מתחת לתנור. אכן, לאחר חפירה קלה, מצא מטמון גדול והתעשר עושר רב.

פעמים רבות, מחפשים אנו אחר אוצרות שמחה נעלמים, מחפשים אנו אותם בכל מקום

אל חדר הרופא נכנס אדם מדוכא ומר נפש. "דוקטור", בכה האיש, "סובל אני מעצבות גדולה מאוד, שרוי אני בדכאון נפשי עמוק, ואין ביכולתי לשמוח בשום דבר. חיי אינם חיים, רוצה אני כי תיתן לי עצה או תרופה כדי לצאת מדכאוני הקשה".

עצה מצויינת לי אליך, ענה הרופא, "בעיר הסמוכה ישנו 'בדרן', העורך מופעי בידור מיוחדים במינם. גם האדם הקשוח והעצוב ביותר, ההולך למופעים אלו, אינו יכול שלא לשמוח ולצחוק. עצתי לך אם כן שתלך למספר מופעים כאלו, וכך בודאי תצליח להכניס ללבך הדווי אור ושמחה".

"עצתך היתה יכולה להיות נפלאה", שח האיש בעוגמת נפש, "אלא שישנה בעיה אחת: אותו בדרן אינו אלא... אני בעצמי..."

האושר, השמחה – הם משאת נפשו של כל אדם עלי אדמות. בכל פעולותינו אנו רוצים ושואפים להגיע למטרה נכספת זו. אך כיצד?

מספרים על ר' אייזיק, שפעם חלם חלום, כי בעיר הבירה ברלין, מתחת לגשר, ישנו מטמון גדול. כאשר חזר חלום זה שוב ושוב, החליט ר' אייזיק לנסות את מזלו. הוא נסע לעיר הבירה, והתחיל לחפש את האוצר מתחת לגשר. השומר הניצב במקום, אשר ראה אדם המתנהג כ"מרגל", ניגש אליו ושאלו לפשר חיפושיו. ר' אייזיק ניסה להתחמק, אך השומר לא הרפה. לבסוף בלית

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

האם אפשר לקיים מצות משלוח מנות על ידי שליח עכו"ם? | הפורע חוב של עני במכולת האם יצא ידי מצות מתנות לאביונים | המעשה שהתרחש בסעודת שני האמוראים | כוחם הגדול של האמוראים | האם צריך להשתכר ממש? | מהי דעת מרן? | האם הוא חיוב גמור, או מצוה? | ומהי ההנהגה הראויה? | אכילת ארוחת בוקר בפורים לפני קריאת המגילה | משלוח מנות שוקולד לחולת סוכר | פלטת דגים ממין אחד למשלוח מנות | העולה - לקרוא ולשמוע 'זכור' | קריאת זכור לנשים | התרת נדרים לאישה שלא שמעה זכור | עמידה בשעת ברכות המגילה - מעשה רב | כוונה שלא לצאת באמירת הפסוקים | גבאים הרוצים לבטל הכאת המן בקריאת המגילה

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

האם אפשר לקיים מצות משלוח מנות על ידי שליח עכו"ם?

שאלה: הרוצה לשלוח מנות לחבירו הגר ממרחק, ולכן התקשר לחברה והזמין מוגית, כדי שהנהג יקח את המשלוח מנות לחבירו, כשהמוגית הגיעה נתברר לו שהנהג אינו יהודי, ונסתפק האם ישלח עמו את המשלוח מנות ויצא בזה ידי חובתו, או שמא יבקש מהחברה שתשלח לו נהג אחר?

תשובה: בספר ליקוטי חבר הערות על שו"ת יהודה יעלה (או"ח סימן רד) כתב: שמעתי ממר"ד החת"ס שחמיו רע"א נסתפק האם אפשר לשלוח מנות על ידי עכו"ם, והשיב לו החת"ס אילו היה המצוה להוביל בעצמו, ורק שהיה יכול לעשות שליח, כי שלוחו של אדם כמותו, אז בעיני שהשליח יהיה יהודי, אבל מאחר והמצוה הוא על ידי שליח, אפשר לעשות גם על ידי עכו"ם, עכ"ד. וכעין זה כתב החת"ס בגיטין (דף כב ע"ב ד"ה והא לאו), שהיכא שאמרה תורה שיעשה את המצוה בעצמו, אלא שאנו אומרים שיכול גם לעשות שליח, בזה יש דין שליחות, וצריך

לאור זאת יעוין בשו"ת דבר אברהם (ח"ב סימן ח ענף א) שדן בשעיר המשתלח שמצוותו על ידי שליח דוקא, א"כ יהיה אפשר לשולחו על ידי קטן, או על ידי עכו"ם, יעו"ש בארוכה. ובענינו נראה שלכ"ע יכול לשלוח את המנות על ידי הנהג העכו"ם, שכיון שמשלם לו על הנסיעה, לא הוי שליח אלא פועל, וכתב הנהיבות (סימן קפח סק"ח) שאף במקום שאין שליחות לעכו"ם, מ"מ אם הוא פועל שלו, יכול לעשותו שליח.

הפורע חוב של עני במכולת האם יצא ידי מצות מתנות לאביונים

שאלה: תלמיד חכם עני ואביון, שאינו רוצה ליטול מעות צדקה, ואינו רוצה לקבל מתנות לאביונים, האם אפשר להערים עליו, ולשלם את חובות במכולת ולצאת ידי חובת מתנות לאביונים, או שמא לא יוצאים בזה ידי חובה?

תשובה: אם אין מודיעים את העני שנתנו עבורו מתנות לאביונים, אין יוצאים בזה ידי חובה, כיון שבמתנות לאביונים יש גם מצות שמחת

לעשות שליח שהוא כמותו, אבל היכא שאמרה תורה שישלח שליח, כגון משלוח מנות, זה סגי אפילו ע"י קוף וכל הפסולים. וכעין דברי החת"ס כתב בשו"ת הרשב"א (חלק א סימן שנו) על מצות שריפה שזורקין הפתילה לתוך פיו, שיכולין בית דין לצוות לגוי לזרוק פתילה לתוך פיו. שאין הגוי אלא שלוחו של בית דין ואין מיתת בית דין צריך גופו של בית דין. וכמו שבי"ד מכים וחובטים, וכי המומחה בעצמו היה מכה וחובט? אלא מומחה מצוה והדיוט חובט על פיו, ולא קרינא ביה לפנייה ולא לפני הדיוטות. הכא נמי לא שניא, עיין שם.

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

חובות רבים, ולא מקבל אשראי בבנק ולא יכול לקנות במכולת כי הוא מוגבל, וכעת אחר שהעשיר פרע חובו, יכול לקבל סעודת פורים במכולת על מנת שישלם אחר פורים, אולי נחשבת הנאה זו כאילו נתן לו מעות בפועל, ויוצא בזה ידי חובתו, וצ"ע.

לסיכום: הפורע חוב של אביון לא יצא בזה ידי חובת מתנות לאביונים.

לאביונים הוא כדי שיהיה לעני בפורים, כמו שכתב המשנ"ב (סימן תרצד ס"ב) דלכתחילה צריך ליתן לאביון דבר הראוי ליהנות ממנו בפורים, מאכל או מעות שיוכל להוציא בפורים. וכן כתב הגר"ז איערבאך זצ"ל (הובא בהליכות שלמה פרק יט הערה לו) דהמצוה ליתן לו מעות שיוכל להשתמש בהם כרצונו, ולא כשנתן לו למטרה מסוימת בלבד.

ועדיין יש להסתפק מה הדין באביון שחייב

העני, כמו שכתב הריטב"א במגילה דף ז ע"א שאין נתינה זו מדין צדקה גרידתא, אלא מדין שמחה. וכן היא משמעות הרמב"ם (פ"ב מהלכות מגילה ה"ז) מוטב להרבות במתנות לאביונים, מלהרבות בסעודתו ובשלוחה מנות לרעיו, שאין שמחה לפני הקדוש ברוך הוא כלשמה עניים ואביונים.

אלא אפילו אם לבסוף הודיעו לעני שנתנו עבורו נראה דלא יצא, כיון שעיקר דין של מתנות

הראשון לציון הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א בעל הילקוט יוסף

שחייב להתבסם בפורים, רק שאין כוונת הגמרא להשתכר לגמרי, אלא להשתכר מעט או להתבסם היטב.

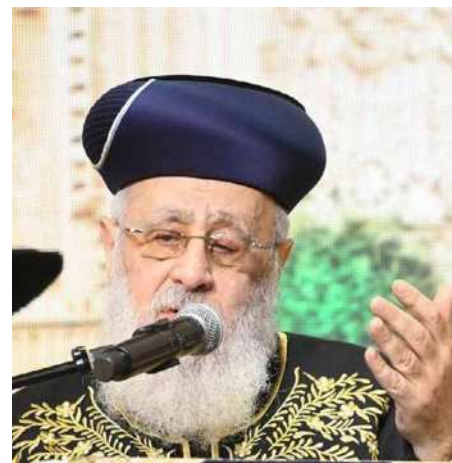
וכן מפורש בדברי הכל-בו (סימן מה) "וחייב אדם לבסומי בפוריא" - לא שישתכר, שהשכרות איסור גמור הוא, ואין לך עבירה גדולה מזו, שהוא גורם לגלוי עריות ושפיכות דמים ולכמה עבירות זולתן, אך שישתה יותר מלימודו מעט, כדי שירבה לשמוח ולשמח האביונים, וינחם אותם וידבר על לבם, וזו היא השמחה האמיתית והשלמה.

מהי דעת מרן?

בשולחן ערוך (ס" תרצ"ה) כתב מרן בסתם: "חייב איניש לבסומי", ואין כל הוכחה מדבריו מה דעתו, האם כוונתו לשכרות ממש, או להיות מבוסם. ואפשר לומר שמרן רק העתיק את לשון הגמרא, ומה שנפרש בדברי הגמרא נפרש בדברי מרן, ובפרט יש לומר שמרן סמך על המעיין במה שכתב בחיבורו בית יוסף, שם כתב שאין חיוב להשתכר רק להיות מבוסם ושמח. ואף לשון "לבסומי" אינו מוכרח כלל לענין שכרות ממש, שאף שרש"י פירש כן, "להשתכר ביינן", מכל מקום מצינו לשון "לבסומי" על ענינים אחרים, כמו "רווחא לבסימא שכיח" (מגילה שם), וכן "לבסומי קלא" (סוכה נא ע"א, מגילה לב ע"א).

האם הוא חיוב גמור, או מצוה?

בשדי חמד (מערכת הח"ת כלל צב ד"ה ובמה שתמהתי) הביא בשם הגאון מוילנא שהיה שותה בפורים עד כדי סכנה, כי לשון החיוב שאמר "מחייב איניש לבסומי בפוריא", היינו כמו מתחייב בנפשו. אולם העירו על דבריו, שהרי מדברי הראב"ה (ח"ב סימן תקסד) והגהות מיימוניות (הלכות מגילה פרק ב' הט"ו) ועוד ראשונים, מבואר להדיא יתירה מזו, שאין זה חיוב לבסומי

והחייבו. האמוראים היו יכולים להחיות מתים. ובספר בית אהרן (ליקוטים למסכת יבמות דף יט, וראה למרן הראש"ל בספרו עין יצחק ח"א עמ' רלח) כתב שיש לנו בקבלה כי כל תנא ואמורא הנזכרים בגמרא הקדושה היה יכול להחיות מתים. ואם אינו בר הכי, לא הזכירו בגמרא את שמו ואמרו רק "ההוא צורבא מרבנן".

האם צריך להשתכר ממש?

שנית, נלמד מכאן לכאורה שצריך להשתכר בפורים, אלא שקרה מה שקרה. ועכ"פ משמע לכאורה שדעת רש"י דהיינו להשתכר ממש. אולם הר"ן והר"ז"ה בעל המאור (דף ג מדפי הר"ף) בשם רבינו אפרים, שמהמעשה ההוא שהובא בגמרא, שקם רבה ושחטיה לרבי זירא, ולשנה הבאה לא הסכים, אין הלכה כדעת רבה שצריך להשתכר, אלא מספיק להיות מבוסם. וכן כתב בשבלי הלקט (סימן רא). וכן נראה בדברי הר"ף שם שהביא דברי רבא שחייב אדם לבסומי וכו', אך לא סיים במעשה דרבה ורבי זירא, ומוכח מדבריו שאין חיוב להשתכר ממש, אלא רק להיות מבוסם. וכן כתב הרא"ש שם (פ"א סימן ח) ועוד ראשונים,

האם יש חיוב להשתכר בפורים?

המעשה שהתרחש בסעודת שני האמוראים | כוחם הגדול של האמוראים | האם צריך להשתכר ממש? | מהי דעת מרן? | האם הוא חיוב גמור, או מצוה? | ומהי ההנהגה הראויה?

שאלה: האם יש חיוב להשתכר לגמרי בפורים, או שהחיוב הוא להיות מבוסם ושמח?

תשובה: בגמרא (מגילה ז ע"ב): "אמר רבא, מיחייב איניש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". וגירסת השאלות דרב אחאי (שאיילתא סז) "אמר רבא, מיחייב איניש למיכל ולמישתי ולאבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", ופירש רש"י, "לאבסומי" - להשתכר ביינן.

המעשה שהתרחש בסעודת שני האמוראים

ובגמרא שם הובא מעשה בענין השכרות בפורים, אודות רבה ורבי זירא שערכו סעודת פורים ביחד, "איבסום, קם רבה ושחטיה לרבי זירא", ולמחרת, כשהתפקח מיינו, התפלל עליו רבה והחיהו. לשנה שלאחר מכן אמר רבה לרבי זירא שיבוא גם השנה לעשות סעודת פורים ביחד, אמר לו רבי זירא: "לא בכל שעתא ושעתא מתרחש ניסא".

כוחם הגדול של האמוראים

ראשית, יש ללמוד מכאן מה גדול כוחם של האמוראים. "קם רבה ושחטיה לרבי זירא"

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

אותם משתכרים ומשתוללים בשכרותם. ובפרט שהמשתכרים מבטלים תורה, שגם למחרת ראשם כואב עליהם וגורם להם לביטול תורה, וגם מתבזים ולפעמים אף מבזים אחרים ומעליבים אותם ברבים, וכן מבזים תלמידי חכמים. ולכן יש למנוע דבר זה ולא להשתכר, רק להיות מבושם, עליו ושמה ורוקד בשמחת פורים, אבל לא ממש להשתכר, וכפי שכתב הרמ"א "ואחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכין לבו לשמים".

ארור המן לברוך מרדכי", וסיים שנראה דכל הני צריך למצוה בעלמא ולא לעיכוב.

ההנהגה הראויה

ואשר על כן אין חיוב להשתכר ממש, אלא להיות מבוסם. וצריך אדם לשמור על צלם אנוש, על כבוד האדם. ובאמת כן ראינו לגדולי הדור שלא נהגו להשתכר, אלא שתו מעט יותר מלימודם, והיו שמחים ומזמרים, ולא ראינו

רק מצוה בעלמא ולא לעיכובא.

וכך כתב הראב"ה לענין אמירת בני המן בנשימה אחת, שהסתפק האם זה רק למצוה בעלמא, או שזה מעכב וצריך לחזור, והביא מהירושלמי לענין אריה על גבי אריה דבני המן, ומסיק שהוא לעיכובא, אך לענין חיוב "לבסומי" לא בירא ליה מה הדין בזה.

והביא שבגמרא דידן גרסינן: "אמר רבא, מחייב אינש לבסומי נפשיה, עד דלא ידע בין

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

יב. וראו בפסקי תשובות אות יב שהביא דעות החולקים בזה.

אכילת ארוחת בוקר בפורים לפני קריאת המגילה

שאלה: השנה למדתי שאין לאכול לפני קיום מצוות שחיונן קבוע ליום מסוים.

בעלי חזון מבית הכנסת ביום הפורים רק לקראת הצהריים, ואז הוא קורא את המגילה עבורי ועבור השכנות. האם מותר לי לאכול ארוחת בוקר מלאה ורגילה לפני קריאת המגילה?

תשובה: מותר לטעום. ובמקום הצורך אפשר להקל, וצריכה 'שומר' להזכירה לשמוע מגילה.

נשים חייבות בשמיעת מגילה שאף הן היו באותו נס, ולכן מעיקר הדין אין להם לאכול קודם ששמעו קריאת המגילה. ומכל מקום טעימה מותרת.

בדיעבד, במקום הצורך, כיון שיש פוסקים הסוברים שאין נשים חייבות בשמיעת מגילה, יש מקום להקל להן. ואם השהייה יכולה להזיק לבריאותה, ודאי יכולה לאכול, אך תאמר לאחרת להזכירה לשמוע מגילה, ויכולה גם לסמוך על בעלה שיהיה 'שומר' בשבילה.

מקורות לעיון והרחבה: משנה ברורה סימן תרצב ס"ק יד לענין נשים ולענין טעימה קודם קריאת המגילה, ושם ס"ק טו כתב לענין קריאת המגילה ביום דדינו כבליילה, ולענין שומר

ראה שם ס"ק טז. וראו הליכות שלמה פ"ט הערה ג.

פסקי תשובות סימן תרצה אות יט.

פלטת דגים ממין אחד למשלוח מנות

שאלה: בכל שנה אני משתדלת להכין משלוח מנות מיוחד לחברי המשפחה הקרובים.

השנה מצאתי בחנות הדליקטסים שבה אני קונה בדרך כלל את הדברים המיוחדים, פלטה שלמה של דגים שהמיוחד בה שכולם אותו דג: מעושן, פרוס כפסטרמה, מבושל ומטוגן, בכמה טעמים וצורות.

חשבתי לקנות כמה כאלו, אך נזכרתי שבמשלוח מנות צריכים דוקא שתי מנות. האם לצורך העניין גיוון בטעמים ובצורת ההכנה של אותו דג מחשיבים את זה לכמה מנות?

תשובה: יש להקל ולהחשיב את מנות הדגים כמנות שונות.

לגבי שני מאכלים מאותו מין שטעמם שונה, כגון חלקי עוף שונים, או יין אדום ולבן, נחלקו הפוסקים אם נחשבים לשתי מנות. ונראה כי לכתחילה עדיף לשלוח מינים נפרדים לגמרי.

אמנם שני סוגי דגים נחשבים כשתי מנות נפרדות ואפשר לשלחם לכתחילה לכל הדעות.

בשאלה שלפנינו נראה, כי למרות שמדובר בסוג דג אחד, מכיוון שטעם המנות שונה וגם דרך הכנתם שונה, הרי הן מנות שונות זו מזו ויש להקל ולהחשיבן כשתי מנות נפרדות.

מקורות לעיון והרחבה: ערוך השולחן סימן תרצה סעיף ב'. הליכות שלמה פרק יט אות

משלוח מנות שוקולד לחולת סוכר

שאלה: האם אוכל לשלוח לחברתי הטובה

שמסיבה בריאותית אינה יכולה לאכול מאכלים ממותקים, משלוח מנות מוכבד שקיבלתי, שכולו מורכב מיצירות שוקולד, או שזו אינה נחשבת מנת אוכל לסעודת פורים עבורה? אני בעיקר רוצה לשלוח לה משהו מוכבד ומרשים, וברור לי שגם כך לא הייתה אוכלת את משלוח המנות שלי בעצמה.

תשובה: לכתחילה צריך שיהיה המשלוח מנות ראוי לאכילה למי שנשלח אליו, אך בדיעבד יוצאים ידי חובה גם כשהמקבל אינו יכול לאכול את המנות הנשלחות אליו מסיבות בריאותיות.

מקורות לעיון והרחבה: בביאור הלכה

(סימן תרצה סעיף ד ד"ה חייב) הביא בשם החי אדם שאם שולח לעשיר דבר פחות אינו יוצא בזה ידי משלוח מנות, וכתב שנכון ליזהר בזה לכתחילה. ואע"פ ששיטה זו מבוססת על פי הטעם שמשלוח מנות הוא לצורך הסעודה, אבל יש סוברים שעיקר הטעם הוא להרבות חיבה ורעות, מכל מקום באופן שהמשלוח לא ראוי כלל למקבל, הרי מצדו של המקבל אין כאן משלוח מנות.

אמנם בשם הגרש"ז אויערבאך מביאים שאף לפי הטעם הראשון יוצאים ידי חובה במאכל שאסור למקבל באכילה, שכיון שיכול לכבד בו את בני ביתו ואורחיו, הרי זה מצרכי סעודתו. ראו

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

שלאחריה. והתיישב לפיטו "אשר הניא". ואף בבוקר נעמד בברכות לפנייה ולאחריה ומתיישב ואומר 'אשר הניא' כמובא בלוח. כמבואר בשער הציון (תרצ, א) שאף שומעי הברכה כיון שיוצאים ידי חובה משום שומע כעונה, צריכים לעמוד בעת הברכה. וכיון שאת הברכה שלאחריה מברכים רק בציבור לכאורה יש לומר שאיננה מדין שומע כעונה, שהרי רק הש"ץ הוקרא לרבים מברכה, אלא שכנראה בזה חשש רבינו לביאור הלכה (תרצב, א ד"ה אלא בציבור) שאף ביחיד יש לברכה, ולכן נעמד גם בברכה זו.

כוונה שלא לצאת באמירת הפסוקים

שאלה: האם יש לכוון בפסוקים שקוראים הקהל "ומרדכי יצא... ליהודים היתה אורה, ושמחה" וכדו' שלא לצאת בקריאתו ידי חובה, אלא בקריאת הש"ץ.

תשובה: אין צריך כוונה מיוחדת לזה, למרות שלא קורא ממגילה כשורה, משום שזו כוונתו מסתמא ואף נשים ועמי הארץ שלא יודעים לחשוש לזה כיון שממשיכים את שמיעת המגילה מראים בזה שרצונם לצאת בהמשך הקריאה ואף הפסוק האחרון, כיון שיודעין שיחזור הש"ץ ויקרא אחריהם שוב, נידון כאילו כיוונו בדווקא לזה.

גבאים הרוצים לבטל הכאת המן בקריאת המגילה

שאלה: הנהלת בית הכנסת מבקשת לתקן תקנה שלא יכו המן בשעת קריאת המגילה.

תשובה: אין לעשות כן! והתבטא רבינו: "זה נגד ההלכה". אומנם מותר לתקן גבול מסוים להכאה, שלא יכו בקריאת המגילה עד דלא ידע... כדאיתא ברמ"א (תרצ, יז) "ומזה גשתרבב המנהג שמכים המן כשקורים המגילה בבהכ"נ (אבודרהם), ואין לבטל שום מנהג או ללעוג עליו, כי לא לחנם הוקבעו (ב"י בשם א"ח). גם הפמ"ג שהביא המ"ב לא כתב אלא משום "שמבלבלין הרבה" כלומר אבל עם שיעור וגבול הוא שכר בלי הפסד כלל.

קריאת העולה השלישי, יגללו לפרשת זכור וימשיכו לקרוא שם קודם הברכה שלאחריה, ויצא שמברך על קריאה זו. ואין לחשוש לאיסור (אורח חיים קמד, א) שאין לדלג בקריאה ממקום למקום, משום שאינה קריאה של חובה (שיעורי מרן הגר"ש - ברכות רטו). ויש לקרוא דווקא באותו הספר ולגלול לפרשת כי תצא, ואין לפתוח ספר שני קודם הברכה ולקרא בו משום חשש שיצא לעז על כשרות הספר הראשון כמבואר ברמב"ם (עבודת יום הכיפורים ג, י) "אין אחד קורא בשני ס"ת משום פגמו של ראשון".

התרת נדרים לאישה שלא שמעה זכור

שאלה: אשה שבכל שנה רגילה לשמוע זכור ובשנה שעברה נמנעה מחמת חולי, האם צריכה לעשות התרת נדרים.

תשובה: זהו בגדר 'מנהג טוב' שאם סתם לא הלכה, תערוך התרת נדרים, אך מאחר שלא הלכה מחמת חולי, זהו כעין אדעתא דהכי לא קיבלה ואינה צריכה להתייר.

עמידה בשעת ברכות המגילה - מעשה רב

שאלה: האם בשעת ברכות קריאת המגילה יש לעמוד או לשבת.

תשובה: רבינו הרב אלישיב זצ"ל אף בגילו המופלג נעמד לברכות המגילה לפנייה והתיישב בשעת הקריאה. ובגמר המגילה שוב נעמד לברכה

העולה - לקרוא ולשמוע 'זכור'

שאלה: האם צריך העולה לקריאת 'זכור' לקרוא בתורה יחד עם הבעל קורא ככל הדיוקים.

תשובה: מספיק שיקרא זכר (בצירה) כמבואר בביאורי אגדות מהגר"א (בכורות ת, ב) "אנן זכר קרינן בצירה". ועליו גם להקשיב לבעל קורא וגם לקרוא משום שבקריאתו האישי לא מוציא את הרבים, ולא דומה למגילה שכתב החזו"א שהקורא יחד עם הבעל קורא נחשב קריאה בציבור, משום ששם הוא רק עניין של פרסומי ניסא.

קריאת זכור לנשים

שאלה: מהי הדרך היותר מהודרת לקריאת 'זכור' לנשים.

תשובה: בירושלים נהגו הנשים לשמוע זכור כדברי החפ"ץ חיים (ספר המצוות הקצר עשה עו), ואמנם רוב הנשים לא נהגו לשמוע זכור, בהסתמך על דברי החינוך (תרג) "נוהגת מצוה זו בזכרים כי עליהם מוטל לעשות המלחמה ולא בנשים".

ואם רוצים לעשות קריאה מיוחדת עבורן, חשש רבינו הגר"ש אלישיב זצ"ל לדברי התורת רפאל (ב) שבכל קריאה בציבור למרות שאינה קריאה מחויבת, חובה לברך ברכות התורה קודם הקריאה משום כבוד התורה, ואף יש הסוברים שהוא מדאורייתא, ומסיים "ולפי זה מה שנהגו בשעת סיום כתיבת ספר תורה לקרוא בקול בלא ברכה, לא יפה הם עושים". וכיון שאין מי שסובר כמותו לברך על קריאה שלא מחויבת, לכן חשש מרן הגר"ש להימנע מקריאה זו כדי שלא להיכנס בספק ביטול מצות עשה דאורייתא, ואף נמנע מקריאת 'משנה תורה' לבילי הושענא רבה מחמת כן.

וכשמוציאים ספר תורה לקריאת זכור לנשים, ונמצאים שם עשרה גברים בכדי שיהא לזה חשיבות 'קריאה בציבור' נכנסים בחשש זה, ולכן אין להוציא ספר במיוחד עבור קריאה זו.

ואם בכל אופן חפצים הגבאים לערוך קריאה מיוחדת לנשים, יש לדאוג למניין אנשים שלא ישמעו 'זכור' קודם לכן, ובקריאה המיוחדת הזו יעלה א' מהם לתורה ויברך לפנייה ולאחריה. אפשרות נוספת: בקריאה במנהג של שבת לאחר

מסכת נזיר דף מא-מז

עוד בשו"ת צמח צדק (י"ד סי' צג אות י). ובמה שהאריך בעניין זה בשו"ת באר משה (ח"א סי' סא אות ה).

סירוק הפאות

במשנה: משנה נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק (נזיר מב, א).

הגאון רבי עקיבא איגר (גליון הש"ס שבועות ב:), כתב, שכשם שהנזיר אסור לסרק את שעריו, מפני שפסיק רישא הוא שיתלשו שערותיו, כך גם אסור לכל אדם לסרק את פאת ראשו, מפני שפסיק רישא הוא שיתלשו שערותיו. וסיים שדבר זה צריך עיון לדינא.

אולם הקהילות יעקב (גליונות קה"י שבועות שם) תמה על דברי הגרע"ק"א, וכתב: לכאורה אינו מובן, דאטו על ידי הסרוק יתלוש כל שערות הפאה, ודוקא בנזיר אמרינן דאינו סורק לפי שכל שני שערות איסורא הוא, ונראה דכונת הגרע"ק"א ז"ל לשיטת הסמ"ג דכל שתי שערות שבפאות אסור.

הגרע"ק"א שלא שאלה זו לחתם סופר, ובתשובתו כתב החת"ס (י"ד סי' קלט, קמ) להתיר זאת, והוכיח כן גם ממה שאמרו בסוגיין שהנזיר אסור לסרק שערות ראשו, ואם תמצא לומר שכל אדם אסור לסרוק פאות ראשו, אם כן היה לו לתנא לחדש לנו חידוש זה שהוא חידוש הנוגע לכל אדם. והביא שלמעשה לא ראה לרבנן קשישאי שיחמירו בזה, ואף רבו של החת"ס רבי נתן אדלר נהג להתיר זאת.

וסיים החת"ס: העולה לדינא, דמכל האמור נראה לי פשוט היתר גמור בלי פקפוק, וזכות למנהגן של ישראל למיסרק רישא במסרק מבלי לתלות בוקי סריקי ברבותינו.

ובכרם שלמה (סי' קפא סק"ו) כתב שאם הוא פסיק רישא שיתלשו שערותיו ע"י הסריקה, יש להחמיר ולא לסרק את פאת ראשו.

בתשובות והנהגות (ח"א סי' תס) הביא דברי החת"ס והגרע"ק"א וכתב שראה כמה גאוני ארץ שהקילו בזה, ומדינא מותר והמחמיר לעצמו לבד יחמיר כהגרע"ק"א זצ"ל אבל אין מורין בזה להחמיר. וכ"כ באבני ישפה (ח"ב סי' סח) שהמנהג להקל כמבואר בחת"ס. ועיין ביסודי ישורון (ח"ד עמוד מז, קז) שהאריך בנידון זה.

אם מותר לרופא כהן לרפא גוסס

בגמ': תנו רבנן, להחלו עד שעה שימות, רבי אומר במוותם יטמא עד שימות. מאי בינייהו אמר רבי יוחנן משמעות דורשין איכא בינייהו. ריש לקיש אמר גוסס איכא בינייהו. למאן דאמר

האזן, כמבואר בדרכי תשובה (י"ד סי' קפא ס"ק טו) שהביא דעות ששיעור אורך הפאות הוא עד סוף האזן, ובתפארת ישראל (מכות פ"ג מ"ה אות לג) הוכיח שכן דעת השולחן ערוך.

בס' עיוני הלכות (עמוד תנד) הביא שצדיקי בית רוזין הקפידו שלא לגדל פאות הראש באורך יותר מן האזן, ומשם והלאה גזו במספריים, ובעל הדברי יחזקאל משינווא הקפיד שלא לגדל יותר מסוף הסנטר שיבולת הזקן, וכן מובא בשמו בדרכי תשובה (שם ס"ק טז).

ובשו"ת תורה לשמה (סי' שפט) כתב, שאמנם מן הדין צריך להחמיר להשאיר שיעור כדי לכוף ראשן לעיקרן, מיהו ודאי אם יהיו יותר ארוכים הרי זה ראוי יותר, כדי שיהיו ניכרים יותר, וזהו נוי שלנו שאנחנו מתנאים במצות השי"ת אשר קדשנו במצותיו, והפאות הם עדות לישראל, וסימן טוב להם. ובשו"ת באר משה (ח"ה סי' קלח) כתב שיש הידור מצוה בפאות ארוכות.

יש שסברו שראוי לא לקצץ את הפאות כלל, כמבואר בקונטרס נתיב מצותיך בסידור תפלה ישרה (בארדיטשוב, פ"ה אות לט) שכתב שהמהר"ש מבעלזא החמיר מאד בפאות הראש שלא לקצץ כלל. וכן הביא בספר גופי הלכות (עמוד תנד) שכן מנהג צדיקי פולין.

ועיין עוד בספר הרדים התלים בשערה (ע"ט) שהביא מהגדה של פסח מבית הלוי בשם הרב מבריסק שכתב מקור להמנהג לאלו ההולכים בפאות ארוכות מדכתב המחבר בשו"ע שבכל רוחב מקום הצדעים לא תגע בו יד וכיון שאין ליגע בהם כלל ממילא נעשין ארוכות. וע"ע בבית לחם יהודה (י"ד סי' קפא).

ובספר דרכי שלום כתב (הקדמת הספר, אהלי שם אות א) שהרה"ר ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע ציווה על המהרש"ם בעודו ילד צעיר לימים שלא יחתוך ואל יקצוץ מפאות ראשו כל ימיו כי הוא סגולה לאריכות ימים, ובירכו שיאריך ימים. ועיין

הידור מצוה לאלו ההולכים בפאות ארוכות

בגמ': ורבנן האי ראשו מאי דדשי ביה מיבעי להו למידחי לאו דהקפה דתניא לא תקפו פאת ראשכם (נזיר מא, א).

ברמב"ם (עבודת כוכבים פ"ב ה"ו) כתב, מותר ללקט הפאות במספריים, לא נאסר אלא השחתה בתער.

ובתשובות הרמב"ם (ח"ב סי' רמה) כתב 'כך עושים אנחנו תמיד, נגלח פאתי הראש במספרים לפי שלא נאסר אלא השחתה של תער, ולא צונו לגדל הצדעים כמו שחושב ההמון, אלא הנזיר הוא אשר צווה לגדל השער, ולכן אם גילה ביטל מצות עשה ועבר על מצות לא תעשה, ואין הדבר בפאות כך אלא הוא מצות לא תעשה לבד, ולפיכך אינו חייב לגדלן אלא אסורה עליו ההשחתה לבד'. מבואר מדברי הרמב"ם שאין ציווי בגידול פאות אלא רק אסור לגלחם בתער.

בשולחן ערוך (י"ד סי' קפא ס"ג) הביא דעה זו, אך הביא שיש אוסרים לגלח הפאות אף במספרים כעין תער, ויש לחוש לדבריהם.

ההבדל בין מספרים כעין תער, למספרים שלא כעין תער, הוא שבתער היינו גלוח עד עיקרו, ומספרים כעין תער הוא גלוח בשיעור שאינו יכול לכוף ראשה לעיקרה.

והנה בפירוש שערי האידרא על האדרא רבה (פרשת נשא דף קלב) הוכיח מדברי המקובלים שאין צריך לגדל את הפאות אלא רק לא לגלחם בתער.

אמנם בטעמי המצות (פרשת קדושים) כתב שהאר"י הק' היה מניח לפאות לגדול, ולא חתכם עד שגדלו ונכנסו במקום שער הזקן ממש, שאז היה חותכם עד שיעור אותו מקום, וביאר שמשם ואילך אין השערות בכלל פאת הראש.

דעה נוספת, שיש לגדל את הפאות עד סוף

מלהללו אפילו גוסס למ"ד במותם, עד שימות
אין, גוסס לא. (נזיר מג, א).

בסוגיין דנו אם מותר לכהן להכנס לבית שיש
בו גוסס. להלכה פסק המחבר (שולחן ערוך יו"ד
סי' שע"ב) לאסור, וברמ"א כתב שיש מחידים
וטוב להחמיר.

הב"ח והש"ך פסקו כדעת המחבר שמעיקר
הדין אסור לכהן להכנס לבית זה, ובערוך השולחן
(שם סי' ב) כתב שכן פסקו רוב הפוסקים. וסיים
וכתב: ובזמנינו נזהרים הכהנים מזה, ויוצאים
מבית הגוסס, ויישר כחם שמקדשים את הכהונה.
והנה בבית יעקב (סי' קל, הו"ד בפ"ת שם) כתב
שיש לאסור לכהן שהוא רופא מומחה להכנס
לבית הגוסס כדי לנסות לרפאותו.

אך בפתחי תשובה (שם) כתב לדחות דבריו,
והעלה שלכל הדיעות מותר הרופא הכהן להכנס
לביתו של גוסס לעשות לו איזה רפואה. וכמבואר
בחתם סופר (סי' שלח) שאין בזה כל חשש שהרי
זה ספק פקוח נפש, ועל כן כל שיש צורך ברופא
יכנס הכהן ויעסוק ברפואת החולה. וכן פסקו
הלימודי ה' (לימוד קיב) והערוך השולחן (שם).

כיוצא בזה כתב השדי חמד (אסיפת דינים,
מערכת אבילות אות קיא) שהיותו והוא מחלוקת
הפוסקים אם הכהן מזהר על הגוסס, אם כן
פשיטא שבמקום צורך יש לסמוך על דברי
הרועים ראשונים כמלאכים, שכתבו להיתר.

בחתם סופר כתב, שאף אם החליטו הרופאים
שהחולה מת, אם אירע שהרגישו בו שום נדנד
ורפרוף, ימהר הכהן ויחוש ויכנס, משום ספק
ספיקא דפקוח נפש.

אמנם אם יש רופא אחד שאינו כהן שבידו
לטפל בחולה הגוסס, דעת החתם סופר שיש
להחמיר ולאסור לרופא לטפל בו, מפני שפיקוח
נפש אינו דוחה לגמרי את האיסור, אלא רק מתיר
לעבור עליו, ולכן אם יש אפשרות שהכהן לא
יטמא, אסור לו להיטמאות. אולם הפתחי תשובה
(שם) כתב להתיר לכהן להיטמא ולרפאות
את הגוסס אף אם יש רופאים אחרים שבידם
לרפאותו, והקשה על החת"ס ממה שאמרו
בירושלמי (גדרים פ"ד ה"ב) שאם אדם נדר שלא
יתגה מחברו, מותר לחברו לרפאותו אף אם יש
רופא אחר, מפני שאין אדם זוכה להתרפאות מכל
אחד. אם כן הוא הדין לעניין כהן שכיון שיתכן
שהחולה יזכה להתרפאות רק מהרופא הכהן, לכן
מותר לכהן להיטמאות לו.

ליישוב קושיא זו כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ג
סי' קסד) שהיותו ואם אין שום הבדל בטיב הרופא
וטיב הרפואה אין מתירים איסור מחמת הסברא
שאינן אדם זוכה להתרפאות מכל אדם, לכן אין
מתירים לרופא כהן לעבור על איסור טומאה
ולרפאות את הגוסס, כשיש רופא אחר שיכול
לעשותו. משא"כ לעניין נדרים שכשמתירים
למודד הנאה ליהנות מהרופא, אין אנו מתירים לו

אך סיים שם שמנהיגו בבנים זכרים להודיעם
כשמתו אביהם או אמם כדי שיאמרו קדיש, אבל
בבנות אין מנהג כלל להודיעם.

בנידון זה הובא בפניני הלכה (כתובות קד).
דברי הכלבו (סי' קיד) שכתב שבשכונת המת,
נוהגים לשפוך כל מים שאובין, וטעם המנהג
לסימן שידעו הכל שיש בו מקרה מות ולא יהיה
מודיע בפה, ויהיה מוציא דבה שעליו אמר הכתוב
(משלי י יח) מוציא דיבה הוא כסיל.

ובספר מטעמים (מערכת בר מינן אות י) ובספר
מנהגי מטרדסודף (נדפס בסוף ספר בית ישראל
ח"ח אות ז) כתבו, לפני תפילת שחרית היה השמש
דופק ג' על דלתות הביתם ג' דפיקות, וכשנפטר
אחד מתשובי העיר לא היה דופק אלא ב' דפיקות.
עוד כתב שם (הערה צ) שבק"ק פאפא כשנפטר
אדם היה מודיע על כך השמש ע"י תליית קופסא
גדולה על ליבו והיה מחזר על הבתים וקורא צדקה
תציל ממות, וכך ידעו שנפטר מת.

ובפלא יועץ (ערך בשורה) כתב, שאם אדם
מוכרח להגיד לחבירו איזו בשורה רעה משום
איזו צורך שעה לא יגיד לו אלא ברמז באופן
שיבין מעצמו, או על ידי גוי, ולא ישלח ישראל
אחר שיוודיע לו שהרי אמרו דעלך סני לחברך לא
תעביד, אלא אם כן חושש שהדבר יודע לחבירו
פתאום שאז צריך חכם לב שיגיד הדבר בסדר
נכון.

והנה בשו"ת שלמת חיים (יו"ד סי' תכז) כתב
שבהודעה על פטירה בעיתון, כנראה אין חשש
משום מוציא דיבה, לאחר שכונתם לצורך איזה
דבר לעורר.

ובשו"ת שלמת יוסף (סי' כא אות ב) כתב שאין
איסור בזה כיון שאין זה אלא כתיבה והיינו כדרך
רמז שבזה אין חשש.

היתר נוסף כתבו בזה הפוסקים על פי מה שכתב
הגר"ח פאלאגי בשו"ת חיים ביד (סי' קג) שכל

בכך לעבור על 'איסור' אלא אנו אומרים שכיון
שאינן אדם מתרפא מכל אחד על כן אין זה הנאה
בעלמא, אלא הנאת מצוה שמרפאהו, ולכן אנו
מתירים לו ליהנות ממנו.

וסיים שם, לענין נתינת אוקסיגן שהוא מלאכת
הצלה ואינו חכמה, מותר לכהן לעשות זאת, אולם
אם יש אחר שבידו לעשות זאת, יעשה זאת השני
כיון שזה מלאכה ואינו חכמה ולא שייך לומר
בזה 'לאו מכל אדם זוכה להתרפאות' אולם דאי
שואם הרופא הכהן הוא בקי קצת יותר והוא אומן
יד במלאכת הצלה יותר משאר חביריו פשיטא
ופשיטא שיכול ליכנס להחולה מסוכן ומצוה נמי
איכא.

ועיין במשנת אברהם (פריים ח"ב סי' ט) וביסודי
ישורון (ח"ב עמוד סט) מה שכתבו בעניין זה.

הודעה על פטירת אדם

בגמ': מעשה שמת אביו של ר' יצחק בניגזק,
והודיעו לו לאחר שלש שנים וכ' (נזיר מד, א).

בערוך השולחן (יו"ד סי' תב ס"ד-טו) כתב,
מי שמת לו מת ולא נודע לו, אינו חובה שיאמרו
לו, ואפילו באביו ואמו, ועל זה נאמר מוציא דבה
הוא כסיל.

ראיה לכך הביא הערוך"ש ממה שאמרו בסוגיין,
'מעשה שמת אביו של ר' יצחק בניגזק, והודיעו לו
לאחר שלש שנים', ואם היה מצוה להודיעו לא היו
נמנעים מלהודיעו.

כמו כן, כתב שמונת להזמין אדם זה לסעודת
נשואין ואירוסין וכל שמחה כיון שאינו יודע
שיאביו מת. אולם אם הוא שואל על קרובו אם
הוא חי או מת, אין לשקר ולומר שהוא חי,
שנאמר מדבר שקר תרחק, אלא אפשר לומר לו
לשון שמשחמעת לשני פנים ואם יבין יבין ואם
לאו לא יבין.

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

שעתיד הדבר להודיע אין חשש מוציא דיבה. ובשורת רבי עזריאל (ה"א יו"ד סי' רסג) כתב השואל על הערה שהעירו למו"ל מדוע מודיע בכתב עתו שפלוני ופלוני בצדיקי עמינו שבקו חיים לכל חי, והלא אסור להוציא דיבה כמבואר בשו"ע (יו"ד סי' תב). והביא שיש מי שרצה לבאר שדבר זה מותר מפני שמקור דין זה נאמר בגמ' (פסחים ד.) לגבי קרובים, וא"כ לכאורה אפשר לומר שרק כשמודיע לקרוב שקרובו נפטר הוא מוציא דיבה, אך אם מודיע זאת לסתם אדם אין זה דיבה. אך כתב שם לדחות היתר זה שהרי הכל קרוביו של תלמיד חכם, ולפי"ז אסור לכתוב בעתון ממתת ת"ח וצדיקי עמינו, והוי בכלל מוציא דיבה. וכן כתב להוכיח ממה שאמרו בסוגיין 'אמר להו אתון קאמרתו ואנא לא קאמינא', שאף שהמדובר היה בתלמיד חכם, מ"מ לא רצה לומר, אך כתב שיש לדחות ראייה זו.

כשחסר אבר מהאב [כמו שמדובר שם בגמ'] אשר מדין קרוב אסור לו להיטמאות, מ"מ חייב להוציא ממון ולשכור אחרים שיתעסקו בקבורתו, ולא חשיב כלל מת מצוה הואיל והבן חייב בכך, משא"כ בסתם אדם שמצא מת מצוה כיון שאין ממונו משועבד לקבורתו ורק משום כבוד הבריות יש עליו מצוה לטפל בקבורתו, לכן אף אם כהן הוא אינו חייב להוציא ממון משלו ולשכור אחרים, אלא הוא עצמו רשאי להטמא לו כדין מת מצוה.

פאה בראשו ומשום חיוב מצוה מרבים בתופים ומחולות, לכן התירו תגלחת זו בבית הכנסת. במאסף (שנה ט' חוברת א סי' ה) העיר על קושיית השדי חמד שישנם דברים שהקפידו בבית המקדש ובבית הכנסת לא הקפידו, כמו שמצאנו לגבי דקיקה שבהר הבית אסרו ובבית הכנסת התירו, אך כתב שיש לחלק שלענין דקיקה לא אסרו כיון שהאדם בא לבית הכנסת להתפלל ועיקר כניסתו אין בה בזיון שלא בא לשם יריקה על כן לא הקפידו בזה, משא"כ לענין גילוח שכל מטרת כניסתו לבית הכנסת היא לשם ה'חאלקה' יש להתמיר. ועיי"ש עוד ובאוצר החיים (ח"א עמוד ט).

ובשדי חמד (דברי חכמים סי' ל"ט) כתב, שהטעם שאין צריך הכהן לתת שכר כדי לא להיטמאות, הוא שמכיון שהתורה התירה ליטמא למת מצוה אין זה עובר על ל"ת אלא מקיים מצות ה' ברה, וכיון שטומאתו עסק מצוה היא אף שייכול למצוא שיקברוהו בשכר לא חייבתו תורה ליתן שכר על זה, ויכול הוא בעצמו לקבור ומקיים בזה המצוה.

אם צריך כהן לתת שכר כדי לא להיטמאות למת מצוה

במשנה: כהן גדול ונזיר אין מיטמאין לקרוביהן אבל מיטמאין למת מצוה וכו' (נזיר מז, א). כתב הרמ"א (שו"ע יו"ד סי' שעד ס"ג), בענין כהן שמצא מת מצוה בדרך ואין שם אנשים שיקברוהו, יש אומרים שאם אינו מוצא שיקברוהו, רק בשכר, אינו חייב לשכור משלו, אלא מטמא אם רצה.

ולענין אם מוצא עכו"ם שיקברוהו בשכר, כתב הד"ט (יו"ד סי' לט אות ו) בשם התשובה מאהבה, שלא רק שמוחרר אלא שמצוה היא, כי מי שמע כזאת לקבור מת מצוה ע"י עכו"ם, והביא מכמה גדולים שהסכימו עמו. אך הד"ט עצמו כתב ואני בעניי הייתי חושש כזה להתיר למעשה. אכן בשו"ת מהר"ץ חיות (סי' כו) כתב בסוף דבריו שמוחרר לכהן ליטמא לו ולא לשכור העכו"ם.

אך בדברי חמודות (אות ה על הרא"ש הל' טומאה סי' ב), כתב שמדברי התוס' (נזיר מג: ד"ה והאי) מוכח שצריך לשכור אחרים. אמנם במשמרת שלום (אות מ ס"ק צג, אות ק ס"ק כז) כתב שאין להוכיח כן מדברי התוס', כיון ששם מדובר בבן על אביו, ומכיון שאף אם אביו עני והבן לא ירש ממנו כלום ג"כ קי"ל שמוטל על הבן להוציא ממון כדי לקבור את אביו, כמבואר בב"ש (אבה"ע סי' קיח ס"ק כ), וכ"ש כשהוא גם יורשו ויכול לקבורו מהממון שירש, לכן גם

אולם, למעשה נקט שאין שום מוציא דיבה בכתב, שמוציא דיבה הוא רק באמירה אבל לא בכתב שהרי הוא לא אמר רק ממילא נשמע, דלשון דיבה הוא אמירה משורש דבב. וראיה לזה מהא דפסקינן בשו"ע (יו"ד סי' רמ ס"ב, סי' רמב ס"ו) שאסור לקרות אביו, ורבו בשמם ומצינו כמה גדולים שהיו כותבים שם אביהם ושם רבם, על כן מוכח שבכתב ליכא איסור, וה"ה בגד"ד, וכן העדים כותבין שם אביהם בחתימתם בגט. ע"כ דברי השואל. אך עיין שם במה שענה לו הגאון הנ"ל.

נספורת ביהכ"ס

בגמ': או אינו אלא פתח אהל מועד ממש, אמרת אם כן דרך בזיון הוא וכו'. (נזיר מה, א). הגאון רבי יוסף מולכו בספרו שלחן גבוה (סי' תקלא ס"ק יג, הו"ד בכה"ח ס"ק ל, ובסי' קנא ס"ק מה) כתב שהמנהג בירושלים לגלח את הקטן בתגלחתו הראשונה בשמחה וגילה בימי חול המועד בבית הכנסת.

בשדי חמד (אסיפת דינים מערכת ביהכ"ס אות י) הקשה ממה שאמרו בסוגיין שאין מקום תגלחת הנזיר בפתח אוהל מועד, מפני שדבר זה הוא דרך בזיון שאסור לנהוג כן בפתח אוהל מועד. ומכך יש ללמוד שגם בבית הכנסת שהוא 'מקדש מעט' אסורה התגלחת. ולפי זה תמה על המנהג לעשות את ה'חאלקה' בבית הכנסת, מדוע לא חששו משום בזיון בית הכנסת. לבד מהאיסור לעמוד בבית הכנסת בגילוי הראש. ואכן בלב חיים (ח"ב סי' קעב) כתב להוכיח מדברי רש"י על הפסוק 'וגלח הנזיר פתח אהל מועד' וכו', שתגלחת בבית הכנסת הוא דרך בזיון, ויש לאסור זאת. אמנם כתב השדי חמד שיתכן ליישב, שהיות ותגלחת זו, תגלחת מצוה היא שמניחים לקטן

הגה"ק רבי שמואל שמעלקא קליין זצ"ל

אבד"ק סעליש בעל 'צור החיים'

ט' אדר תרל"ה

הלך לטבול בימי החורף בנהר קפוא

שח הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל: סיפר לי אבא מארי ז"ל ששמע מהר"ר יוסף שלמה עקשטיין ז"ל תלמידו של הרה"ק רבי שמעלקא מסעליש זצ"ל, שפעם באמצע חורף עז אמר לו רבו שחפץ הוא לצאת לטבול בנהר, וברצונו שיתלווה אליו. הסכים ר' יוסף שלמה לכך, אך בדרך עלה הרהור במוחו: כעת בדרכו למקוה מחממים אותו הבגדים שלובשו, אך בחזרתו מן הנהר הקפוא ודאי לא יצליחו הבגדים לחמם אותו...

כשהגיעו לנהר לא העלה ר' יוסף שלמה [שהיה בחור צעיר לימים] בדעתו להיכנס לנהר הקר ולטבול כי לא היה שייך שיעמוד בזה, אך רבי שמעלקא פשט את בגדיו וחיש מהר קפץ למים, כשעלה מן הנהר והחל ללבוש את בגדיו עצרה סמוך להם כרכרה מפוארת מחוממת היטב, כשהנוסע בה קורא להם לעלות ולהשיבם לביתם. כשירדו ממנה והתחילו להרהר מי הוא זה ואיזהו אותו הנוסע בכרכרה, ומהיכן היא הזדמנה להם בפתע פתאום, אמר לו רבי שמעלקא "הלא נוכחת לראות שאסור להיות עצלן" ... ובזה רימז לו שאם רוצים ללכת למקוה, אזי קודם כל צריך ללכת ולעשות מעשה ויבטח באלקיו שבודאי יבא לעזרו.

מפי ספרים וסופרים (ח"א עמ' פד)

ציוה לאבי הבן - ללמוד פרק ר"א דמילה כהכנה למצוה מילה

שש אַנְכִי עַל אִמְרַתְךָ כְּמוֹצֵא שֶׁלֵּל רַב (תהלים קיט, קסב).

הגה"ק רבי שמואל שמעלקא מסעליש זצ"ל בעל צרור החיים צוה לאבי הבן, ללמוד בכל יום משמונת ימי המילה בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת קל, א), הכנה למצות מילה, ואם השמונה דפים יודע לבדו, יבין מה שנאמר (תהלים קיט, קסב) שש אַנְכִי עַל אִמְרַתְךָ כְּמוֹצֵא שֶׁלֵּל רַב

(משפט שמואל)

הגה"ק רבי שמואל שמעלקא קליין מסעליש התפרסם מאוד כפועל ישועות, וכל ישועותיו היו קשורות בלימוד התורה. היה אחד ומיוחד מגדולי ומאורי הדורות אשר בלט בשיעור קומתו וכלל בקדושת תורתו עבודת הקודש וגמילות חסדים להיות פועל גדולות וישועות בקרב הארץ. יחיד היה לקבל תואר "יראת השם" מאת החתם סופר, ואדמו"ר בעל הדברי חיים מצאנז שלח אליו חולה שיפעול לו ישועה בדרך נס, ואמר עליו שהוא החריף והפוסק והמקובל הגדול.

האדמו"ר בעל הישמח משה זצ"ל הגיע אליו לשבת בעודו צעיר לימים והלביש לו השטריימל שלו, אמר עליו שלומד תורה לשמה ולו נאה לדרוש. ואדמו"ר בעל הייטב לב זי"ע היה אתו בידידות ושלה את בנו בעל הקדושת יו"ט לקבל ממנו היתר הוראה וסמיכת חכמים.

רבי שמואל שמעלקא זי"ע נולד במחוז סילאדי לאביו רבי יוסף, ולמרות שהגיע לפרשבורג כדי ללמוד בישיבת החתם סופר, לא נשאר שם והלך ללאקענבאך ללמוד אצל רבי שלום אולמאן ובנו רבי שלמה זלמן אב"ד מאקאווא. כיהן כאב"ד באלקאני, וחוסט ובשנת תר"כ התקבל כאב"ד סעליש בה כיהן עד לפטירתו. ביום ט' אדר ב' שנת תרל"ה.

הגה"ק רבי חיים יוסף דוד אזולאי זי"ע

מן החיד"א
י"א אדר תקס"ו

"שער יוסף".

בשנת תקל"ג והוא בן עשרים ותשע שנים, שלחווה חכמי ירושלים לאירופה המערבית, למען עניי העיר העטופים ברעב, שליחות שהתארכה חמש שנים. שם בהיותו בן עשרים ותשע כאמור, הוציא את ספרו הראשון "שער יוסף" בליוורנו. בשנת תקל"ח, שב לארץ הקודש והצטרף לבית דינו של רבי יהודה נבון בנו של המחנה אפרים, כן נמנה בין חבורת המקובלים "אהבת שלום", בראשות רבינו שלום שרעבי זי"ע"א.

כבר בשנת תקכ"א, פנו אליו חכמי וראשי קהלת קושטא, שהיתה בזמנו הקהילה החשובה

רבינו חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל, נולד בחודש סיון שנת תפ"ד בין חומות ירושלים עיר הקודש. לאביו רבי רפאל יצחק זרחיה זצ"ל, שהיה נינו של רבי אברהם אזולאי זי"ע"א בעל "חסד לאברהם", מגדולי המקובלים בדורו, שהתגורר, פעל ואף נטמן בעיר הקודש חברון. ואילו אמו היתה בתו של הרב החסיד המקובל רבי יוסף בייאליר זצ"ל, שהגיע מאשכנז בעליית רבי יהודה החסיד זצ"ל.

כבן שש שבע, החלה רוח ה' לפעמו, הכיר את בוראו, ויכר יוסף בדיעת בית רבו, לא ימיש מרחובה, יזיט שכמו לסבול, בקי בהטיה, יושב אהלים, כותב עליו אביו בהסכמה לספרו הראשון

עבודתו, וחייב בכל המצוות שהנשים חייבות. ואם כן אפשר שמרדכי אמר להם על המן שהוא עבדו, ודין עבד ישראל למול ולטבול, ולקיים מצוות שהנשים חייבות... ונמצא שהמן היה יהודי. זה שכתוב: "ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי כי הגיד להם אשר הוא יהודי", כלומר: "הוא" – המן, "יהודי" – כדן העבדים. וימלא המן חמה. עד כאן שמעתיו...

(כסא דוד דרוש 4 לשבת זכור)

ספרי מן החיד"א כקומה שלימה

כתב הג"ד משה הלברשטאם ז"ל בהסכמתו לספר "חדרי בטן" שיצא לאור בשנים האחרונות מכתב ידו של החיד"א: "גאון עוזנו החיד"א ז"ע קרא בשמות להרבה מספריו הקדושים על שמות איבריו של אדם, והא לך דוגמתו: ראש דוד, מראית העין, פתח עינים, טוב עין, עין זוכר, יעיר אוזן, פני דוד, פה אחד, דבש לפי, שפה אחת, צווארי שלל, לב דוד, זרוע ימין, כף אחת, מורה באצבע, צפורן שמיר, ברכי יוסף, שמחת הרגל. והנה עתה בהדפסת הספר הנוכחי נוסף עוד אחד מהאיברים, והיינו "חדרי בטן". והם קומה שלימה...

אמשטרדם צפת ואנקונה, ובאחרית ימיו אף בקשווה להתמנות כראש הרבנים לארץ ישראל, אולם לכולם סירב, כשהוא כותב בענותותו המופלאה, "כי מכיר אני את ערכי" וכו' "וקצה נפשי בזה" (מדבר קדמות).

כל שנותיו השתוקק החיד"א לשוב לארץ הקודש, כפי שהיה כותב תדיר במכתביו בכל עת מצוא, אולם בכל פעם שהתכוון לנסיעה, נוצרה איזו הפרעה, שעכבה אותו מלממש את רצונו, כגון מגיפות, סערות, ומלחמות.

החיד"א נסתלק בליוורנו בליל שבת קודש פרשת זכור ז"א אדר תקס"ו. בשנת תש"כ, הועלה ארונו להר המנוחות שבירושלים, שם הוקם אוהל על קברו, זיע"א.

כי הגיד להם אשר 'המן' הוא היהודי

ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי כי הגיד להם אשר הוא יהודי (אסתר ג, ד). כתב החיד"א בספר "כסא דוד" (דרוש 4 לשבת זכור): שמעתי מחד מרבנן שפירש דרך צחות, דכיון שהמן היה עבד למרדכי (עי' מגילה טו, א), אם היינו בארץ ישראל – מלין וטובלין אותו לשם

הגדולה ביותר בארצות המזרח, בבקשה שיקבל על עצמו את כתר הרבנות בעירם, אולם הוא מיאן לזאת, על אף כל הלחצים שהופעלו עליו.

בשנת תקכ"ד נשלח שגית מטעם חכמי ירושלים לקושטא שבטורקיה, בהגיעו למצרים הגיעה אליו ידיעה מירושלים כי השליחות בוטלה, והוא נשאר שם, כשהוא ממונה בעל כורחו כרבה של קהיר למשך חמש שנים.

בשנת תקל"ג, שלחווה חכמי חברון בשלישית למען עניי עירם שסבלו אז חרפת רעב, עקב מלחמות שהתחוללו באותה עת. בנסיעותיו לטובת עניי ארץ ישראל לארצות שונות, נפגש עם גאוני התורה ברחבי העולם, וכן ביקר בספריות בהן גילה ספרים נדירים, מהם שילב וציטט בספריו הרבים בזכרונו הפנומנלי.

כשהגיע במהלך נדודיו לליוורנו שבאיטליה, הציע הנדיב רבי אליעזר חי שאלתיאל ריקאנטי, לסייעו בהדפסת ספריו הרבים ולהחזיק עבורו ישיבה, בה יעסוק בתורה בשקט ובשלווה. החיד"א נענה להצעה והשתקע בביתו, כשהוא כותב, עורך ומדפיס את ספריו הנפלאים ומלאי החכמה.

בזמן זה הוא דחה את הפצרות בני הקהילה שייסכים לקבל את גזר הרבנות בעיר. כן נשלחו אליו אגרות בקשה שיקבל על עצמו את רבנות

הרה"ק רבי נפתלי צבי הלברשטאם זי"ע

האדמו"ר מבאבוב י"ב אדר ב' תשס"ה

על אף הייסורים הנוראיים, לא מסר אביו את שמות המבריחים שסייעו בעדו.

אביו הגדול חיזקו בליל שבת בדברי אמונה והכינו לעלות בסערה השמימה על קידוש שמו יתברך, שכן הנאצים איימו להוציאם להורג למחרת. לבסוף יצאו בדרך נס ממלחעות הרשע, ונשארו לפליטה להחיות עם רב.

אחר תלאות רבות הבריהו את הגבול לרומניה והגיעו לבוקרסט, שם עלה ביד ראשי ארגוני היהודים להתפשד עם ראש הגסטאפו בעד הון תועפות לתת רישיון לשלוש אניות עם כאלף יהודים לצאת מרומניה לקונסטנטינופול. הרבי השקיע מאמצים רבים ולא חסך בכספים, עד שהכניס את רבינו לרשימת הנוסעים.

בארץ הקודש שם פניו לישיבת סלונים, בה נתעלה בתורה ובחסידות, והתמדתו הייתה לשם דבר. באותם ימים התקרב לגדולי ירושלים, הרה"ק רבי מוטל סלונים, רבי אהרן מבעלזא, הבית ישראל זיע"א ועוד, כולם הללוהו ושבתוהו על מדרגותיו הנעלות ומידותיו התרומיות.

בעיר ניימארק, ונכלאו בבית הסוהר עד למחרת בבוקר. הרשעים זממו להוציאם להורג, וראש הגסטאפו רצה לדעת תחילה מי הבריחים, אולם

אורו של רבינו זרח ביום כ"ה אייר תרצ"א בבית אביו הרה"ק רבי שלמה הלברשטאם מבאבוב זיע"א, תחת עינו הפקוחה של זקנו הקדושת ציון זיע"א ה"ד שקראו על שם זקיננו, הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א. זקיננו אהבו ביותר, הראהו אותות אהבה וחובה, וגידלו על ברכיו. למרות גילו הרך, זכה באותן שנים לרכוש מפי זקיננו תורה ויראת שמים, חכמה ודעת.

בהיותו בן תשע שנים, פרצה מלחמת העולם השנייה, בה נהרגו אמו אחיו ואחותו ה"ד. אותן שנים נתגלו בנפשו עוז ותעצומות כוח. סבו ה"ד נפרד ממנו טרם לכתו לגיא ההריגה באומרו, 'נפתלי לך בעקבות אביך', זאת שמר כצוואה כל ימיו.

כאשר בימי שהותו בגיטו בוכניא חפשו אחר ספר תורה ולא מצאו, הורה עליו הרה"ק רבי אהרן מבעלזא, "הנה לכם ספר תורה חי שעוד יאיר את העולם", ויצא עמו בריקוד נלהב.

בערב שבת קודש בהעלותך תש"ג, נעצר רבינו עם אביו אחר שהבריהו את הגבול לסלובקיה

ציבור ביום טוב, להתכבד בברכה מתחת לחופה, או לשבת במזרח וכדומה. במשנה (אבות ו ג) שנינו, 'אין כבוד אלא תורה', יהודי היושב בביתו ולומד תורת ה', זהו הכבוד הגדול ביותר. הוא מתאחד אז עם הקדוש ברוך הוא שכן 'אורייתא וקודשא בריך הוא חד'.

כולם מוחלין לו

ושמעתי מתאמריה משמיה דהרה"ק רבי נפתלי צבי מבאבוב זיע"א, דאמר פעם במליצה אהאי לישנא שאמרו חז"ל "חתן מוחלים לו כל עוונותיו". 'מוחלין לו' בלשון רבים, והקשה, וכי שתי רשויות איכא חלילה, והיה בעי למימר 'מוחל כל עוונותיו', כי ה' יתברך הוא המוחל וסולח. אלא שכאשר הבחור נעשה חתן, כולם ששים ושמחים עמו, ומתפייסין עמו, וגם אם לא נהג עם מאן דהוא כדבעי, מקוים ומצפים שאחר נישואיו יהיה גוף שלם וברייה חדשה, וכדאמרי אנשי שאחר הנישואין נעשה אדם אחר [-ער ווערט אן אנדערע מענטש]. וממילא על דא אמרינן 'מוחלין', שכל העולם מוחלין לו כל עוונותיו ומשבחין ומקלסין לו כראוי לחתן הדומה למלך. (ספיר ויהלום פר' נשא פ"א - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

וכל כלל ישראל הרבו בתפילה ובתחנונים לרפואתו, עד שבא יום יום "ב אדר ב' תשס"ה בו נגזרה הגזרה ונשבה ארון הקדש. הלוויית התקיימה במעמד רבבות אלפי ישראל, נטמן בבית הקברות בניו גרסי, ליד אביו הקדוש.

עיקר התשובה היא לשקוד על דלתות התורה

הרה"ק רבי נפתלי צבי מבאבוב זיע"א כתב באיגרת (מכתבי הדרכה מכתב עה): עיקר התשובה היא לשקוד על דלתות התורה, כמו שכתב בזרע קודש (פרשת תרומה) על 'ועשו ארון עצי שיטים'. ואם דוקא תרצה להסתגף יהא סינופך בזה כאשר תחפוץ לסגור את הגמרא או התהלים תקדיש עוד חמישה רגעים להוסיף לימוד או לומר תהלים אף שהדבר קשה לך. וגם תתרחק ממאכלי ממתקים וממשקים ערבים לקיים קדש עצמך במותר לך.

(ספיר ויהלום פר' וירא תש"פ - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מהו כבוד אמיתי

אנשים חושבים שכבוד הוא להתפלל כשליח

בשנת תש"ז כאשר אביו הרבי הגיע לחופי ארה"ב, והחל להקים מחדש את קהילת באבוב, ביקש את רבנו שיבוא ויעזור בהנהגת הישיבה. אחר ההגים תש"ח הגיע רבינו לארצות הברית, נכנס לישיבת הרמה של אביו, והמשיך בלימודיו ביתר שאת ויתר עוז, כשבד בבד עמד לימין אביו ומסר שיעורין תמידין כסדרן להחיות רוח שפלים. מני אז עמד לצדו בענייני הקהילה, כשהוא מעורב בכל ענייני הכלל והפרט. בהמשך נפל על כתיפיו עול ניהול המוסדות בכל רחבי העולם, עד יומו האחרון עלי אדמות.

בשנת תש"ס עת נסתלק אביו הקדוש לשמי מרום, הוכתר לממלא מקומו, כאן התגלה שגב נפשו הטהורה כאשר הנהיג את עדת חסידיו, נתקיים בו מאמר חז"ל כל הבורח וכו' ואלפים מבני ישראל גם כאלו שלא נמנו על עדת חסידיו, נהרו לשולחנותיו ונהנו ממנו עצה ותושייה כשהוא משפיע ישועות רבות, בהרעיון טללי ברכה וישועה לכל מבקשי ברכותיו.

כל ימי חייו שווים לטובה, אף בשנותיו האחרונות לא גרע מעבודתו הקדושה במסירות נפש, על אף חולשתו הרבה המשיך לנהל את העדה הקדושה. כשנה טרם פטירתו חלה רבנו,

הגאון המפו' רבי משה פיינשטיין זצ"ל

בעל אגרות משה "ג אדר ב' תשמ"ו"

שיסוד עיקרי שבשיטתם היה רדיפה נגד הדת, אגף מיוחד לרדיפת הדת היהודית היתה נקראת 'בסקציה' שכמעט כל חבריה היו יהודים כופרים רחמנא לצלן היודעים את רבונם ומכוונים למרוד בו, הם רדפו את הדת עד חרמה ומאות רבנים ויושבים על מדין נרצחו על ידם או הוגלו לסיביר. בתנאי שמד אלו, נתעלה רבי משה למדרגות געלות ואף בהיותו בארץ גזירה זו זכה לחדש המון חידושי תורה, והשיב תשובות רבות לשואלים מכל חלקי רוסיה.

כשהמצב החמיר עד שהיה ממש אי אפשר להחזיק מעמד, היגר לארצות הברית בשנת תרצ"ז, תיכף עם בואו החל להגיד את שיעוריו במתיבתא "תפארת ירושלים" בית מדרשו באיסט סייד שהחזיק בה עד יום פטירתו.

בקריב לחמישים שנות פעולתו באמריקה טבע את חותמו על כל חלקי החיים. אלפי תשובותיו לשואלים שנדפסו בספרי "אגרות משה" מכילים תשובות בכל חלקי התורה ובכל ענייני החיים, הוא

הנורא שחוללו הגויים. עד שלבסוף נרגעה העיירה, ורבי משה חזר.

קושי השעבוד הגיע לעיירה בשנת תר"צ באותה שנה גברה יד של הבולשביקים וכידוע

הגאון רבי משה פיינשטיין בעל אגרות משה זצ"ל נולד ב' אדר שנת תרנ"ה בעיירה אוזדא פלך מינסק, לאביו רבי דוד מחשובי תלמידי הנצי"ב ורבה של אוזדא, ואח"כ רבה של סטרובין, ומצד אמו התייחס לרבינו התוספות י"ט, וקראו שמו בישראל על שם משה רבינו.

בשנות נעוריו קיבל תורה מפי אביו שהיה פוסק ולמדן גדול, אחר כך נסע לסלוצק ולמד תורה מפי הגאון רבי איסר זלמן מלצר, משם נסע לשקלוב ללמוד אצל רבי פסח פרוסקין שהחשיבו כרבו המובהק.

בגיל עשרים התקבל כאב"ד אוזדא מקום רבנותו הקודמת של אביו. כעבור חמש שנים בשנת תר"פ נתעטר בכתר הרבנות של העיר לובאן, עיר מלאה חכמי וסופרים, הימים היו ימי טרוף ואנדרלמוסיה ברוסיה, מלחמת אחים בין הבולשביקים ונאמני הצאר הרוסי שעשו שמות במדינה, רבי משה עוד לא הספיק לכהן במשרתו החדשה שנה, והנה נאלץ היה לברוח מהפגרום

רבי משה פיינשטיין זצ"ל, בעל 'אגרות משה', בשמו של תלמיד חכם אחד אשר ביקש להישאר עלום שם מטעמים שעמו, אשר חלה בליבו והוזקק לעבור ניתוח לב. היה זה לפני עשרות שנים כשלקה בליבו ל"ע, והרופאים קבעו שהוא זקוק בדחיפות לניתוח לב על מנת לייצב את מצב בריאותו, כדי שיוכל לתפקד באורח תקין. בעיר שבה גר אותו תלמיד חכם, לא היה באותו הזמן מרכז רפואי גדול, והרופא היחיד שהיה מנתח לב לא היה בעל ניסיון גדול במקצועו, אולם במרחק של כאלף קילומטר בערך מביתו שכן מרכז רפואי גדול אשר בו עבדו רופאים ידועי שם, חלקם מנתחים אשר הספיקו לצבור ניסיון רב בניתוחי לב והיו מיומנים היטב.

ידידים וקרובים יעצו לאותו חולה כדבר פשוט שכדאי לו לבצע את הניתוח במרכז הרפואי הגדול על אף ריחוק המקום. אך הוא, בהיותו מקורב לרבי משה פיינשטיין לא חשב להחליט על צעדיו לבדו, אלא לשאול את רבי משה כדת מה לעשות.

כששאל את רבי משה, הוא השיבו בשאלה: כמה ניתוחי לב עשה כבר הרופא בעירך? אותו חולה לא ידע להשיבו, ואמר שהוא יברר זאת ויחזור להודיעו. לאחר בירור קצר הוברר לו שהוא המנותח מספר עשרים ותשעה! הרופא ניתח עד עתה רק עשרים ושמונה בני אדם, והוא הבא בתור. מיהר החולה והתקשר לרבי משה וסיפר לו זאת, ולפליאתו הרבה השיב לו רבי משה: עשרים ושמונה ניתוחים - זה לא מעט! אם הרופא הגדול בעיר הרחוקה ינתח אותך, הרי שם תשאיר להחלמה, והרי אין לך מכירים וידידים שם, ואם כן, מי יבוא לבקר אותך? אם תשכב שם בודד, הדבר איננו טוב! תעשה את הניתוח בעירך, ובאופן זה יבואו לבקרך ידידים וחברים, הם ישמחו איתך ויעזרו לך, ומה עוד, שעל ידי זה אתה תזכה אותם במצוות ביקור חולים אשר רב שכרה.

השלים וסיפר אותו תלמיד חכם: את הניתוח עברתי כדברי רבי משה בעירי, ואחרי הניתוח הייתי צריך לשכב שלושה עשר שבועות בבית החולים! רבים באו לבקרני, הביאו לי דברים טובים ומעדנים, האכילו אותי ודיברו עימי, שימחו אותי ושיפרו את הרגשתי. הרגשתי וראיתי מה צדקו דבריו של רבי משה, בוא וראה מה בין דעת בעלי בתים לדעת תורה, ומה גדולה מצוות ביקור חולים ושכרה.

(ספיר ויהלום פר' כי תבוא פ"א - הגדה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

העקורים, הרב הסתמך על עדויות והוכחות שהיו בידו לפטירת הבעל ופסק לשחררה מכבלי עגינותה, הוא נתן בידה מסמך המתיר לה להינשא אך המסמך אבד בתורה ובוהו ששרד באירופה לאחר המלחמה, אותו רב הוסיפה הלך לעולמו זמן קצר לאחר המעשה.

כשסיימה את סיפורה ביקש רבנו שתשוב ותספר את הסיפור, ואחר כך ביקש לחזור עליו בפעם השלישית הנוכחים התפלאו כיצד לא חס רבנו על האישה האומללה, ומבקש ממנה לחזור על סיפורה שוב ושוב.

לפתע התרומם רבנו, רכן מעל שולחנו ואמר לאשה כשכולו מלא רטט והתרגשות: "לא יתכן! אני הכרתי את הרב אודותיו את מדברת, הוא היה גאון וצדיק. אני אינני מגיע לקרסוליו בידיעותיו בתורה, אני התרתי למעלה מאלפיים עגונות, ומעולם לא קרה שהבעל הראשון הופיע. ואילו את מספרת שתקלה כזו קרתה לצדיק זה? זה לא בלתי אפשרי! זה פשוט לא יתכן!

הנוכחים בחדר באותה שעה נדהמו מאופן תגובתו של רבנו. הוא, שהיה ידוע ביחסו הרך והרחום לכל אחד ואחד, מדבר באופן שכזה לאשה במצוקה?

לא עברו דקות מועטות, והאשה פרצה בבכי והודתה שסיפורה בדוי. בזמנו כך אמרה, היתה בטוחה שבעלה נספה, וכאשר שמעה שרב נכבד ביותר נפטר, החליטה לבדות את הסיפור, כדי להשתחרר מכבלי העיגון...

(במחיצתם ח"ב עמ' 627)

בין דעת בעלי בתים לדעת תורה

סיפר הגאון רבי אפרים גרינבלאט זצ"ל, בעל שו"ת 'רבבות אפרים', תלמידו המובהק של הגאון

זכה להעמיד תלמידים רבים שהרבה מהם יצאו להוראה כרבני ערי השדה בארה"ב וכמרבצי תורה בישראל.

פרשה מיוחדת היא מידותיו של רבי משה, עליו ראוי הכינוי "הי עניו" הי חסיד מתלמידיו של אהרן הכהן, עם כל גאונותו המופלגת בכל חלקי התורה - אמרו עליו שסיים את ד' חלקי שולחן ערוך עם נושאי כלים ארבע מאות פעמים בחייו - לא החזיק טיבותא לעצמו ועגונותו היתה עד קצה האחרון, הוא התבטל בפני כל אדם, ומחל תמיד למצידיו, היה מן הנעלבין ואינן עולבין ואת כל אחד קיבל בסבר פני יפות, כל ימיו עסק בחסד בגופו ובמאודו וקידש שם שמים בכל תהלוכותיו.

נפטר זקן ושבע ימים ב"ג אדר ב' תשמ"ו. בהלווייתו בניו יארק ובירושלים השתתפו כרבע מיליון אנשים. הניח בניו ובני בניו מרביצי תורה בישראל.

חיבוריו שו"ת אגרות משה (ז"ח), "דברות משה" על רוב מסכתות הש"ס, "רדש משה" על התורה. גדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם, זכותו יגן עלינו אמן.

ידע לפני כולם שאין יצורים חיים על הירח

בקיץ תשכ"ט עצר העולם את נשימתו, כאשר האסטרונוט האמריקאי ניל ארמסטרונג הניח את רגלו על אדמת הירח. מיליוני אנשים בעולם היו עסוקים אז בוויכוח האם קיימים יצורים חיים על הירח.

היחיד שלא הסתפק בענין היה רבנו, הם לא ימצאו כלום - קבע באופן חד משמעי.

שאלוהו מנין לרבנו ידיעה על מה שקורה על הירח? - אין בדברי חז"ל רמז לזה - הסביר את קביעתו החד משמעית. כדי לקבוע קביעה כזו בהחלטיות, צריך לדעת את כל דברי חז"ל. הרי אומר שכל דברי חז"ל היו ברורים ונהירים אצלו כספר הפתוח לפניו.

מגלה בכוחו הגדול את הזיוף

הרב מאיר זלוטוביץ' סיפר, שפעם אחת באו אל רבנו רב מדרום אפריקה יחד עם אשה הגרה שם, ובפיהם סיפור משונה האשה הותרה מעגינותה לאחר השואה. נישאה בשנית וכשעמדה להשיא את ילדיה פגשה את בעלה הראשון, האשה הגיעה לרבנו נסערת ביותר כדי שידון בעניינה.

רבנו ביקש שהאשה תספר את הסיפור כולו כפי שהיה, היא סיפרה כיצד העלתה את פרשת עגינותה אחרי המלחמה בפני רב ידוע ממחנות

הגה"צ רבי צבי אלימלך בלייך זצ"ל

**אבד"ק לאבאווא
י"ד אדר תרע"א**

של צד הנהר אלא מצד השני אבל מ"מ המים בהמקוה שוים תמיד בגבהם עם מי הנהר וכפי הנראה מי המעין נוזלים דרך נקבי הקרקע אל הנהר ויען כי לפעמים נחסר משיעור זרת למעלה מהטבור לכן ממשיכים מים מהנהר דרך צינור של עץ למען יגביהו מי המקוה כראוי בשעת טבילה ולערוך ב' שעות או יותר אחר הטבילה חוזרים ומתמעטים המים אבל אין הזחילה ניכר /ניכרת/ כלל למראית עין אלא שאחר איזו שעות רואים שנתמעטו ובתוך המקוה תלוי תיבה בשלשלאות והמים נכנסים מהמקוה להתיבה דרך נקובים / נקבים/ שבשולים וא"א לחפור המקוה יותר בעומק ובודאי זהו בכלל אין זחילתן ניכר וכבר הארכתי בזה בתשו' בכמה ראיות דבכה"ג לא מיקרי זחילין ובפרט שהזחילה רק במה שלמעלה משיעור מ"ס = סאה= בשיעור הזרת שלמעלה מהטבור ונדע שיש בזה ב' דיעות וגם י"ל דהוי מעיין ואף דמהר"ט מחמיר הרי בשו"ת נט"ש סי' כ"ג חולק עליו, יעו"ש באריכות].

הקאנטאניטען עם אמו שכיסהו ועייטפו בסדין, ולאחר שעבר את הגבול, הגיעו לעיר רימניוב לבית של הרה"ק הרבי ר' הערש ז"ע. וכאשר ראה אותו אמר: "דער קינד איז זייער בלייך" לכן קראו אותו בשם בלייך (כי הצריכו לשנות שם המשפחה), ושם ברמינוב נתגדל בביתו של הרה"ק הרבי ר' הערש.

לאחר שנים כאשר היה פעם אצל הרה"ק הדברי חיים מצאנז ז"ע, אמר לו הרה"ק הדברי חיים, "זייער א שיינעם נאמען" נתן לך הרה"ק מרמנוב כי בלייך בגימטריא חס"ד.

מה התעניין אצלו הגאון בעל השואל ומשיב

מספרים שהגרצ"א היה אצל הגאון רשכבה"ג בעל ה"שואל ומשיב" זצ"ל ודיבר עמו בהלכות מקוואות, והשו"מ נתפעל מגאונותו ושאלו באיזה עיר גדולה מכהן כבודו.

[וראה בשו"ת מהרש"ם חלק ב סימן נט , שמזכירו ומפלפל עמו, והנה אח"ז הגיעני מכתב מהרב הה"ג וכו' מו"ה צבי אלימלך בלייך נ"י אבד"ק לאבאווא כי השואל הציע השאלה שלא כדת כי המקוה היא ממעין הנובע מקור המקוה ועומדת סמוך לנהר אבל הנביעה אינה מהמקור

הגה"צ רבי צבי אלימלך בלייך זצ"ל נולד לאביו הגה"צ רבי אריה לייב בלייך זצ"ל בשנת תר"ג, ונקרא על שם הגה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב בעל הבני יששכר ז"ע.

היה חתנו של הגה"ק רבי חיים ברוך וואלף אב"ד וישניצא, שהיה מפורסם לרב מובהק ובפרט בדיני ממונות והיו מזמינים אותו להרבה מקומות לפשר בדיני תורה סבוכים, ויש תשובות אליו בספר "בית יצחק" הבית יצחק כתב עליו "החכם השלם". היה חכם גם בעניני דעלמא והרבה היו נהנים ממנו עצה ותושייה.

הגרצ"א זצ"ל נסע להסתופף בצל הגה"ק אדמו"ר ה"דברי חיים" מצאנז זצ"ל שקירב אותו מאוד. כן היה אצל הרה"ק רד"מ מטשורטקוב זצ"ל שהראה לו קרבה יתירה. לימים גם היה אצל בנו של הד"ח הגה"ק בעל "דברי יחזקאל" משינווא זצ"ל שהושיבו על ידו.

בגיל צעיר בחצי ימיו כבן ל"ד כבר עלה זקנו לכהן כרב, כשהוא ממילא מקום אביו ברבנות עיר לאבאווא במשך ל"ד שנים עד סוף ימיו.

הגרצ"א הנהיג נשיאותו ברמה ומהגלילות היו נוסעים אליו לשבתות, ובמיוחד היה באים לשמוע תפילותיו הקדושים בימים הנוראים שהיה בהשתפכות הנפש ובעריבות. נודע לחכם השלם ורבים היו באים להתייעץ עמו ולקבל ברכתו, והיה מפורסם במעשי חסד וכל אשר לו חילק לעניים, על מצבתו כתבו שנסמך להוראה ע"י גדולי הדור. וכן שכל ימיו ידע מכאובים ויסורים, השאיר אחריו הרבה כתבים וחבל על דאבדין.

נפטר ביום פורים שנת תרע"א ומנוחתו כבוד בלאבאווא.

מראש צורים אראנו - בלייך

אביו היה הגה"ק רבי אריה לייב בלייך בן הרה"ג החסיד רבי אלחנן אשכנזי זצ"ל. ומסורת בידי הרבה מבני המשפחה שמחצבתו עולה בן אחר בן עד לרבינו הגה"ק המפורסם גדול מרבן שמו רבי צהי הירש אשכנזי ז"ע בעל שו"ת חכם צבי. ר' אריה אבי רבינו - נמלט בילדותו בעת גזירת

וזה נוסח המציבה:

לפרט אוי בא שמשו

כתר תורה

פ' נ'

הרב הג[און] הג' חו"ב החסיד וכו' מו"ה
צבי אלימלך

בהרב המאוה"ג חו"ב מ' אר"י הרב דפ"ק
לאבאווא י"ג [יצאה נשמתו] ביום הפורים

תרע"א

צ[ע]קה ב'בית יללה ברחובות
אבדנו הטוב כהו המאורות
ל"ד שנה שמש בכתר הרבנות
ימיו עברו בצער ומכאובות
מופלג בתורה במעלות ומדות
להורת נסמך מגדולי הדורות
כולם ימליצו עליו במעונות
בן ס"ח נאסף ועזבנו לאנחות
אלי ר'ום יעלהו השוכן ערבות
תנצ"ב

מֶרֶן שֶׁר הַתּוֹרָה הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁמַרְיָהוּ יוֹסֵף חַיִּים קִנְיִיבְסְקִי זצ"ל בַּעַל דֶּרֶךְ אֲמוּנָה וּשְׂא"ס ט"ו אדר ב' תשפ"ב

עמו בלימוד ובדברים שונים. בעיצומו של יום ט"ו באדר ב' פורים דמוקפין, עלתה נשמתו בסערה השמימה, כשכלל ישראל בכל אתר ואתר מבכה את לכתוב של רב האי גאון וצדיק, ז"ע.

כך נלך בדרכי מרן שר התורה

קטעים נפלאים מתוך שיחה שנתן הגר"מ זילבר שליט"א את הדרך להצלחה בתורה, וכדוגמא נקט את מרן הגר"ק, ויהיו הדברים לעילוי נשמתו, ולמליץ טוב בעבורנו:

"אם אתה מעוניין להצליח בתורה, שיהיה לך פה קדוש. מה המשמעות? לא מדברים לשון הרע ורכילות. גם לא פוליטיקה. ו...לומדים. ושוא תאמר אני לא יכול להיות רבי חיים קנייבסקי, אשיב לך: לא ביקשנו שיהיה לך פה קדוש כמותו, אבל לפחות תחיל קצת להתקדש. וככל שתתקדם ותקדש עוד את הפה, תדע יותר, ותהיה לך סייעתא דשמיא, והרי אנחנו זקוקים לסייעתא דשמיא: "אדם מקדש עצמו מעט – מקדשים אותו הרבה, מקדש עצמו מלמטה – מקדשים אותו מלמעלה".

אבל קשה להתנתק מהעולם... לכן אסביר שוב: לא ביקשתי שתתנתק לחלוטין. אתה לא חייב לעיין בעיתון כל יום וגם אם אתה מעיין, מדוע אתה חושב שעליך לעיין בכל עשרות הדפים שונתבו רק להמון העם – שיהיה להם מה לקרוא ולא ירעו בשדות אחרים, וכי עיתון צריך לקרוא מכריכה לכריכה?! אתה הלא בן תורה שחפץ להתעלות, וזה הרי מינימום של ההתנתקות שאתה יכול. וככל שתתנתק, תצליח להתנתק עוד. בפסוק נאמר "ויתנתקו רגלי הכהנים" – מדוע הם היו צריכים לנתק את הרגלים ולא שהארון ינתקם? כי עלינו מוטל לעשות פעולה של התנתקות, ואז הארון יגביה אותנו עוד למעלה למשכיל. הארון זו התורה.

'ודאי שאם זוכה להתנתק מיום עמדו על דעתו ולחלוטין – כמו רבי חיים קנייבסקי, נראים כמו שהוא נראה קדוש וטהור כמו החפץ חיים. אבל תעשה ככל שאתה יכול וראוי'.

'בימי עולמי, הסתובב בירושלים גאון נורא, שיש לו קונטרס... הגאונות שלו בשילוב הבקאות הדהימה מאוד. ומימי תמהתי, מדוע הוא לא תופס מקום, ומלבד הקונטרס הגאוני שהוציא, לא יודעים ממנו בעולם התורה כלום.

לאחר נישואיהם הם התגוררו בפתח תקווה מספר חודשים והוא המשיך ללמוד בישיבת לומזה. לאחר מכן עברו לבני ברק וחלקו דירה משותפת עם משפחת הרב נסים קרליץ, הרב עמרם זקס והרב דב וינטרוב, כאשר כל משפחה התגוררה בחדר אחד והמטבח היה משותף לכולם. בהמשך עברו לדירה מורחבת יותר שחלקו עם משפחת הרב פנחס שרייבר. בבני ברק החל ללמוד בכולל "עטרת יוסף", שלימים נקרא כולל חזון איש. הוא למד שם במשך עשרות שנים.

בתום השבעה לפטירת אביו, באב תשמ"ה הספידו מרן הרב שך בבית המדרש לדרמן בבני ברק שם הוא התבטא ואמר כי מרן הסטייפלער "הניח בן כמותו". דבריו של מרן הרב שך הפכו במהרה לשיחת היום בריכוזים החרדיים.

כבר בצעירותו ביקש מרן הרב שך ממנו שיצטרף למועצת גדולי התורה אך הוא סירב מסיבותיו שלו. באחד ממינוסי הבחירות הראשונים שנערכו הגיע הרב שך למעונו של מרן שר התורה וביקש שיתלווה אליו, באומרו, "אם רבי חיים לא נכנס איתי אני לא מגיע לכינוס".

במשך שנים רבות כיהן מרן שר התורה כאחד ממנהיגי דגל התורה אך הדבר התבטא אצלו רק במתן תשובות לשאלות שונות. את כל חייו הוא הקדיש לעסק התורה ולכתיבת ספריו הרבים שהפכו לספרי חובה בבית היהודי.

במשך עשרות שנים הוא יישב במעונו וכתב את ספריו הרבים, בהם: שונה הלכות, טעמא דקרא, דרך אמונה, אודחות יושר ועוד. ספריו הרבים קנו להם שם של כבוד במהירות עצומה וגדולי הדור של אז כבר היו עולים למעונו לשוחח

מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי זיע"א נולד בפּינסק לאביו מרן רבי יעקב ישראל קנייבסקי ואמו מרת פעשא מרים, אחותו של החזון איש. אביו שימש סנדק בברית המילה שלו וקרא את שמו שמריהו יוסף חיים, על שם שני סביו, הרב שמריהו יוסף קרליץ רבה של קוסובה והרב חיים פרץ קנייבסקי.

בתאריך א' בניסן תרצ"ד עלה הנער עם משפחתו לארץ ישראל והם התיישבו בבני ברק. בתחילה התגורר עם משפחתו בבית דודו, מרן החזון איש. מאוחר יותר עברו לדירה סמוכה בשכונת גבעת רוקח. כאשר עבר החזון איש לשכונת זיכרון מאיר עברה אף משפחתו להתגורר בסמיכות אליו.

בגיל עשר נכנס רבי חיים זיע"א ללמוד בישיבת תפארת ציון בבני ברק, שם למד אצל מורו ורבו מרן רבי מיכל יהודה ליפקוביץ שהחל למסור שיעורים בישיבה. לאחר שש שנות לימוד בתפארת ציון, ביקש אביו שיבוא ללמוד אצלו בישיבת בית יוסף, שם למד אצלו זמן אחד את מסכת יבמות. לאחר מכן עבר ללמוד בישיבת לומזה בפתח תקווה בראשות רבי ראובן כץ. בשנתו הראשונה שם, בגיל 17, סיים לראשונה את כל התלמוד הבבלי.

במשך שנתיים שמע שיעורים מהרב שך, שכיהן כר"מ בישיבה, וכן שמע שיעורים מהרב אליהו דושניצר, שכיהן כר"מ ומשגיח בישיבה. בשנתו האחרונה בישיבה שמע שיעורים מהרב יחיאל מרדכי גורדון שמונה לראש הישיבה באותה שנה.

מדי שבוע היה חוזר לביתו לקראת שבת אז למד תורה מדודו החזון איש. בעת לימודיו בישיבת לומזה פרצה מלחמת העצמאות וכל תלמידי הישיבה גויסו לשמירה בחזית המצרית, עם מקלות ואבנים בלבד. הרב שמואל גרוסברד, שמונה למפקדם, הורה לתלמיד הצעיר לעלות עם גמרתו לראש הגבעה, שם למד עד לסיום הקרבות.

בז' בכסלו תשי"ב נשא מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי זיע"א את רעייתו הרבנית מרת בת שבע אסתר, בתו של מרן רבי יוסף שלום אלישיב. השדכנים היו הרב בן ציון ברוק, ראש ישיבת נוההרדוק בירושלים, והחזון איש, ששייבת במכתב את החתן והכתירו בתואר "מרא דכולא תלמודא".

כריכי לחם ואוכל ושלחתי אותם לחיידר ולבתי ספר. זו הסיבה שהתרגלתי לתפילה בשעה הזו. וכך כל אברך (גם השקדן ביותר) יכול להספיק הכל. זהו ישתלם לו אח"כ בכפל כפליים.

'לסיכום: כל בחור וכל אברך, לא משנה באיזה גיל זמן, יכול מרגע זה להתחיל קודם כל להתנתק קצת יותר, לקדש את הפה, קצת יותר להיות מסודר בלימודו, קצת יותר לסכם את מה שהוא לומד, וקובץ על יד ירבה, יזכור ויידע.

(קטעים מתוך ראיון נרחב למוסף שבת קודש - סוכות תשע"ט)

עם לימוד גומרים ש"ס - ולא עם ברכות וסגולות

בסעודת פורים אמרו פעם למרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל כי רבי יעקב גלינסקי ז"ל אמר פעם שברכותיו שוות יותר משל הגר"ח, כי בסיום הש"ס של הגר"ח בערב פסח, ברך ר"י את הגר"ח: 'אי"ה לשנה הבאה. והגר"ח אמר לו: ז'כן למר', וברכותיו נתקיימו, וברכת הגר"ח לא...

הגר"ח זצ"ל הגיב ע"ז: אם אתה חושב שאפשר לגמור ש"ס עם ברכות, זה טעות, צריך ללמוד, ואז גם ברכות יהיו מועילות.

(גליון 'כל משאלותיך', מספר ה')

הרב זילבר שליט"א הצליח לדעת את הש"ס והתורה, למרות שידוע כיצד מכינים קפה... גם כך אפשר לנצל את הזמן...

'אני מתפלל ותיקין במשך ארבעים שנה, אולי הנכדים שלי חושבים שאני פרומער, לכן אני מקפיד על ותיקין. אבל האמת היא, שממש לא מחמת כך. אלא, הרבנית הייתה מורה בכירה בסמינר, וכל הילדים והיא, יצאו בבוקר ללימודים ונוכחתי לראות שאם לא אקום מוקדם, יקרה שהיא לא תאכל, או שהילד ההוא לא יספיק לאכול וכדומה, לכן קמתי ותיקין, והנחתי לכולם

'הזדמן לי ונכנסתי בחנות לכלי קודש במאה שערים, והמוכר פנה ולחש לי "אתה רואה את ההוא שם בצדי החנות, הוא הגאון הידוע..." הבטתי על מראהו, וגם שמעתי את שיחתו עם פלוני, ומיד הבנתי הכל. הוא לא מנקה הדעת. למרות שלא ראיתי בו 'בעל עבירה', אבל התרשמתי כי הוא מגושם ורחוק מלהיות נקי הדעת.

'זה לעומת זה. כמה רבה נקיות הדעת של גדולי ישראל, כמו לדוגמה רבותינו שליט"א, כמו רבי חיים קנייבסקי - שלא יודע צורת מטבע. עירין קדישין. וכולו תורה ממש בקדושה וטהרה, אבל כאמור, לא ביקשתי שתהיה רבי חיים קנייבסקי, זה לא שייך. אבל מה שאתה יכול, לאט לאט תגקה את הדעת, אל תקרא את כל העיתונים, ובודאי לא קווי 'נייעס' ולא סיפורי מריבות בין 'חצרות', אין בכך שום תועלת, לא לך ולא לאחרים. וגם אין שום נפק"מ בזה. תתנתק מכל אלו. בדוק ומנוסה שכל שתתנתק ותהיה יותר נקי דעת, כך תהיה בקיא הדעת, בממדים שלך, לאט לאט, ויסיעו לך משמים.

אתם מביאים כדוגמה להתמדה את מרן הגר"ח קנייבסקי (שליט"א) [זצ"ל], שלפי מה שמספרים אינו יודע אפילו כיצד מכינים קפה... אבל הגאון

נביאים וכתובים מאירים כבודו

מהדורת כ"ץ

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

זרעו של הפון

יתכננו עצות ודרכים כיצד להתעלל ביהודים ולכלותם רחמנא לצלן. ויהי בעצמו של הנשף החגיגי, בעת שהפריצים ההוללים בקשו איזה ענין לעסק בו ולשעשע את עצמם, נתן ה' בלבו של אחד הפריצים והציע לפני חבריו שכל אחד מהנוכחים יפרט את יחושו המשפחתי, כי היו כלם צאצאי אצילים ורוזנים מני זורות רבים. הצעתו נתקבלה בהתלהבות רבה ולא ידע אותו פריץ כי בכך טומן הוא פח יוקשים לרגליו של הפריץ המארח, אסופי שהורם מאשפות, אשר לא היה כלל מגוע האצילים. הלה שהבין מיד כי ינחל עוד מעט חרפה גדולה, כשיגיע תורו לפרט את שלשלת יחושו, התחמק מהנשף באמתלה שהנה הוא יוצא להביא את כתב יחושו. בחוץ החליף את בגדיו, התחפש לאיש פשוט לבל יכירוהו, רכב על סוסו ודהר במהירות להתרחק מהמקום לכל אשר ישאווהו רגליו.

כשעבר זמן והרגיש עיפות חפש מקום לנוח קמעא באחד מכפרי הסביבה. השעה היתה מאחרת באישון לילה, משראה אור מנצנץ מאחד הבתים פנה לשם והתדפק על הדלת. כשפתחו לו בקש בתחנונים לתת לו מקום ללינת לילה ונענה בחיוב. היה זה בית יהודי ומכיון שהתחפש לא הכירו שזה הפריץ. היהודיה הרחמניה הכניסה אותו אל הבית פנימה, הציעה לו כסא לשבת אצל השלחן והגישה לפניו מאכלים שונים שיסעד לבו. והנה הבחין הגוי בעקרת הבית שהיא עומדת במטבח ומטגנת כיסנין משלשים. הרהיב ושאל מה פשר מעשיה בשעה כל כך מאחרת. השיבה האשה בתמימות, שלפני הרבה שנים גזר המן הרשע להשימד את כל היהודים אך בהשתלשלות מופלאה ארע שנחל מפלה ונתקלקלה מחשבתו, ולזכר אותו נס נחוג מחר את יום הפורים ונאכל אזני המן 'המן טאשן' שאטגן פה לכבוד ה' ולהזכיר חסדיו! גם לאחרונה, הפטיירה, קם פה בסביבה איזה פריץ המתרברב שהוא נכדו של המן ורוצה להתנכל לנו, אבל סופו יהיה גם כן כסופו של המן האגני בעזרת השם, ואז בודאי נקבע חג נוסף ונאפה שוב כיסנין לזכר המארע.

לא פללה האשה כי היא מדברת ישר אל ה'בעל דבר' בכבודו ובעצמו. אולם הוא הפריץ האסופי נתקף לשמע דבריה פחד ומורא ממה שיבוא עליו וימחר לעזב את המקום, וכבואו אל ביתו אבד את עצמו לדעת. כן יאבדו כל אויביך ה'. כה חלפו הסכנות שארבו ליהודי הסביבה מבלי שאי מי מהם ידע על כך (מסוד שיח חסידים עמוד 148).

דבר זה שלא כלו את כל זרעו של המן מבאר בספר הקדוש 'ישמח משה' (פרשת תולדות): והנה פירשתי בפסוק (במגלת אסתר, ט י) 'ובבנה לא שלחו את דם', על פי מה שמצינו (גיטין נז): שמבני בניו של המן למדו תורה ברבים, הרי שלא כילו זרעו לגמרי, והטעם על זה דכתיב (שמות יב) 'וירא כי אין איש עתיד להתגיר, על כן ויך את המצרי וגו' (שמו"ר פ"א כ"ט). ולכך באלו שראו ברוח הקדש שהיו בהם ניצוצות קדושות לא נגעו בהן, וידוע מה שפרשו וראיתי את דמעת העשקים (קהלת ד א), דקאי על ניצוצות הקדשה העשוקים בתוך הטמאה, וה'ש' 'ובבנה', במקום ביזה לא שלחו את ידם לנוגע בהן. (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כשישב הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א בבית האסורים, לא הרשו הסוהרים להכניס ביום הפורים מגלת אסתר אל תאו של הרבי. כששמע הרבי על הסירוב פנה למשמשו ואמר: אם אין נותנים לנו לצאת ידי חובת מקרא מגלה, אספר לך סיפור ובו נצא ידי חובתנו:

לפני שנים רבות, פתח הצדיק מרוזין וסיפר, בימים שלאחר כיבוש חבל קוקז על ידי הצבא הרוסי, מינה המלך הרוסי מושל על המחוז. בהגיע ימי פורים היתה שמחה רבה בקרב יהודי המחוז. בצהלחתם הדליקו אורות שהאירו למרחוק. ראה המושל את האורות הנוצצים ושאל את ידידיו: לשמחה מה זו עושה? השיבו לו: חג היום ליהודים. ביום זה תלו את המן צורך היהודים, לכן מיטיבים הם לבם בכל שנה ביום זה ביין ובמגנות ושישים ושמהים למפלת אויביהם. דברי ידידיו העלו את חמתו של המושל והוא אמר בכעס: אני הנני מזרעו של המן, ולא אתן לעשות חג זה בשנה הבאה. בשנה שלאחר מכן, לפני פורים, הוציא המושל פקדה חמורה האוסרת הדלקת נרות או כל אור אחר בימים שחל בהם פורים. בלית ברירה ישבו היהודים בחשכה ובכו על יום שמחתם שהופר.

אותו זמן בקר המלך בשטחים שכבש. מכיון שלא רצה שיכירוהו ויתרפסו לפניו, לבש המלך בגדי אזרח פשוט ויצא בלית אנשי פמליתו לדרך. בליל פורים, כשראה את החשכה השודרת במקום התפלא מאד. נכנס לבית הראשון שהיה בדרכו, היה זה ביתו של יהודי, וכששאל המלך מדוע חשוכים הרחובות והבתים, השיבו: האין המלך יודע למה, הלא גזרה היא מאת המושל לבל יעז איש להעלות אור בלילה זה. מיד צוה המלך על היהודי להעלות אור. משעשה היהודי את מה שנצטווה, התפרץ שוטר לביתו וקרא בזעם: כבה את האור, יהודון! המלך פנה אל השוטר, הציג את עצמו לפניו ושאל: "היודע אתה את הטעם לגזירה זו?" בבהלה גדולה נפל השוטר לרגלי המלך והתחנן על נפשו באומרו: מלכי רב החסד! לא אדע דבר. פקודה היא מאת המושל לשמור, שאיש לא ידליק אור בלילה זה. קראו מיד למושל! פקד המלך על אנשיו.

כשהתיצב המושל לפניו, שאלו המלך לפשר גזרה משנה זו. ענה לו המושל: אני הנני מזרעו של המן, ואיני יכול לשאת את שמחתם של היהודים. איני רוצה שיעלו אורות וירעו לכבוד תליתו של המן זקני, לכן צויתי לכבות כל אור שידלק. "אם מזרעו של המן אתה", אמר המלך, "יעשה לך היום מה שנעשה לאביך זקני". "מהרו ותלוהו על העץ!" פקד המלך, ואנשיו מהרו למלא את פקדתו. "שמו של אותו מושל, סיים הצדיק מרוזין את סיפורו למשמשו, היה: 'תמקה', ככתוב 'תמקה את זכר עמלק'. כן יאבדו כל אויביך ה' (בית רוזין עמוד רכא).

המעשה הבא, כיון המשמר בעגביו, שגור היה על פיו של רבי יעקב בן ר' משה אהרן איש לכוּבִיטֶש זכור לטוב, כפי שקבל פה אל פה מחסידי קדמאי. מעשה שכלו מסוג הנפלאות שעושה לנו קודשא בריך הוא לבדו. אחד הפריצים במדינת פולין שעלה לגדלה, שונא ישראל מבהק, התרברב כי נכד ונין הוא להמן בן המדתא צורך היהודים, והבטיח להשלים את אשר זמם זקנו ולא הספיק לבצע. אף הוא הזמין פעם את אחזת מרעיו לנשף הוללות, בו אמר להביאם בסוד מזמותיו, ויחדו

הדש בממלכת התורה

משנת המועדים - פורים

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
בו נאספו כל עניני המועד בתלמוד
ואגדה, הלכה קבלה וחסידות, לדרך
אחד, למען יוכל כל אדם ללמוד כל
עניני המועד, ויהיו הדברים תחת ידו,
ללמוד הלכות חג בחג, מידי מועד
כמועדו.

מגילת אסתר - מתיבתא

מגילה מבוארת עם אוצרות המגילה
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
מגילת אסתר עם ביאור משולב, בתוך תיבות פסוקי
המגילה, עם הערות וציורים. נוסף בו גם 'אוצרות
המגילה', ליקוט
נפלא מרבתינו
ז"ל, הראשונים
והאחרונים, והוא
ערוך על פי סדר
המגילה, באופן
המועיל להבנה
ולהרחבת הידיעות.
כל אלו נסדרו
בעימוד משוכב
ובעיטוב מהודר,
כמיטב ספרי
'ממלכת התורה -
עוז והדר'.

'אשכול הכופר' המבואר על מגילת אסתר

מהדורת 'קרבן שלילי ברכה'
מכון 'אור לישרים' - נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
פירושו של החכם הקדמון רבי
אברהם סבע זצ"ל, על 'מגילת
אסתר'. והוא מבואר בכיבוד
נכון, עם הוספות ומילואים.

מחזור פורים - ספרד

כמגון צבעים
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז
והדר'
כל תפילות הפורים מסודרים
על מקומם, עם מגילת אסתר
וליקוטי אמרים על המגילה,
עם פיוטים לפורים.

אוצר הארז"ל פורים

מכון 'אור לישרים' - נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
כתבי הארז"ל, מנהגים,
וכוונות הרש"ש על המועדים.

מגילת אסתר מקרא מפורש

מהדורת גאלדבערגער
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
'מקרא מפורש' מהדורה ייחודית של 'עוז והדר',
עם ביאור נפלא למקראות ולפירושי רש"י. הביאור
משולב בתוך תיבות הפסוק, ומבאר את הפסוקים
על דרך הפשט, בתוספת הערות וציורים, הנחוצים
להבנה טובה וברורה.
נוסף עליו גם ביאור
לדברי רש"י, וגם הוא
משולב בתוך דבריו,
עם הערות ומקורות.
כל אלו נסדרו
במהדורה מפוארת
ובעימוד מושלם,
כמיטב המסורת של
ספרי 'ממלכת התורה
- עוז והדר'.

מולין יקרוין ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הָרְאָה

חֹזֶה-פָּא

חֹזֶה-פָּא דְאִוְרֵי־תָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

דוד המלך ע"ה משתבח שמחזיק באמונתו בכל המצבים

קעד.), שגם כאשר היה נראה כדין, בטחתי
בחסד הטמון ונסתר בתוכו.

המתהלך באמונה זוכה לבנים צדיקים

אמונה זו - היא הערובה לחינוך הבנים,
כמאמר דוד המלך עצמו (תהלים קכח ג, ו)
'בניך כשתילי זיתים סביב לשולחןך, וראה
בנים לבניך', שכאשר מתהלך האדם כזית
רענן באמונתו, בניו הם בבחינת 'שתילי
זיתים', שבהם מבורך ירא ה', כנאמר בפרק
שם 'הנה כי כן יבורך גבר ירא ה'', שכאשר
מתהלך באמונתו מלמד את בניו דרך חיים,
כיצד לקבל כל דבר הבא בעולם בתמימות
ובאמונה, שכל דעביד רחמנא לטב עביד
גם כשנראה להיפך, מחדיר בהם כי 'אל
אדון על כל המעשים' והוא עשה ועושה
ויעשה לכל המעשים, ובכך חיים הם בצילו
של מקום בתורה ויראת שמים. ובפירושו
של רש"י (שם נב י) נמצא מפורש בדברי
דוד 'ואני כזית רענן' וגו', ואלו דבריו: 'ואני'
הנרדף עתה בידך, אהיה 'כזית רענן' בבנים
ובבני בנים בבית הקדוש ברוך הוא.

דוד דימה עצמו לזית שכל אורו בא ע"י כתישה ויסורין

בדמיון ישראל לזית אמרו חז"ל דברים
נוספים, ואף אותם ניתן להעמיס בדברי
דוד שהשתבח 'ואני כזית רענן'. שאמרו
בגמרא (מנחות שם): ואמר רבי יוחנן, למה
נמשלו ישראל לזית. לומר לך, מה זית אינו
מוציא שמנו אלא ע"י כתישה, אף ישראל
אין חוזרין למוטב אלא ע"י יסורין. ואף
דוד היו כל ימיו מלחמות ורדיפות ובכח
אמונתו החזיק מעמד. והשאיר כוחו בכל
נפשות ישראל שהמלך לבו לב כל הקהל,
ודוד מלך ישראל חי וקיים (ר"ה כה). שכוחו
ניתן לכל הדורות, שיוכלו בכח האמונה
להחזיק מעמד ולהאיר אורם כפי שזית ע"י
כתישתו מוציא שמנו ומאיר.

שאמרה תורה לקחת שמן זית זך כי
ישראל נמשלו לזית. ולכך עלינו להתבונן
במשמעות 'זית רענן' שנמשלו בישראל
ונזכר בדוד המלך ע"ה.

מסבירים המפרשים, שזה מה שאמר דוד
'ואני כזית רענן' - הרי אני מחזיק באמונה
שלימה בחסד ה', כפי שעץ הזית רענן
בכל ימות השנה, וכך אני 'בחסד אלקים
בטחתי' - חזק אני באמונתי תמיד, הן בקיץ
המסמל תקופות רגועות ויפות, והן בחורף
המסמל תקופות סוערות וחשוכות, בכל
אלו בטחתי בחסד ה'. ולא זו בלבד אמר,
אלא 'בחסד אלקים' היינו החסד הנמצא
בבחינת 'אלקים' שהיא דין (זוהר וישלח

וְאִתָּה תְּצוּהָ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן
זֵית זָךְ פְּתִית לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד (כז, כ).
דוד המלך אומר בתהלים (נב י) 'ואני כזית
רענן בבית אלקים, בטחתי בחסד אלקים
עולם ועד'. בדברי דוד פירשו המפרשים
שהם על פי שאמרו בגמרא (מנחות נג):
למה נמשלו ישראל לזית, ככתוב (ירמיה
יא, טז) 'זֵית רֵעֵנָן יִפֶּה פְּרֵי תֹאֲרָ קָרָא ה'
שֶׁמֶךְ', לומר לך, מה זית אין עליו נושרים
לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, כך
ישראל אין להם בטילה עולמית לא בעולם
הזה ולא בעולם הבא.

ובמדרש בפרשתנו (שמו"ר לו א) ביארו
זאת על הפסוק וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ,

מִילְתָּא דְפְּרִיָּאָה

עיקר השמירה במצות 'ונשמרתם לנפשותיכם' - נדרשת לרוחניות

וְאִתָּה תְּצוּהָ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ פְּתִית לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד
(כז, כ).

עוד ניתן ללמוד מזית, שהנה דרשו רבותינו ז"ל במשנה (מנחות פו). 'הראשון
למנורה והשאר למנחות', ועוד אמרו (שם) 'כתית למאור' ולא כתית למנחות.
שטיפת הזית הראשונה הייתה למאור ושאר היוצא מן הזית פסול למאור, אך
כשר למנחות.

מכך נלמד אף אנו בני ישראל הנמשלים כזית, שעיקר כוחנו יהיה למאור,
שהם ענייני הרוחניות, כדכתיב (משלי ו כג) 'כי נר מצוה ותורה אור'. 'השאר
למנחות', לשאר הדברים הגשמיים, שאף שנצרכים להם, אך כל מהותם וקיומם
הוא לצורך הרוחניות. וכפי שאמר הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה: 'רק הישמר לך
ושמור נפשך מאוד' (דברים ד ט) שנכללו כאן שני ציווים, האחד 'הישמר לך'
שהאדם נצרך לשמור עצמו, אך ציווי שני הוא 'ושמור נפשך מאוד', נפשך
מדבר מענייני הנפש הרוחניים, שהם צריכים שמירה יתירה, ועל זה אומר
'ושמור נפשך מאוד'. שאף שגם הגוף צריך שמירה, אך עיקר השמירה נדרשת
לרוחניות. וזה נלמד מזית, שהעיקר למאור תורה ומצוות ורק השאר למנחות.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

רמזים נפלאים במה שנמשלו ישראל לזית

לקיום גופו לא יסתבך בתוך מערבולות החיים, ותמיד ידע כיצד לשחות ולהינצל שלא יטבע חלילה בתוך ים הגשמיות. והנה כלל ראשון להינצל - לשמור ולהשגיח שראשו יהיה מעל המים, ואז יוכל להיחלץ מטביעה, אך אם ראשו בתוך המים תקרב טביעתו חלילה.

ובאופן זה ממש צריך האב ללמד לבנו לשרוד את ים הגשמיות, ע"י שידע בנפשו שעיקר היכולת לשרוד ולהינצל מטביעה היא רק כאשר ראשו יהיה למעלה, כלומר, שראשו ומוחו יהיו בדברי תורה ודביקות הבורא, ובידיעה ברורה כי כל אשר לו מאיתו יתברך, ולא יועיל לו כל רדיפותיו והשתעבדותו לדברי העולם, ואז לא יפול ראשו ורובו ויטבע חלילה.

וזה פירוש דברי המדרש שהמשיל את ישראל לזית שהם כשמן שאינו מתערב ועליון על הכל, שעם ישראל מעצם דביקות נשמתם בעליונים יכולים להחזיק ראשם מעל המים ולא להתערב בענייני הגשמיות ועסקי העולם. וחשוב זה מוטל על האב שילמד זאת לבנו, כי האמונה ממשיכה ועוברת מדור לדור.

למוטב אלא ע"י יסורין. ואף דוד היו כל ימיו מלחמות ורדיפות ובכח אמונתו החזיק מעמד. והשאר כוחו בכל נפשות ישראל שהמלך לבו כלל כל הקהל, ודוד מלך ישראל חי וקיים (ר"ה כה). שכוחו ניתן לכל הדורות, שיוכלו בכח האמונה להחזיק מעמד ולהאיר אורם כפי שזית ע"י כתישתו מוציא שמנו ומאיר.

ע"י האמונה עם ישראל אינם מתערבים בהבלי העולם כשמן שאינו מתערב

במדרש אמרו עוד בדמיון זית לעם ישראל: מה שמן אינו מתערב בכל משקין ותמיד נשאר למעלה, כן ישראל אינם מתערבים באומות, ותמיד עליונים הם על הכל. ואפשר לומר, שאף על כך הייתה כוונת דוד באמרו 'ואני כזית רענן', שאמרו בגמרא (קידושין כט). 'האב חייב בבנו למולו ולפדותו וללמדו תורה, ולהשיאו אשה, וללמדו אומנות. ויש אומרים, אף להשיטו במים'. ופירושו צדיקים שצריך האדם ללמד את בנו היאך לשחות במים הזידונים הלא הם הבלי עולם הזה, שאף שיתעסק בהם

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליהם שמן זית זך פתית למאור להעלת נר תמיד (כז, כ). איתא במדרש בפרשתנו (שמו"ר לו א) ויקחו אליהם שמן זית זך, שאמרה תורה לקחת שמן זית זך כי ישראל נמשלו לזית. ולכך עלינו להתבונן במשמעות 'זית רענן' שנמשלו בישראל.

וכן אמר דוד המלך אומר בתהלים (נב י) 'ואני כזית רענן בבית אלקים, בטחתי בחסד אלקים עולם ועד'. בדברי דוד פירושו המפרשים שהם על פי שאמרו בגמרא (מנחות נג): למה נמשלו ישראל לזית, ככתוב (ירמיה יא, טז) 'זית רענן יפה פרי תאר קרא ה' שמןך', לומר לך, מה זית אין עליו נושרים לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, כך ישראל אין להם בטילה עולמית לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

דוד דימה עצמו לזית שכל אורו בא ע"י כתישה ויסורין

בדמיון ישראל לזית אמרו חז"ל (מנחות שם): ואמר רבי יוחנן, למה נמשלו ישראל לזית. לומר לך, מה זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתישה, אף ישראל אין חוזרין

גשמיות האדם מעוררת את עיניו מלראות בטוב ה'

הניסים והנפלאות שעושה ה' עמו מתפעל הוא מחדש בכל פעם אף שראה רבים כאלה, כדרך שאמר הוא עצמו בפרשת וארא (ד"ה כי) לפרש את שאמר הקב"ה למשה (לעיל ז ט) 'כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו לכם מופת', שהאדם המלומד בניסים שעושה לו ה' יתברך בכל עת, אזי הוא תמיד חידוש ונפלא בעיניו, הגם שרואה שה' יתברך עושה לו תמיד ניסים, אף על פי כן הוא מפליא הדבר לחידוש גדול. אבל העושה דבר חידוש פעם אחת על ידי כישוף וכדומה, בפעם השניה לא יהיה חידוש בעיניו שהרי עשה זאת בעצמו פעם אחת ויודע שהוא כזב. וזהו שאמר השם יתברך ברוך הוא 'כי ידבר אליכם פרעה תנו לכם מופת', פירוש, שתעשו מופת כזה שגם לכם יהיה למופת ולחידוש, זה יהיה ודאי דבר ה'. ואף אנו נשוב בזה לעניין הראשון, שכפי שהאדם רואה ומתבונן בנפלאות ה' הנעשים עמו בכל רגע, פועל בנפשו התעוררות שאם ישכיל יבוא ממנה לקדושה, וכלשונו של הנועם אלימלך: 'ועל ידי זה יזכרו ויתקדשו בקדושה רבה', שבנפלאות ה' יש כח מיוחד שעל ידם יתפעל האדם ויעשו רושם בנפשו.

ואמרתם 'אחינו המסו' כו' (שם פסוק כח), היה לכם להאמין על ידי הניסים שראיתם בחוש - העמוד אש וענן ההולך לפניכם. 'ובדבר הזה אינכם מאמינים', רצה לומר, ואתם אפילו הניסים הנגלים, דהיינו עמוד אש וענן שאתם רואים, אינכם מאמינים, מחמת שאתם מגושמים כל כך.

וכן להיפך ובדרך מידה טובה המרובה נותן רבי אלימלך דרך לבוא אל הקדושה ולהשתחרר מחבלי עבותות חבילי הבלי העולם, וכך כותב שם: והוכיח אותם, ששיימו לב לגודל הניסים והנפלאות שעשה עמהם השם יתברך בכל עת, ועל ידי זה יזכרו ויתקדשו בקדושה רבה, וקל להבין. ע"כ לשון קדשו. כלומר מצד אחד גשמיות העולם מסמא עיניים מלראות באותות ובמופתים, אך מצד שני ובמידה טובה המרובה, כאשר האדם מתבונן בגדלות ה' בניסיו ונפלאותיו, הרי שהוא מזדכך ומתקדש בקדושה רבה.

הרואה נפלאות ה' מתפעל מחדש בכל פעם אפילו מי שכבר ראה אותם
וכח גדול יש בנפלאות ה' שאדם רואה

ענייני עולם הזה מעוררות את עיני האדם, וככל שאדם הולך בגשמיות יום ועוד יום כך מתגשם ואינו רואה הנהגת ה' בעולם, וכשרואה דבר שאינו מובן בעיניו שואל ומתמיה דברים של כפירה, במקום להבין כי עיניו מטעים בו והקושיא היא עליו עצמו, מדוע התרחק כל כך. ועד כדי כך יכול להידרדר אם אינו עוצר בעצמו וממשיך ללכת אחרי הבלי העולם, שאפילו פליאות תמים דעים, ניסים ונפלאות הנראים ונגלים לעיני כל כשידוד מערכות, הרי הוא כעיוור ואינו רואם.

וכה דיבר בקדשו רבינו רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה בנועם אלימלך (דברים ד"ה ותקרבון) בביאור הפסוקים (שם א לב-לג) 'ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלקיכם, ההולך לפניכם בדרך לתור לכם מקום לחנותכם באש לילה לראותכם בדרך אשר תלכו בה ובענן יומם'. וזה לשון קדשו: כשאדם הולך בגשמיות וענייני עולם הזה יום יום, על ידי זה הוא נתגשם כל כך, שאפילו הניסים והנפלאות הנגלים והנראים בחוש הראות אינו מאמין. וזהו שהוכיח אותם [משה רבינו] אף שקלקלתם

שמירת הדיבור - יסוד קדושת הנפש

א:) דעוון זה הוא בא מפגם הלשון שחטא בלשון הרע זה וזה גורם פגם ברית המעור. וגם כבר מבואר שבשביל זה בנים מתים כשהן קטנים.

וידוע דהמעיל היה מכפר על לשון הרע, וזהו שכתוב 'ועשית את המעיל' על לשון הרע שהיה כליל תכלת שינצל גם מפגם ברית קודש הנקרא כליל ועטרה כידוע ליודעי חן, שיהיה לתכלית גם כן לעוון הנתלה בכליל, ומזהיר הפסוק 'והיה פי ראשו בתוכו' שתראה לשמור ברית הלשון שבראשו שהוא ברית הלשון שלא יחטא בפיו, 'שפה יהיה לפיו' וכו'.

ותהא משמר את פיך מלשון הרע ומניבול פה כמאמרם במסכת שבת דף ל"ג (ע"א) בעוון ניבול פה צרות רבות באות וגזירות קשות מתחדשות ובחורי שונאי ישראל מתים, יתומים ואלמנות צועקין ואינן נענין, ובזה תעשה הרחק לחמש התיבות שלאחריו כנאמר, והיינו שתפסיק בתיבת 'כפי' שיהיה גם פיך קדוש לדבר רק בדברי תורה ותפילה, כמדרשם על פסוק (ירמיה טו יט) 'אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה', שאני גוזר גזירה והצדיק מבטלה. וסיים אם כה תעשה, 'תחרא יהיה לו לא יקרע' - שלא תצטרך לקרוע קריעה ר"ל, שלא יהיו בנים מתים כשהם קטנים, כדאיתא בירושלמי (תענית פ"ב ה"א) 'קרעו לבבכם ואל בגדיכם' (יואל ב יג), קרעו לבבכם לפני בתשובה עד שלא תצטרכו לקרוע בגדיכם על בניכם.

ישמור פיו מדברים בטלים כדי שיוכל להוציא בו דברי קדושה

אחר ראות עינינו כזאת, נשריש בלבנו היטב כי 'מוות וחיים ביד לשון' (משלי יח כא), ונשיכל לשמור נפשנו ע"י שנשמור פינו מכל דיבור אסור ח"ו, ואפילו מדברים בטלים כי בכך נשמור נפשנו מכל טומאה ופגם, כלשון קדשו של השפת אמת (מצורע תרס"א ד"ה בפסוק): ולפי שכח הלשון גדול מאוד צריכין להזהר מדברים בטלים והם מעכבין הפה ולשון להוציא בהם דברי קדושה, כמו שכתוב (דברים ו ז) 'ודברת בס', אמרו חז"ל (יומא יט): השח שיחה בטלה עובר בעשה 'בס' ולא בדברים אחרים. שהוא תנאי, שכפי מה ששומר פיו מדברים בטלים כך יכול לדבר במ.

הקדושה כאן, 'ועשית את מעיל האפ"ד', אפ"ד' עולה כמספר פ"ה'. והיינו לעשות מעיל ומלבוש אל הפה. וזהו 'והיה פי ראשו בתוכו', רוצה לומר, שיהיה להאדם פה קדוש מדבר בהשכל וחכמה שבראשו. וזהו 'ראשו בתוכו', רוצה לומר, להשים ראשו ושכלו לשקול את כל דבריו שיהיו דבריו במישור וצדק. וזהו גם כן 'שפה יהיה לפיו סביב' שישמור את כל דיבוריו לעשות להם גדר ושפה.

לפיו סביב מעשה א'ורג - ראשי תיבות אותיות ס"מ, ת'חרא יהיה לו לא יקרע - ראשי תיבות אותיות 'לילית' למפרע, והיינו כי על ידי שעושה שפה לפיו ושומר פיו ולשונו מדבר רע ושום בחינת דיבור רע, אז על ידי זה ודאי ינצל מס"מ ונוקבא. ואז 'לא יקרע', רוצה לומר לא יקרה רע חס ושלום.

קדושת הפה חוצצת בין אותיות הס"מ ומסלקת המוות

דברים אלו נמצאים מפורש כתוב בדברי הרה"ק רבי שמשון מאוסטרופולי ע"ה וכפי שמביאו בחוות יאיר (חדש אור שני ד"ה ושמעתי) לפרש הפסוק שבפרשת כי תשא (להלן לג כג) 'והסירותי את כפי וראית את אחורי ופני לא יראו', וזה לשונו: משום דבפרשת תצוה כתיב 'שפה יהיה לפיו סביב מעשה אורג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע', ד' תיבות הללו לפיו סביב מעשה א'ורג, ראשי תיבות שלהם אותיות של הס"מ, וחמשה אותיות הללו ת'חרא יהיה לו לא יקרע הם אותיות לילית, ותיבת 'כפי' עומד באמצע ואינו מניח לקרב אותם. וזה אמרו 'הסירותי את כפי' - ג' אותיות הללו מבין שניהם, אז הצרה אל אחותה ניגשת 'וראית את אחורי ופני לא יראו' ודברי פי חכם חן ושפתיים ישק.

ממשיך החוות יאיר: ואולם יש לכוון בזה פירוש הפסוקים בשני מקומות 'ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת. והיה פי ראשו בתוכו, שפה יהיה לפיו סביב מעשה אורג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע', דהנה כבר כתבנו לעיל משום זהו חדש (שיה"ש

ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת. והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה אורג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע (כח לא-לב). ובגמרא זבחים (פח:): שנינו: מעיל מכפר על לשון הרע [ושם: מנין, אמר ר' חנינא, יבא דבר שבקול ויכפר על קול הרע]. לימוד גדול יש לנו ללמוד מפרשה זו כמה כוח דיבורו של יהודי גדול עד למאוד, וכל כך גדולה השפעתו שכפי ששומר פיו ודיבורו, כך משמר כל גופו מכל חטא ועוון.

כך כתב הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא ע"ה, ויש לנו להתבונן הרבה בדבריו, באשר הוא אשר הוריש לו רבו רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה את כח הדיבור, ועל כן, מלבד שכל דבריו ברוח הקודש נאמרו, מעלה נוספת יש בדבריו אלו, שכן מי לנו היודע גודל כח הדיבור יותר ממנו, שקיבל זאת בירושה מרבם של כל האדמורי"ם בעל הנועם אלימלך ע"ה.

בשמירת הפה נשמר מפגם הברית אם כן זאת נעשה ונחיה נייתי ספרו ונחזה מיליו, ואלו דבריו (ד"ה ועשית): ידוע מספרים הקדושים כשהאדם שומר פיו ולשונו מדבר דברי שקר ולשון הרע ורכילות וליצנות וכדומה, אז בזה ודאי ינצל במקרה לילה. וחס ושלום כשאדם פוגם בברית הלשון על ידי דיבורו בלשון הרע ורכילות וליצנות ודברי שקר והבאי וכיוצא, אז על ידי זה נפגם חס ושלום ברית המעור במקרה לילה, ומכל שכן וקל וחומר בדברי נבלות הפה חס ושלום רחמנא לצלן. והכל הוא על ידי ס"מ הרשע הוא היצר הרע הוא השטן (ב"ב טז.), המסית את האדם ומדיחו מהטוב, לטמא את פיו ולשונו בדברי שקר ולשון הרע וכדומה. ונוקבא דיליה היא לילית הרשעה מטמאת את האדם בלילה במקרה רע חס ושלום.

אמנם כאשר האדם שומר פיו ולשונו ושוקל את כל דיבוריו על ידי מאזני שכלו והכל בהשכל וחכמה ידבר דברי אמת וצדק וכל היום רק מישרים דובר ובפרט בדברי תורתנו הקדושה, אז בודאי ינצל בלילה ו'בל יפקד רע' (משלי יט כג) חס ושלום כלל.

כשעושה גדר לפיו ושוקל דבריו קודם אמירתם לא יכשל במקרה לילה

והן הם הדברים שמרמזת לנו תורתנו

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראלים עיצוב ועימוד: שוקי קנר

איצרות ומיד ממעוז היסט

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

המשכת אור התורה לעולם על כל דרגותיה - על ידי משה רבינו

במאמר זה מבאר רבינו יסוד גדול בתורת החסידות, והיא טעם נתינת התורה על ידי משה רבינו עליו השלום, אשר בכל יום ויום מתחדשת כחדשים על ידי משה רבינו עצמו.

וביאור הענין הנתבאר בדברי רבינו בריבוי מקומות אין ספור, היא שאף על פי שהשגת החכמה היא בעומק עיון המחשבה, שהיא מדרכי העבודה להגיע לידיעת אלקותו ועיון התפשטות כבודו יתברך בכל הברואים, אין זה אלא השגת שפע החכמה היוצא לדרגות התחתונות, אבל עצם החכמה היא בחינת 'אין' שעליה נאמר והחכמה מאין תמצא, ולא ניתן להשיגה על ידי העיון, כי העיון הוא רק דרך להגיע אל מצב אל המצב שלמעלה מהשכל שהוא בחינת 'אין', ולכן אי אפשר להשיגה על ידי עיון מחשבת האדם שהוא מוגבל ומחשבותיו מוגבלות.

והדרך הנכונה להגיע לחכמה העליונה היא, שמתוך העיון במחשבתו של המעיין - בעיון עמוק ככל שביכולתו מתוך הכנעה ובושה ויראת הרוממות אליו יתברך שמו, - יתאמץ לבוא אל הדביקות האמיתית שהיא בבחינת ה'אין', כי מכיון שהחכמה העליונה נקראת קודש, על שם שהיא מופרשת ובדלה מהעיון האנושי, ואינה מושגת אלא למי שדבוק באור אלקותו יתברך, נמצא כי הדרך להדבק בה היא על ידי דרך הדביקות, שהיא ההתרוממות ממחשבות ודרכי הגשמיות, ודביקות המחשבות באור ה' יתברך.

ובחינת ה'אין' האמיתית היא בחינתו של משה רבינו, שהגיע לעצם בחינת 'אין' המוחלטת, ועל ידי זה זכה להיות בדרגת עצמות השכל ושורש צינורותיו הנקרא "שכל פשוט", כלומר שנתאחד עם עצם שורש כל השכלים בלי שום מסך, וכלשון רבינו "משה הגיע למדת מ"ה וא"י", ונאמר בו (במדבר יב ג) 'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם' וכו', שהיה בו מדת ענוה גדולה מאוד, שהיה מצמצם עצמו בבושה ובהכנעה גדולה מאוד לפני הבורא יתברך, עד שלא ידע אם ישנו בעולם אם לאו, מגודל ענוותנותו.

ובדיבור הנוכחי מבאר רבינו שהדרך להדבק בחכמה עליונה היא על ידי שידבקו ישראל בדרכיו של משה רבינו עליו השלום, וכרמזו בציווי האלוקי (שמות כז) 'ואתה תצוה את בני ישראל' - לשון חיבור ודביקות, שידבקו במשה רבינו שהוא מקור החכמה, והוא זכה להשיג את החכמה על ידי דביקותו המוחלטת בכל כוחותיו בהש"ת, באופן שכל כוחותיו נכללו ונתדבקו במקורם העליון בלי שום פירוד ומחיצה כלל כמו מידת החכמה עצמה, ולכן הוא הממשיך חכמה וידיעת אלקות לכל נשמות ישראל.

יותר מכך - מבאר רבינו במאמר זה, משה רבינו הוא זה שממשיך את התורה משורשה, ורבינו רומז במאמר זה לשלוש דרגות בהמשכת התורה:

האחת נקראת בחינת 'זית' שממנו יוצא השמן, והוא בחינה נעלמת מאוד, שכמו שהשמן בלוע בזית אבל אינו ניכר בו כלל, כך התורה כפי שהיא בשורש השרשים של כל העולמות - אור ה'כתר', היא נעלמת יותר, ואינה נחשבת אפילו לבחינת חכמה שגם היא נעלמה מעין כל בריה. ואחר כך יורדת התורה ונמשכת גם לבחינת 'שמן' שעדיין אינו התגלות גמורה, שהרי השמן אינו מאיר בפועל, רק הוא נותן כח לאור, וזה מורה על היותו שורש לאור והוא למעלה ממנו, וזה מורה על בחינת 'חכמה' שעליה נאמר (זמר אל מסתתר) 'מאין תמצא והיא נעלמה', שעדיין אי אפשר להנות ממנה כי כשמה כן היא 'כח' - מה', ואינה בדרגת האור השכלי שניתן להשגה ולהבנה.

ואחר כך יורדת התורה ונמשכת עוד יותר גם לבחינת 'אור', ועליה נאמר (משלי ו כג) 'כי נר מצווה ותורה אור', והיא בחינת גילוי אור התורה באור השכל והמחשבה, ובה נפרטת התורה לכ"ב אותיותיה הנקראות והנכתבות, שהם מאירות תחילה במחשבת האדם ועל ידה מתגלה שכל התורה במחשבת האדם, ואחר כך מאירות בו עוד יותר כשמוציאם בפה, וכשנכתבות על גבי הכתב בספר תורה כראוי וכנכון.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

הנה בתרומה פתיב (תרומה כה ב) **דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** [וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה], **וְכָאן פְּתִיב** (שמות כז) **וְאֵתָה תְצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֵׁמוֹן זֵית זָךְ פְּתִית לְמֵאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד**.

אֶפְשָׁר לֹמַר כִּי שֵׁם גְּבִי תְרוּמָה אֲמַר דְּבַר, שְׁהוּא לְשׁוֹן הַנְּהַגָה הנהגת בני ישראל נקראת בשם 'דיבור' והמנהיגים נקרא 'דבר', **כְּלֹמַר הַנְּהַג אוֹתָם אֵיךְ יִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי** לרומם את שם ה', כְּמוֹ שְׁכָתוּב (תהילים לד ד) **גִּדְּלוּ לַה' אֹתִי** כלומר שיגדלו את שם ה' על ידי התחברותם למשה רבינו, הדעת של כל ישראל.

וְכָאן הוּא לְשׁוֹן צוּי, מְלִשׁוֹן צוֹתָא וְחִבּוּר, שְׁתַּחֲבָרִים אֵלֶיךָ מִכָּל וְכָל חִיבוּר פְּנִימִי - שתהיה נפשם דבוקה ומחוברת אל נפש משה שהיא מקור אור החכמה, **וְאֵז בְּהִתְחַבְּרוֹתָם אֵלֶיךָ** על ידי הארתו של משה רבינו שהוא הדעת הפנימית של עם ישראל והנמשכת לכל הדבקים בו, **בּוֹדָאֵי יִזְכּוּ וַיִּשְׁיגוּ לַחֲכָמָה עֵילָאָה שְׁהוּא נִקְרָא שְׁמִ"ן** השמן הוא כינוי לאור הגנוז לצדיקים המאיר בחכמה עילאה, **וַיְבִינּוּ רַזִּי דְאוֹרֵיתָא שְׁנַתְּנוּ עַל פִּי רַ"ב אֲתוּוֹן** סודות התורה שהם גנוזים ורמוזים באותיות עצמם, שהם רמזים לאופן וצורת יחוד העולמות העליונים זה בזה, לפי תיבות התורה שבהם מתחברים האותיות יחדיו לפי סדר היחודים העליונים.

זְהוּ א"ת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּלֹמַר כָּל הָאוֹתוֹתִים מְאָלֶיךָ עַד תִּ"ו, כ"ב האותיות הם שלבים שונים בסדר ירידת החכמה משורש העולמות הנקרא אל"ף והוא אלופו של עולם, עד הדרגה התחתונה ביותר הנקראת ת"ו, נמצא שבתביבת אל"ת רמוז היחוד בכללותו ובשלמותו, שכאשר הארת אלקותו יתברך יורדת ונמשכת בכל הדרגות הנמשכות באותיות הא' ב', אז ההארה העליונה ביותר הרמוזה באות אל"ף מתחברת ביחוד גמור עם הת"ו שהיא הדרגה התחתונה ביותר.

וּבְהִיּוֹת שֵׁישׁ אֲתוּוֹן זְעִירִין וְאֲתוּוֹן רַבְרַבִּין, הן שני דרגות בהתגלות אותיות הא"ב כפי שנכתבים בספר התורה, אותיות הקטנות (וכן האמצעיות - כפי שנכתבו רוב אותיות התורה, ושהם מכוונות גם כן "קטנות" בערך האותיות הגדולות), ואותיות גדולות המרמזות על דרגה גבוהה יותר, **רַמְזוּ עוֹד פְּעַם שְׁתֵּי אוֹתוֹתִים הַתּוֹרָה** שהם בחינת אֲתוּוֹן רַבְרַבִּין, **בְּמִלַּת זִ"ת,** והיא דרגה גבוהה

דבר, מוכח שבבואי גם אותיות הפולגים שהם מנצפ"ף גם כן נאמרו למשה, אלא ששכחו, והשכחה היתה על ידי שנתרחק מבחינתו של משה רבינו שהוא הדעת, ולכן נצרך הנביא להמשיכו שוב אל העולם, כי גילוי האותיות מנצפ"ך שהוא גילוי השי"ת בתוך הדינים, הוא על ידי הבינה והדעת, ולזה הרמז אמר 'ויקחו אליך שמן', שהוא התורה הנקראת ש"ן, כי שמן מרמז על חכמה שהיא הנמשכת על ידי משה רבינו וממנה נובעים כל צינורות התורה, יתיחסו אליך כל הז"ף אותיות, ולא שהצופים דהיינו הנביאים שצופים בבואה חדשו הדבר. והטעם שנקט דווקא אותיות אלו, כי בהם נמשכת התורה לבחינת בינה שהיא לפרטי פרטים, ולימדנו הכתוב, שאפילו המשכה לבחינת בינה נמשכת כולה רק מכוחו של משה רבינו שגילה את אור החכמה שבתורה, והוא הממשיכה אל כל פרטי הבינה, וזהו אליך שמן זית ז"ף ז"ך אותיות התורה, שהם כ"ב אותיותיה עם מנצפ"ך.

אותיות הכפולות שהם מ' נ' צ' פ' ר' שקיימים באופן אחד בתוך התיבות ובאופן אחר בסופם, צופים אמרו הנביאים אמרו, ופ"ר"ך ומקשה הגמרא איך אפשר שהנביאים חדשים, והא כתיב (ויקרא כז לד) אלה המצות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני] - אלה המצוות - (ומכאן למדו -) אין נביא רשאי לחדש דבר אחר משה רבינו, ומשני שכחום וחזרו ויסדום.

והנה אמרו רז"ל (ספרי מטות קנג) כל הנביאים נתנבאו בכה, יתר עליהם משה רבנו עליו השלום שנתנבא בזה הדבר. והטעם לזה, מפני שאמרו רז"ל (תענית ט) לית מלתא בפתובים ובנביאים דלא רמזין באורייתא אין שום דבר שנכתב בספרי הנביאים או הכתובים שלא נרמז כבר בתורה, אם כן כל דברי הנביאים והפתובים כבר נאמר זה מקדם ברמז בתורה, כיון ששורש הכל הוא התורה שנאמרה על ידי משה רבינו שכל השגת התורה היא על ידו כנזכר, והנביא הוא אומר הרמז בהתגלות כיון שהנביא הוא בחינת 'יש' שמקבל חיות מהאיך שהוא בחינת

יותר מהשמן, ואותיות אלו הם שורש אותיות הראשונות שבהם נרמזת בחינת שמן, שהרי הזית הוא שורש השמן. פי אות זי"ן כפי שנכתבת בכתב אשורית הוא צורת י"ו, ועם אות יו"ד מ"זת הוא אותיות יו", ונמצא שאותיות זי"ן יו"ד מרמזות על צורת אל"ף שבחכמה פידוע האות אל"ף באופן כתיבתה יו"ד על גבי וא"ו ויו"ד מתחת לוא"ו, מורה על אורה של החכמה כפי שמתגלה בשלימות כמו שכתוב (איוב לג, לג) ונאלפך חכמה, וכמו שאיתא בזוה"ק, ואם כן נמצא שאל"ף הנרמזת באותיות זי"ן יו"ד מצטרפת עם תי"ו מתיבת זי"ת, ויחד הינם כמו תיבת א"ת המרמזת כאמור על אותיות הא"ב כפי שהם בדרגה הגבוהה ביותר.

עוד במלת זי"ת מרמז כל האותיות מאל"ף עד תי"ו, באופן פרטי, ומורה על כל כ"ב האותיות כפי שנכללים בשורשם שהוא בחינת זית, פי זי"ת הוא גימטריא תי"ז, הוא אותיות תי"ו ואחד יותר על מנין תט"ז, הוא רמז לאות אל"ף ואל"ף זו יחד עם תיבת תי"ו הנרמזת בתיבת זי"ת נחשב כאילו היה נכתב אל"ף - תי"ו, נמצא שהוא מרמז על כל כ"ב האותיות, מאל"ף עד תי"ו, וזהו המשך הרמז שנרמזת בחינת זית' שהיא שורש התורה בפסוק זה.

ועוד רמז פעם שלישי כנגד בחינה השלישית שבגילוי התורה (בסדר מלמעלה למטה), כ"ב אותיות ועם חמשה אותיות מנצפ"ך הם אותיות הכפולות שיש בהם פתוחות וסתומות (בתוך התיבה ובסוף התיבה), ולכן נמנים בכפליים, הם כ"ז אותיות, וזהו ז"ף, וזה כנגד בחינה התחתונה והאחרונה בגילוי אותיות התורה מהחכמה אל העולם הזה, והם אתון זעירין שהם בחינת בינה שבה מפורטים כל האותיות ביותר, ויש בהם גם כן בחינת דינים דהיינו מנצפ"ך. וזה הפעם השלישית הוא רמז לאותיות שבתוך המחשבה, שהם נקראים "אותיות קטנות" כשמודדים אותם כלפי ה"אותיות הבינוניות" שהם אותיות החכמה (בחינת שמן - חכמה) ו"אותיות רברבן" שהם אותיות הכתר (בחינת זית - שורש השמן והחכמה), פי גם במחשבה יש אותיות כמבאר לעיל, ומכיון שכאן אנו עוסקים בדרגה של התורה כפי שכבר מאירה במחשבת האדם, ומכיון שמטבע האדם ובריאתו יש בו תערובות טוב ורע, על כן הוצרך להזהיר ולהגביל את הופעת אור התורה במחשבת האדם, שהוא בתנאי רק שיהיה המחשבה זכה בלי שמרים ותערבת מחשבה זרה ואז יוכל לדבק מחשבתו אל עולם המחשבה דקדושה, מבלי שישתירוהו מחשבות זרות אחרות, אז בודאי יהיה להם פתית יזכו להיות כשמן כתיב שאין בו שום זיהומא ומניעה לנר מלשאוב את האור - למאור העליון.

גם אמרו רז"ל (שבת קד) מנצפ"ך כלל

בסדר

לאור באור לשמים

שבואי בדברי הקודש האלה יאיר
כל איש נשמתו הנקראת שמים"
(הרה"ק רבי מאיר יע"א מאפטא)

בשורה טובה לשוה"י חסידות:

ספר אור לשמים המבואר
הרה"ק רבי מאיר יע"א מאפטא

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מהדורה חדשה מפוארת, מאירת עינים, שלא נראה כמותה אור המאיר המבואר

ממוהר"ר זאב וואלף מזוטאמיר

מדינת ישראל

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אומנות הענווה

טעמים של 'לעתיד לבוא'

בת עין המבואר - אור אין סוף של הכנעה וענווה

ענווה היא תכלית כל המדרגות, וצריך לבארה. שר הענווה הרה"ק רבי אברהם דוב זיע"א מאווריטש סולל באומנות אומן דרכים של הכנעה אמיתית כאין, כאשר לא די שהיא עוקרת את השלימזליות והענווה הפסולה, אלא אדרבה, הענווה נתעלית להיותה מזרז ראשון במעלה להתחדשות, שמחה ואור בהיר בעבודת הבורא "ויוסיפו ענווים בה' שמחה" מהדורת פאר | אגרות וליקוטים נבחרים | ביאורי החסידות | ציוני החסידות | פרקי תולדות מורחבים ומאירים | שער המפתחות

בת עין המבואר
מהדורה חדשה ללא ביאור
פורמט גדול | פורמט קטן

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

בלשוני
תמונות
מדהיבות

הסרת השנה
זינר מספר ליהודי
את הסדר של הצדיקים

הסדר

ההגדה המצוינת
המשובחת בעולם

ציורים אומנותיים עולמיים מרהיבי עין לצד מדורים מגוונים בתוכן
עשיר ומרתק להלהיב את לב הנער לספר ולספר עד אור הבוקר

'צא ולמד' 'ווארט' 'סיפור ומעשה' 'הלכה ומנהג'

הלילה המיוחד עם זינר ויהוא מתחיל. יחד הם מסבירים באפן יהודי ומענין את ההגדה, בלשון קלה
וכרורה, מוכנת ומענינת, והעקר – מרוממת ומרנינה.

פרושים רבים מפיקים של צדיקים, ספורים מיוחדים, באורים וחדושים – כל אחד מהם מאיר את דברי
ההגדה באור מיוחד, מעצים ומרומם. כל אחד מחבר אותנו לנאילה שהיתה, לנאילה שתהיה בקרוב.

חיים של תורה

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66